PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA
DEPARTAMENTO DE LINGUA GALEGA E LITERATURA

IES PRIMEIRO DE MARZO-BAIONA

CURSO 2022-2023

PROFESORADO DO DEPARTAMENTO:

Mª Cruz Domínguez Pérez
Dosantos Delgado, Tamara
Marcote Cal, Antía
Sande Siaba, Lucía

NIVEIS DE ENSINO NOS QUE SE IMPARTE NO CURSO 2022-23:

1º ESO
2º ESO
2º ESO PMAR
3º ESO
4º ESO
1º BACHARELATO
2º BACHARELATO
Módulo CeS 2º FPB

ÍNDICE:

a) Introdución e contextualización da programación. (p.5)
b) Contribución ao desenvolvemento das competencias clave. Concreción que recolla a relación dos estándares de aprendizaxe avaliables da materia que forman parte dos perfís competenciais. (p.6)
c) Concreción dos obxectivos para o curso. (p.6)
d) Concreción para cada estándar de aprendizaxe avaliable de:
1º. Temporalización.
2º Grao mínimo de consecución para superar a materia.
3º Procedementos e instrumentos de avaliación.

2º ESO (p. 12)
2º PMAR (p. 25)
4º ESO (p. 47)
2º BACHARELATO (p. 72)

e) Concreción metodolóxicas que require a materia. (p. 128)
f) Materiais e recursos didácticos que se vaian utilizar. (p. 130)
g) Criterios sobre a avaliación, a cualificación e a promoción do alumnado. (p. 132).
h) Indicadores de logro para avaliar o proceso do ensino e a práctica docente. (p. 134)
i) Organización das actividades de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes. (p. 136)
j) Organización dos procedementos que lle permitan ao alumnado acreditar os coñecementos necesarios

en determinadas materias, no caso do bacharelato. (p. 137)
K) Deseño da avaliación inicial e medidas individuais ou colectivas que se poidan adoptar como consecuencia dos seus resultados. (p. 137)
l) Medidas de atención á diversidade. (p. 138)
m) Concreción dos elementos transversais que se traballarán no curso que corresponda. (p. 140)
n) Actividades complementarias e extraescolares programadas. (p. 142)
ñ) Mecanismos de revisión, avaliación e modificación das programacións didácticas en relación cos resultados académicos e procesos de mellora. (p. 143)
o) Tratamento de FOMENTO DA LECTURA. (p. 144)
p) PLAN ANUAL. (p. 144)

a) Introdución e contextualización.

O alumnado de ESO procede maioritariamente da Educación Primaria do CEIP Fontes, CEIP Sabarís e CEIP Mestre Manuel García de Oia. En xeral, o nivel socio-cultural de procedencia é medio-baixo. Aínda que hai fortes contrastes a nivel socio-económico.

Atopámonos, polo tanto, grupos moi heteroxéneos: alumnado con moitas dificultades de aprendizaxe que precisa adaptacións curriculares, TDAH, que están suxeitos nalgúns casos a medicación, un caso de síndrome de Asperger... Moitas dificultades para cumprir os obxectivos da Programación Didáctica. Para atender en parte a este alumnado cunha problemática de aprendizaxe máis complexa contamos cunha Especialista en Pedagoxía Terapéutica, ademais dos programas de atención á diversidade como PMAR en 2º ESO ou actividades como as do Club de Lectura , do Club de Ciencias ou as deseñadas polos departamentos didácticos para tentar motivar ao alumnado con altas capacidades ou especial motivación para o estudo, que tamén ten boa representación no noso centro.

O Bacharelato acolle, ademais de alumnos/as do noso centro, a alumnado que recibimos do CEIP Cova Terreña, do Ensino Privado e algúns alumnos que decidiron incorporarse de novo ao ensino pos-obrigatorio, despois de probar outras experiencias.

Polo tanto, esta programación vaise desenvolver nun contexto caracterizado pola diversidade de capacidades, actitudes e intereses existentes no alumnado de bacharelato. Estas diferenzas débense a que hai alumnos que teñen hábitos de traballo e coñecementos ben asentados na ESO e outros que teñen serias dificultades para seguir o establecido na programación. Consideramos imprescindible na mesma medida que na ESO, un número razoable de alumnos/as por aula, para que realmente se poidan cumprir os obxectivos marcados nesta programación, e non só os mínimos esixibles. Sobre todo tendo en conta que unha boa parte do alumnado ten que preparar as probas ABAU.

b) Contribución ao desenvolvemento das competencias clave. Concreción que recolle a relación dos estándares de aprendizaxe avaliables da materia que forman parte dos perfís competenciais.

En liña coa Recomendación 2006/962/EC, do 18 de decembro de 2006, do Parlamento Europeo e do Consello, sobre as competencias clave para a aprendizaxe permanente, que consideran que as competencias clave son aquelas que todas as persoas precisan para a súa realización e o seu desenvolvemento persoal, así como para a cidadanía activa, a inclusión social e o emprego. Das sete competencias clave identificadas no Decreto traballaremos no noso currículo as seguintes:

a) Comunicación lingüística (CCL).
b) Competencia dixital (CD).
d) Aprender a aprender (CAA).
e) Competencias sociais e cívicas (CSC).
f) Sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE).
g) Conciencia e expresións culturais (CCEC).

c) Concreción dos obxectivos para o curso.

Obxectivos curriculares da Educación Secundaria

A educación secundaria obrigatoria contribuirá a desenvolver nos alumnos e nas alumnas as capacidades que lles permitan:

a. Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto ás demais persoas, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e os grupos, exercitarse no diálogo, afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural, e prepararse para o exercicio da cidadanía

democrática.

b. Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo, como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.

c. Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.

d. Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo e os comportamentos sexistas, e resolver pacificamente os conflitos.

e. Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información, para adquirir novos coñecementos con sentido crítico.

f. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.

g. Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en materias, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas en diversos campos do coñecemento e da experiencia.

h. Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.

i. Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, na lectura e no estudo da literatura.

j. Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de maneira apropiada.

k. Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e da historia propias e das outras persoas, así como o patrimonio artístico e cultural. Coñecer mulleres e homes que realizaran achegas importantes á cultura e á sociedade galega, ou a outras culturas do mundo.

l. Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o das outras persoas, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais, e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio ambiente, contribuíndo á súa conservación e á súa mellora.

m. Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e

representación.

n. Coñecer e valorar os aspectos básicos do patrimonio lingüístico, cultural, histórico e artístico de Galicia, participar na súa conservación e na súa mellora, e respectar a diversidade lingüística e cultural como dereito dos pobos e das persoas, desenvolvendo actitudes de interese e respecto cara ao exercicio deste dereito.

o. Coñecer e valorar a importancia do uso da lingua galega como elemento fundamental para o mantemento da identidade de Galicia, e como medio de relación interpersoal e expresión de riqueza cultural nun contexto plurilingüe, que permite a comunicación con outras linguas, en especial coas pertencentes á comunidade lusófona.

Obxectivos de Lingua galega e literatura

Esta materia, coma outras que desenvolven contidos lingüísticos, ten como obxectivo o desenvolvemento da competencia comunicativa do alumnado, entendida en todas as súas vertentes: pragmática, lingüística, sociolingüística e literaria. Así, achega as ferramentas e os coñecementos necesarios para que se desenvolvan satisfactoria e eficazmente en calquera situación de comunicación da vida privada, social e profesional. Eses coñecementos, que articulan os procesos de comprensión e expresión oral por unha banda, e de comprensión e expresión escrita por outra, constitúen instrumentos esenciais para a aprendizaxe no ámbito educativo e, posteriormente, ao longo da vida.

A reflexión literaria, presente nun bloque de contidos, a través da lectura, mediante a comprensión e interpretación de textos significativos, favorece o coñecemento das posibilidades expresivas da lingua, desenvolve a capacidade crítica e creativa dos/das estudantes, dálles acceso á memoria, á creatividade, á imaxinación, á descuberta das outras persoas, ao coñecemento doutras épocas e culturas, e enfróntaos/as a situacións, sentimentos e emocións nunca experimentados, que enriquecen a súa visión do mundo e favorecen o coñecemento deles/as mesmos/as.

En definitiva, esta materia lingüística persegue o obxectivo último de contribuír á formación de cidadáns e cidadás cunha competencia comunicativa que lles permita interactuar satisfactoriamente en todos os ámbitos que forman e van formar parte da súa vida.

Segundo se establece no currículo, a materia de Lingua Galega e Literatura preséntase, en todos os cursos das etapas de educación

secundaria obrigatoria e de bacharelato, estruturada en cinco bloques, o que non debe implicar que a actividade docente se corresponda con esta ordenación, senón que, pola contra, se deben producir múltiples conexións entre todos eles.

- Bloque 1. Comunicación oral. Escoitar e falar.
- Bloque 2.Comunicación escrita. Ler e escribir.
- Bloque 3. Funcionamento da lingua.
- Bloque 4. Lingua e sociedade.
- Bloque 5. Educación literaria.

O bloque 1, «Comunicación oral. Escoitar e falar», atende ao uso oral da lingua, e este é obxecto de observación e de análise para recoñecer as normas que rexen o intercambio comunicativo, para observar as estratexias que usan os/as falantes para se comunicar satisfactoriamente, así como as que empregan para comprender ou para producir mensaxes orais. Non obstante, este bloque incide, sobre todo, na necesidade de que o alumnado galego teña modelos de fala adecuados e poida pór en práctica a súa lingua dentro da aula en contextos formais e informais. A realidade sociolingüística de cada centro docente determinará a atención que o profesorado deberá dedicar na aula a este bloque, para que o alumnado poida cumprir adecuadamente cos estándares de aprendizaxe descritos.

O bloque 2, «Comunicación escrita. Ler e escribir», ocúpase da comprensión e a produción escrita. O alumnado debe ser quen de entender textos de diferente complexidade e xénero, e extraer as ideas explícitas e implícitas no texto co fin de elaborar o seu propio pensamento crítico e creativo. Comprender un texto implica pór en marcha unha serie de estratexias de lectura que deben practicarse na aula e proxectarse a todas as esferas da vida e a calquera tipo de lectura: ler para obter información, para aprender a propia lingua e por pracer. Igualmente, a produción escrita significará procurar para cada situación o tipo de texto, adecuando, planificando e redactando, atendendo a aspectos diversos, e revisando a escrita final.

O bloque 3, «Funcionamento da lingua», integra contidos relacionados co código e a súa organización, e responde á necesidade de reflexión sobre a propia lingua, coa finalidade de servir de base para o seu uso correcto, afastándose da pretensión de utilizar os coñecementos lingüísticos como fin en si mesmo.

O bloque 4, «Lingua e sociedade», céntrase na necesidade de que o alumnado coñeza, explique e valore o plurilingüismo como unha situación
habitual e enriquecedora para todos os individuos. Do mesmo xeito, incídese na identificación e superación dos prexuízos e na pertinencia de que o alumnado recoñeza e empregue termos sociolingüísticos precisos.

O bloque 5, «Educación literaria», asume o obxectivo de facer dos alumnos e as alumnas lectores e lectoras competentes, con implicación nun proceso de formación de lectura que continúe ao longo de toda a vida. Ademais, o alumnado achegarase á historia da literatura galega, así como ás súas obras e aos seus autores e as súas autoras máis salientables, e recoñecerá a vinculación destes produtos literarios coa historia de Galicia.

O tratamento de todos estes contidos ten que abordarse desde unha óptica competencial, valorando as relacións que cada un ten coas competencias clave, que aparecen especificadas, a partir dos estándares de aprendizaxe avaliables, neste currículo. A avaliación terá que ser coherente coa diversidade de contidos traballados e, daquela, ter en conta os contidos abordados nos cinco bloques en que se estrutura este currículo. Do mesmo xeito, deberá ser unha avaliación competencial, que teña en conta a relación que se establece no currículo entre os estándares de aprendizaxe detallados en cada bloque, coas competencias clave.

d) Concreción para cada estándar de aprendizaxe avaliable de:

1º. Temporalización. **Terase en conta o calendario escolar para o curso 2022-23.**

2º Grao mínimo de consecución para superar a materia.

3º Procedementos e instrumentos de avaliación.

2º ESO

LINGUA GALEGA E LITERATURA 2º ESO[1]							
	Temporalización				Instrumentos de avaliación		
Estándares de aprendizaxe	1ªAv .	2ªAv .	3ªAv .	Proba escrita	Proba oral	Traballo de clase	Traballo en grupo ou cooperativo
BLOQUE 1. COMUNICACIÓN ORAL. ESCOITAR E FALAR							
Recoñece, xunto ao propósito e a idea xeral, os feitos e datos relevantes en textos orais do ámbito social e académico.	X	X	X			X	X
Comprende e segue as instrucións para realizar tarefas de aprendizaxe con progresiva autonomía	X	X	**X**			X	
Coñece, aprecia e usa as normas que rexen a cortesía na comunicación oral (intervén na quenda que lle corresponde, respecta as opinións e recoñece e rexeita a linguaxe discriminatoria).	X	X	X			X	X
Aprecia a emisión dunha pronuncia e prosodia correcta, recoñece os erros nas producións orais propias e alleas e propón solucións para melloralas.	X	X	X		X	X	X

Recoñece e avalía erros (repeticións de conectores, pobreza léxica, castelanismos) nos discursos orais propios e alleos e trata progresivamente, de evitalos.	X	X	X		X	X	X
Emprega nas intervencións orais espontáneas expresións propias do galego (fraseoloxía adecuada).	X	X	X		X	X	X
Expresa e compara con compañeiras/os a súa opinión sobre unha obra de lectura.	X	X	X		X	X	X
Elabora guións para organizar os contidos de exposicións formais ou informais breves.	X	X	X		X	X	X
Comprende o sentido global e identifica a intención comunicativa de textos orais de carácter informativo propios dos medios de comunicación audiovisual (reportaxes, crónicas, documentais).	X	X	X		X	X	X
Traslada a información relevante de discursos orais dos medios de comunicación audiovisual a esquemas ou resumos.	X	X	X		X	X	X
Traslada a información relevante de discursos orais dos medios de comunicación audiovisual a esquemas ou resumos.	X	X	X		X	X	X
Emprega nas intervencións orais espontáneas un léxico rico e variado.	X	X	X		X	X	X
Intervén en debates e coloquios do ámbito académico con respecto ás regras de interacción e ás opinións alleas.		X	X		X	X	X
Recoñece a avalía erros (repeticións de conectores, pobreza léxica, castelanismos) nos discursos orais propios e alleos e trata, progresivamente, de evitalos.		X	X		X	X	X
BLOQUE 2. COMUNICACIÓN ESCRITA. LER E ESCRIBIR							

Incorpora progresivamente palabras propias do nivel formal nas prácticas orais da lingua.	X	X	X	X		X	
Busca o significado do léxico descoñecido a partir do contexto, analiza a forma das palabras ou usa dicionarios para contextualizar as acepcións.	X	X	X	X		X	X
Identifica a idea principal e as secundarias e comprende a relación existente entre elas.	X	X	X	X		X	
Recompila información para comprender e ampliar o coñecemento das mensaxes: busca bibliografía; consulta libros,revistas, xornais; utiliza recursos audiovisuais e buscadores de Internet.	X	X	X			X	X
Utiliza, de forma progresivamente autónoma, diversas fontes de información e integra os coñecementos adquiridos nos seus discursos orais e escritos.			X			X	X
Coñece e utiliza habitualmente dicionarios impresos ou en versión dixital.	X	X	X			X	X
Le en voz alta con dicción, entoación e ritmo adecuados (interpreta os signos de puntuación)	X	X	X			X	X
Adecúa as súas expresión ao rexistro formal académico.	X	X	X	X		X	X
Usa os signos de puntuación do texto en relación coa organización oracional e coa forma do texto (os parágrafos e a distribución e ordenación das ideas expresadas)	X	X	X	X		X	X
Revisa e reescribe o texto con respecto polas regras ortográficas e morfolóxicas.	X	x	X	X		X	X
Produce, en formato papel ou dixital, textos de carácter académico: cuestionarios, resumos, informes de tarefas, descricións e explicacións sobre contidos das distintas materias curriculares.	X	X	X	X		X	X

Produce, en formato papel ou dixital, escritos de distinta tipoloxía a partir dun modelo, fundamentalmente, narrativos e descritivos.	X	X		X		X	
Sintetiza e resume narracións e descricións sen parafrasear o texto resumido.	X	X	X	X		X	
Analiza e sintetiza o contido dun texto en resumos e esquemas que estruturan visualmente as ideas.	X	X	X			X	X
Relaciona a información explícita e implícita dun escrito en función do contexto.		X	X	X		X	X
Busca información na web para identificar topónimos galegos de orixe prerromana, latina, xermánica e árabe.			X			X	X
Comprende e interpreta textos propios da vida académica, especialmente, os instrutivos e expositivos: webs educativas, dicionarios, glosarios e enciclopedias.		X	X	X		X	X
Identifica e expresa posturas de acordo e desacordo sobre aspectos parciais ou globais dun texto.			X		X	X	X
Le en voz alta con dicción, entoación e ritmo adecuados (interpreta os signos de puntuación) á situación comunicativa e á función da mensaxe.		X	X		X	X	X
Produce, en formato papel ou dixital, textos de carácter académico: cuestionarios, resumos, informes de tarefas, descricións e explicacións sobre contidos das distintas materias curriculares.	X	X	X	X	X	X	X
Traslada a información relevante de discursos orais dos medios de comunicación audiovisual a esquemas ou resumos.	X	X	X			X	X
Emprega nas intervencións orais espontáneas expresións propias do galego (fraseoloxía adecuada).	X	X	X		X		
Elabora guións para organizar os contidos de exposicións formais ou informais breves.	X	X	X		X		

Identifica as características específicas de todo tipo de textos nos que se expoñan feitos e se expliquen ideas e conceptos das distintas materias curriculares.	X	X	X	X		X	X
Identifica e expresa posturas de acordo e desacordo sobre aspectos parciais ou globais dun texto.			X	X	X		X
Elabora esquemas sinxelos para ordenar as ideas e estruturar o texto.	X	X	X		X	X	X
Analiza e sintetiza o contido dun texto en resumos e esquemas que estruturan visualmente as ideas.	X	X	X	X	X		
Busca o significado do léxico descoñecido a partir do contexto, analiza a forma das palabras ou usa dicionarios para contextualizar as acepcións.	X	X	X		X	X	X
Identifica a idea principal e as secundarias e comprende a relación existente entre elas.	X	X	X	X		X	X
Relaciona a información explícita e implícita dun escrito en función do contexto.	X	X	X	X		X	
Recompila información para comprender e ampliar o coñecemento das mensaxes: busca bibliografía; consulta libros, revistas, xornais; utiliza recursos audiovisuais e buscadores de Internet.	X	X	X			X	X
Comprende e interpreta textos propios dos medios de comunicación (noticias)		X	X	X		X	
Localiza a información destacada de textos propios dos medios de comunicación: portadas e titulares.		X	X	X		X	X
Utiliza, de forma progresivamente autónoma, diversas fontes de información e integra os coñecementos							
Utiliza elementos lingüísticos e discursivos de cohesión interna do texto (a deíxe, as referencias internas de tipo léxico e os conectores).	X	X	X	X	X	X	X

Usa os signos de puntuación do texto en relación coa organización oracional e coa forma do texto (os parágrafos e a distribución e ordenación das ideas expresadas)	X	X	X	X		X	X
BLOQUE 3: FUNCIONAMENTO DA LINGUA							
Utiliza un vocabulario amplo e preciso para expresarse con claridade nun rexistro.	X	X	X	X	X	X	X
Recoñece e pronuncia correctamente os fonemas propios da lingua galega.	X	X	X		X		X
Aplica correctamente as normas ortográficas e morfolóxicas da lingua galega.	X	X	X	X	X	X	X
Obtén, de xeito autónomo, información lingüística de todo tipo en dicionarios, en diferentes soportes, e noutras obras de consulta.	X	X	X			X	X
Aplica estratexias para a corrección lingüística, gramatical e ortográfica dos textos.	X	X	X			X	X
Analiza e usa correctamente a puntuación para a cohesión textual.	X	X	X	X		X	X
Coñece e utiliza adecuadamente substantivos e formas verbais na comprensión e produción de textos orais e escritos.	X	X	X	X	X	X	X
Identifica e usa distintos tipos de conectores de espazo, oposición, contraste, así como os mecanismos gramaticais e léxicos de referencia interna que lle proporcionan cohesión a un texto.		X	X	X	X		X
Recoñece os erros nas producións orais e escritas propias e alleas a partir da avaliación e autoavaliación, propoñendo solucións para a súa mellora	X	X	X	X			X
Escribe textos de intención estética servíndose dos coñecementos literarios adquiridos e dos recursos retóricos traballados na aula.		X	X	X			X

Intervén en debates e coloquios do ámbito académico con respecto ás regras de interacción e ás opinións alleas.			X		X		X
Recoñece a avalía erros (repeticións de conectores, pobreza léxica, castelanismos) nos discursos orais propios e alleos e trata, progresivamente, de evitalos		X	X	X			X
Participa en conversas informais nos que intercambia información e expresa a súa opinión, fai invitacións e ofrecementos e pide e dá indicacións ou instrucións sinxelas.	X	X	X		X		X
Utiliza os coñecementos lingüísticos de ámbito contextual, textual, oracional e da palabra, desenvolvidos no curso nunha das linguas, para mellorar a comprensión e produción dos textos traballados en calquera das outras.	X	X	X	X	X	X	X
Comprende e interpreta a información máis relevante de textos propios da vida cotiá e das relacións sociais: diarios, cartas persoais, avisos, solicitudes.	X	X	X	X		X	X
Produce, en formato papel ou dixital, escritos de distinta tipoloxía a partir dun modelo, fundamentalmente, narrativos e descritivos.	X	X		X		X	X
Utiliza un vocabulario amplo e preciso para expresarse con claridade nun rexistro axeitado á situación comunicativa	X	X	X	X	X	X	X
BLOQUE 4: LINGUA E SOCIEDADE							
Valora a lingua como instrumento co cal se constrúen todos os saberes e como medio de relación interpersoal e de sinal de identidade dun pobo a través da identificación de elementos lingüísticos de noso en diferentes contextos.	X	X	X	X	X	X	X
Distingue entre linguas maioritarias, minoritarias e minorizadase aplica estes conceptos ao caso galego.		X	X	X	X	X	X
Coñece recursos en rede de lecer (literatura de tradición oral, música, xogos) e educativos en lingua galega adaptados á súa idade e compáraos con outros similares da lusofonía.	X	X	X			X	X

Coñece o que é un prexuízo. Detecta e analiza a presenza de prexuízos de carácter estético e socioeconómico cara ao galego na súa práctica lingüística e na da súa contorna.		X	X	X	X	X	X
Valora a importancia da relación de Galicia coa comunidade lusófona e coñece os territorios que a integran.			X	X	X	X	X
Describe a situación sociolingüística de Galicia a partir do estudo da súa contorna (concello, comarca), compáraa coa situación doutros contextos e analiza as diferenzas.		X	X	X	X	X	X
Analiza a súa propia práctica lingüística e valora a importancia de contribuír individual e socialmente á normalización da lingua galega.	X	X	X		X	X	X
Coñece o que é un prexuízo. Detecta e analiza a presenza de prexuízos de carácter estético e socioeconómico cara ao galego na súa práctica lingüística e na da súa contorna.		X	X	X	X	X	X
Rexeita os prexuízos sobre as variedades dialectais e utiliza os trazos propios da súa zona.		X	X		X	X	X
Coñece e valora os topónimos galegos.	X	X	X		X	X	X
Coñece as principais iniciativas normalizadoras no ámbito educativo.		X	X	X		X	X
Identifica e clasifica as variantes diafásicas do galego		X	X	X	X	X	X
Analiza a súa práctica lingüística e identifica nela os trazos propios da xerga estudantil.	X	X	X		X	X	X
Recoñece os trazos da variedade estándar da lingua galega e valóraa como variante unificadora.		X	X	X	X	X	X
Rexeita os prexuízos sobre as variedades dialectais e utiliza os trazos propios da súa zona.		X	X	X	X	X	X

BLOQUE 5: EDUCACIÓN LITERARIA							
Describe o uso dos elementos propios de cada xénero literario, o punto de vista empregado e o uso estético da linguaxe nos textos literarios.	X	X	X	X	X	X	X
Le expresiva e comprensivamente textos narrativos breves, localiza e describe os elementos estruturais e formais máis salientables: punto de vista, tempo, espazo e personaxes principais.	X			X	X		X
Le con regularidade obras literarias e desenvolve criterio lector; expón unha opinión persoal sobre a lectura dunha obra axeitada á idade erelaciona o seu sentido coa propia experiencia e outros coñecementos adquiridos.	X	X	X		X		X
Le expresiva e comprensivamente textos narrativos breves, localiza e describe os elementos estruturais e formais máis salientables: punto de vista, tempo, espazo e personaxes principais.	X			X	X	X	X
Compara textos pertencentes ao mesmo xénero pero a diferentes subxéneros, sinalando as coincidencias e diferenzas, tanto estruturais coma formais.	X	X	X	X			X
Sírvese, seguindo unhas pautas orientadoras, dos fondos e recursos que ofrecen as bibliotecas, incluídas as virtuais, para a realización de traballos e cita axeitada destes.	X	X	X			X	X
Analiza e sintetiza o contido dun texto en resumos e esquemas que estruturan visualmente as ideas.	X	X	X	X		X	X
Busca o significado do léxico descoñecido a partir do contexto, analiza a forma das palabras ou usa dicionarios para contextualizar as acepcións.	X	X	X	X		X	X
Describe e caracteriza os trazos definitorios básicos da linguaxe cinematográfica.			X	X		X	X
Le expresiva e comprensivamente e fai audicións de poemas recitados ou cantados, determina o tema principal, a estrutura xeral e pon de relevo os principais recursos estilísticos.		X		X	X	X	X

Le dramatizada e comprensivamente e recoñece pezas teatrais.			x	x	x	x	x

MÍNIMOS ESIXÍBEIS.

BLOQUE 1 (B1). COMUNICACIÓN ORAL. ESCOITAR E FALAR.

B1.1. Comprensión, interpretación e resumo de novas de actualidade e de información de crónicas, reportaxes e documentos procedentes dos medios de comunicación audiovisual.

B1.2. Comprensión, interpretación e valoración de textos orais utilizados no ámbito social e educativo.

B1.3. Desenvolvementos de habilidades de escoita cunha actitude de interese, cooperación e respecto ante as intervencións orais, sobre todo en exposicións do profesorado e do alumnado.

B1.5. Valoración das producións orais emitidas cunha fonética e prosodia correcta e cunha actitude crítica ante os prexuízos que se poidan asociar a ela.

B1.6. Produción de discursos orais, en intervencións espontáneas, adecuadas á situación e á intención comunicativa desexada, con coherencia, corrección e cohesión.

B1.10. Construción de discursos adecuados a distintos rexistros, coherentes e ben organizados sobre temas de interese persoal ou social da vida cotiá e educativa.

BLOQUE 2(B2).COMUNICACIÓN ESCRITA. LER E ESCRIBIR.

B2.1. Coñecemento e uso de técnicas de análise do contido e de estratexias de lectura comprensiva: esquema, resumos, etc.

B2.2. Comprensión e interpretación de textos propios da vida cotiá e das relacións sociais en ámbitos próximos aos intereses do

alumnado, diarios, cartas persoais, avisos e solicitudes.

B2.3. Comprensión e interpretación, en formato papel e dixital, de textos propios dos medios de comunicación (noticias).

B2.4. Comprensión e interpretación, en formato papel ou dixital, de textos propios da vida educativa, especialmente os instrutivos e os expositivos: webs educativas, dicionarios, glosarios e enciclopedias.

B2.5. Uso progresivo e autónomo das bibliotecas e das TIC para seleccionar información.

B2.7. Lectura en voz alta con dicción, entoación e ritmo adecuados á situación comunicativa e á súa función, con posibilidade de usar recursos audiovisuais para o rexistro da voz.

B2.8. Planificación e revisión do escrito en función da situación comunicativa (tema, fins e destinatarios), para elaborar producións con adecuación, coherencia, cohesión e corrección nas relacións internas e externas dos contidos do texto.

B2.9. Produción, en formato papel ou dixital, de escritos propios da vida cotiá e das relacións sociais: diarios, cartas persoais, avisos, solicitudes e participación en foros.

B2.11. Produción, en formato papel ou dixital, de textos de carácter educativos: cuestionarios, resumos, informes de tarefas, descricións e explicacións sobre contidos das materias curriculares.

B2.12. Produción e síntese, en formato papel ou dixital, de textos de distinta tipoloxía, fundamentalmente narrativos e descritivos.

B2.13. Uso das TIC (procesadores de texto e correctores ortográficos) Tanto para a textualización, como para a revisión e mellora do escrito.

B2.14. Valoración da escritura como fonte de aprendizaxe e como forma de comunicar experiencias, ideas e coñecementos propios.

BLOQUE 3 (B3).FUNCIONAMENTO DA LINGUA.

B3.1. Recoñecemento, explicación e uso de léxico suficientemente amplo e preciso, con incorporación de fraseoloxía e de vocabulario temático a partir de campos léxicos traballados na aula.

B3.2. A fonética e a fonoloxía do galego, con especial atención a posibles interferencias.

B3.3. Uso eficaz de dicionarios e doutras fontes de consulta en calquera soporte, especialmente sobre flexión, relación semántica e normativa.

B3.5. Aplicación e valoración das normas ortográficas e morfolóxicas da lingua galega.

B3.6. Análise e uso reflexivo da puntuación en relación coa coherencia textual.

B3.7. Recoñecemento da estrutura dos substantivos e verbos e da súa caracterización morfolóxica para a mellora da comprensión e produción textuais.

B3.8. Recoñecemento, uso e explicación dos nexos e conectores textuais (espaciais, de oposición e contraste) e dos principais mecanismos de referencia interna, tanto gramaticais coma léxicos.

B3.9. Coñecemento dos compoñentes sintácticos no nivel da frase para elaborar enunciados, orais e escritos, cun estilo cohesionado e correcto.

eso

B3.12. Identificación e progresiva utilización dos coñecementos sobre as linguas para desenvolver unha competencia comunicativa integradora.

BLOQUE 4 (B4). LINGUA E SOCIEDADE.

B4.1. Valoración das linguas como medios de relación interpersoal e de sinal de identidade dun pobo.

B4.2. O plurilingüísmo como expresión de riqueza cultural da humanidade.

B4.4. Situación sociolingüística do galego.

B4.5. Proceso de normalización. Desenvolvemento de actitudes positivas cara o proceso de recuperación do galego, favorecemento do xurdimento de vínculos positivos cara o seu uso e consciencia da necesidade e da potencialidade de enriquecemento persoal e colectivo do uso normalizado da lingua galega.

B4.6. Situación legal das lingua do estado español.

B4.7. Prexuízos lingüísticos.

B4.8. Recoñecemento das variantes diafásicas da lingua galega e da función da lingua estándar, uso normalizado da variante dialectal propia da zona e utilización e valoración da variante estándar da lingua en situacións de carácter formal.

BLOQUE 5 (B5). EDUCACIÓN LITERARIA.

B5.1. Lectura, con regularidade, de obras literarias e desenvolvemento dun criterio lector; emisión dunha opinión persoal sobre a lectura dunha obra axeitada á idade, relacionar o seu sentido coa propia experiencia e outros coñecementos adquiridos e valoración do uso dos elementos propios de cada xénero literario, o punto de vista empregado e o uso estético da linguaxe.
B5.2. Lectura expresiva e comprensiva e audición de poemas recitados ou cantados; determinación do tema principal, a estrutura xeral e os principais recursos estilísticos.
B5.3. Lectura expresiva e comprensiva de textos narrativos breves e localización e descrición dos elementos estruturais e formais máis salientables: punto de vista, tempo, espazo e personaxes principais.
B5.4. Lectura dramatizada e comprensiva, visionado de pezas teatrais e recoñecemento dos compoñentes e procedementos que caracterizan os subxéneros.
B5.7. Produción de textos de intención estética servíndose dos coñecementos literarios adquiridos e dos recursos retóricos traballados na aula.
B5.9. Aproveitamento, baixo guía, dos fondos e recursos que ofrecen as bibliotecas, incluídas as virtuais, para a realización de traballos e cita axeitada destes.

OBSERVACIÓN. En canto á recuperación dos estándares non superados, o alumnado deberá ir realizando unha serie de boletíns baixo o seguimento e supervisión da docente até que logre a súa superación. No caso de non conseguilo, na terceira avaliación deberá

superar unha proba escrita e no caso de non facelo, terá que ir á proba extarordinaria de final de xuño con todos os contidos da materia.

A secuencialización dos contidos pode ser alterada en función das necesidade pedagóxicas.

2º ESO PMAR

Observación: A secuencialización dos contidos pode ser alterada en función das necesidades pedagóxicas

Os Programas de Mellora da Aprendizaxe e do Rendemento constitúen unha medida de atención á diversidade na ESO. Con eles procúrase a integración das distintas materias ao redor de unidades ou bloques, cunha dimensión globalizadora ou interdisciplinar.

1. OBXECTIVOS.

BLOQUE LINGÜÍSTICO: COMUNICACIÓN, LINGUA GALEGA, LINGUA CASTELÁ

a. Ler e comprender o sentido global dun texto para extraer información relevante e distinguir tipoloxías a partir da intención comunicativa.

b. Producir textos orais ou escritos desenvolvendo a imaxinación, achegando a opinión propia, dando interpretacións persoais e plasmando experiencias persoais e sentimentos.

c. Escoitar activamente.

d. Comprender a necesidade de comunicación e coñecer todos os elementos que interveñen na comunicación verbal e non verbal, a intención comunicativa e os tipos de textos que de aí derivan.

e. Recoñecer a intención comunicativa da narración, do diálogo, da descrición, da exposición e da argumentación en textos de ámbito familiar, social, académico, publicitario, xornalístico e literario, os seus elementos, as súas partes, os seus trazos lingüísticos, e aprender a preparar textos.

f. Observar e recoñecer as categorías gramaticais: o substantivo, o adxectivo, o determinante, o pronome, o verbo, o adverbio, as preposicións, as conxuncións, as interxeccións e algunhas locucións, e diferenciar os seus usos e valores en textos dados.

g. Coñecer as distintas clases de sintagmas e os seus constituíntes, para crear oracións e recoñecer nestas o suxeito, o predicado, os casos de impersonalidade e os valores semánticos que as dotan de coherencia.

h. Recoñecer a existencia de dous predicados nunha oración composta coordinada, xustaposta e subordinada, e identificar a existencia ou non de nexos que os unen.

i. Coñecer o concepto de texto como unidade lingüística, valorar a importancia que adquire o contexto e a intención comunicativa para captar o seu sentido, e comprender a necesidade da súa coherencia, cohesión e adecuación.

j. Utilizar o dicionario.

k. Descubrir a orixe das palabras, a creación de palabras novas, a súa formación e as relacións de significado que manteñen con outras palabras.

l. Coñecer as diferentes linguas que se falan na Península ibérica, valorar a riqueza e a pluralidade lingüística como patrimonio cultural, así como as diferentes variedades que presenta o uso dunha lingua. Coñecer a diferenza entre linguas minoritarias e linguas minorizadas.

m. Valorar a correcta ortografía na produción escrita a partir do coñecemento das regras básicas e a súa posterior aplicación.

BLOQUE LITERARIO: LITERATURAS GALEGA E CASTELÁ

a. Valorar a expresión literaria fronte á común, o coñecemento do contexto para interpretar un texto literario e o patrimonio cultural que a literatura achega.

b. Coñecer os xéneros literarios (narrativo, lírico e dramático) e identificar os seus trazos diferenciadores en textos dados para interpretalos correctamente.

c. Desenvolver a capacidade creativa literaria favorecendo o desenvolvemento da imaxinación, da autonomía e da iniciativa persoal.

d. Facer da lectura fonte de pracer, de enriquecemento persoal e do coñecemento do mundo, e consolidar hábitos lectores.

BLOQUE DAS CIENCIAS SOCIAIS: XEOGRAFÍA, HISTORIA

Xeografía:

a. Explicar as características da poboación europea.

b. Comparar a poboación de diferentes países europeos segundo a súa distribución, evolución e dinámica.

c. Diferenciar os distintos sectores económicos europeos.

d. Comparar paisaxes humanizadas españolas segundo a súa actividade económica e clasificalas a partir de imaxes.

e. Distinguir no mapa político a distribución territorial de España: comunidades autónomas, capitais, provincias e illas.

f. Explicar a pirámide de poboación española e das diferentes comunidades autónomas, con especial atención á poboación galega.

g. Analizar en distintos medios os movementos migratorios das últimas décadas en España e en Galicia.

h. Interpretar textos que expliquen as características das cidades españolas utilizando Internet e outros medios.

i. Distinguir os diferentes tipos de cidades europeas.

j. Resumir as diferenzas entre o urbano e o rural en Europa.

k. Situar os espazos naturais españois nun mapa e explicar a situación dalgúns.

Historia:

a. Comparar as formas de vida do Imperio romano coas dos reinos xermánicos.
b. Utilizar as fontes históricas e entender os límites do coñecemento histórico.
c. Caracterizar a sociedade feudal e as relacións entre señores e campesiños.
d. Comprender as orixes do islam e o seu alcance posterior.
e. Explicar a importancia de Al-Ándalus na Idade Media.
f. Interpretar mapas que describan os procesos de Reconquista e repoboación cristiáns na Península ibérica.
g. Recoñecer as características básicas da arte prerrománica.
h. Comprender o impacto dunha crise demográfica e económica nas sociedades medievais europeas.
i. Explicar a importancia do Reino de Galicia e do Camiño de Santiago.
j. Describir a importancia da arte románica, gótica, islámica e mudéxar.

2. COMPETENCIAS CLAVE.

Competencia Lingüística

- Desenvolver habilidades lingüísticas para comprender un texto e para expresarse oralmente e por escrito.
- Escoitar e participar activamente tendo en conta as convencións sociais implícitas nos procesos de comunicación.
- Desenvolver habilidades para enriquecer e ampliar o vocabulario.
- Desenvolver habilidades para expresar e compartir ideas propias e recoñecer as doutros.
- Recoñecer os trazos que diferencian ás distintas tipoloxías textuais para mellorar a comunicación.
- Desenvolver habilidades para aplicar os coñecementos gramaticais na comunicación diaria.
- Ampliar o vocabulario utilizando o dicionario.

- Recoñecer e valorar a pluralidade lingüística e a variedade das linguas en distintas situacións e en diferentes ámbitos.
- Recoñecer a importancia da correcta ortografía nos escritos de calquera ámbito, especialmente o académico.
- Interpretar e usar con propiedade a linguaxe específica das Ciencias Sociais.
- Expresar, resumir e comprender textos históricos e descritivos da realidade socioeconómica que nos rodea.
- Expoñer e debater ideas propias ou procedentes de diversas fontes históricas ou actuais.
- Redactar correctamente comentarios de texto e interpretar imaxes de carácter xeográfico e histórico.
- Describir e fundamentar a realidade cotiá doutros lugares e outros tempos.
- Usar habilidades lingüísticas para a comprensión de fragmentos literarios narrativos, líricos e dramáticos, e fomentar así o gusto pola lectura.
- Aplicar os coñecementos literarios adquiridos para crear textos literarios persoais.
- Ler obras enteiras e recoñecer nelas a importancia do contexto en que se escribiron.

Competencia dixital:

- Buscar, obter, seleccionar e procesar información en distintos soportes das TIC.
- Manexar dicionarios para ampliar o coñecemento de palabras e descubrir a súa orixe.
- Comunicar información en distintos soportes das TIC.
- Utilizar e descodificar linguaxes específicas: textual, numérico, icónico, visual e gráfico.
- Buscar, seleccionar, procesar e presentar información a partir de fontes diversas e en formas variadas en relación cos fenómenos sociais, históricos e xeográficos.

Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía:

- Utilizar estruturas lóxicas indutivas ou dedutivas para crear textos coherentes.
- Manexar a escritura de símbolos científicos e números.
- Utilizar correctamente a linguaxe matemática para cuantificar os fenómenos sociais.

- Usar con propiedade as ferramentas matemáticas básicas para as Ciencias Sociais: táboas de datos, pirámides de poboación, gráficas de datos socioeconómicos etc.
- Desenvolver a capacidade de observación crítica e proveitosa do ámbito social e físico, obtendo información útil para iso.
- Asumir o método científico propio das Ciencias Sociais para aproximarse á realidade que nos rodea.
- Ser capaz de explicar ou xustificar fenómenos cotiáns relacionados coa Historia e a Xeografía.
- Recoñecer a importancia das Ciencias Sociais e da súa repercusión na nosa calidade de vida.

Aprender a aprender:

- Ler analiticamente para extraer ideas básicas para a comprensión dun texto.
- Utilizar coñecementos previos para contextualizar un texto.
- Recoller información obtida para interpretar correctamente o texto.
- Traballar de xeito autónomo para controlar e autoavaliar as súas propias capacidades.
- Traballar cooperativamente e de xeito produtivo e responsable para conseguir un obxectivo.
- Identificar e manexar diversidade de respostas posibles ante unha mesma situación.
- Deducir informacións máis alá das contidas nun texto.
- Utilizar os coñecementos adquiridos para a creación de textos persoais.
- Utilizar os coñecementos lingüísticos para mellorar a comunicación oral e escrita.
- Aplicar as regras ortográficas en todos os escritos.
- Utilizar os coñecementos pragmáticos textuais para mellorar a comunicación oral e escrita.
- Utilizar os coñecementos adquiridos sobre as variedades para saber usar a lingua en distintas situacións.
- Analizar os fenómenos sociais, históricos e xeográficos, buscando a xustificación e tratando de identificalos no ámbito cotián.
- Desenvolver as capacidades de síntese e de dedución aplicadas aos fenómenos sociais e xeográficos.

▪ Potenciar as destrezas propias das Ciencias Sociais, tendo como referencia a metodoloxía propia das devanditas ciencias.

Competencias sociais e cívicas:

- Saber comunicarse en distintos contextos, expresando as ideas propias, escoitando e respectando os demais.
- Compartir con outros coñecementos previos sobre o tema central do texto proposto.
- Descubrir o significado de signos non verbais que son habituais no ámbito social.
- Desenvolver habilidades para expresar ideas propias nas súas relacións cos demais.
- Participar de xeito activo en traballos cooperativos.
- o Fomentar capacidades para desenvolver a organización na vida privada e social.
- o Desenvolver habilidades para asumir as diferenzas entre as persoas e a aceptación destas.

Sentido de iniciativa e espírito emprendedor:

▪ Converter ideas propias en algo creativo. Desenvolver a imaxinación para inventar palabras, siglas, abreviaturas e símbolos nos seus escritos.

▪ Desenvolver a imaxinación e a creatividade individual e compartir as novas ideas co grupo. Asumir tarefas dentro do traballo cooperativo

▪ Alcanzar iniciativas para tomar partido por unha ou outra opción.

▪ Desenvolver o espírito crítico e o afán de coñecer.

▪ Desenvolver capacidades para valorar o tempo e o esforzo na organización persoal.

▪ Ler en público, recitar, dramatizar un texto de autor ou de creación propia.

▪ Defender posturas persoais en faladoiros e debates.

▪ Aprender a empatizar para descubrir e entender os sentimentos dos demais. Cuestionando os prexuízos sociais ou ideas preconcibidas.

- Ser competitivo cun mesmo para mellorar a aprendizaxe.
- Alcanzar propostas de solución ante situacións hipotéticas.
- Desenvolver a capacidade de propoñer análise e explicacións da realidade social do ámbito e deseñar proxectos de actuación, de acordo co interese xeral.
- Ser capaz de levar a cabo proxectos ou traballos sinxelos relacionados coas Ciencias Sociais.

Conciencia e expresións culturais:

- Recoñecer o valor que ten a expresión na literatura.
- Valorar o patrimonio literario galego e español.
- Gozar lendo, creando, recitando, dramatizando.
- Recoñecer o valor creativo que ten o teatro.
- Apreciar a importancia que posúe a expresión teatral ante un público.
- Converter ideas propias en debuxos creativos.
- Desenvolver o sentido do humor.
- Representar e visualizar modelos que axuden a comprender as características da arte medieval.
- Valorar e preservar a expresión artística e o patrimonio cultural europeo, español e galego.
- Recoñecer o valor transcendental que ten a poesía.
- Apreciar a importancia que posúe a expresión de emocións e de sentimentos a través da poesía.
- Valorar a importancia que posúe o desenvolvemento da imaxinación.
- Manifestar sentimentos persoais a partir da creación poética.
- Desenvolver o ritmo e a musicalidade.
- Desenvolver habilidades plásticas para crear un decorado.
- Gozar protagonizando un programa de televisión.
- Alcanzar a satisfacción persoal a partir da creación propia, da súa difusión e do recoñecemento por parte dos outros.
- Desenvolver hábitos de lectura.

3. CONTIDOS MÍNIMOS.

LINGUA GALEGA

1.As unidades lingüísticas: substantivo, adxectivo, verbo, frase, cláusula.

2. As principais funcións que se establecen no interior das cláusulas: suxeito, predicado, complemento directo, complemento indirecto, complemento circunstancial.

3. Os procesos de formación de palabras.

1.As relacións semánticas entre as palabras.

2. O alfabeto. Correspondencia entre grafías e fonemas. A acentuación gráfica. Uso de grupos consonánticos.

3. A situación lingüística na Península ibérica.

4. Linguas minorizadas e linguas minoritarias.

LITERATURA

1.A literatura e o seu contexto. A linguaxe literaria. A historia literaria. Os xéneros literarios.

2. O xénero narrativo. O punto de vista da narración. Os acontecementos narrables. Os personaxes. O tempo e o espazo na narración. A valoración dun texto narrativo.

3. O xénero dramático. Os diálogos teatrais. A estrutura dunha obra dramática. Os personaxes. A representación teatral.

4. O xénero lírico. A forma poética. A mensaxe poética. Os recursos lingüísticos e literarios na poesía.

5. A creación literaria: o microrrelato, o conto, o relato de misterio, os haikus e o rap. A dramatización. Os concursos literarios. O Día do Libro.

6. A xustificación da lectura comprensiva das obras de lectura obrigatoria.

CIENCIAS SOCIAIS

Xeografía

1. Europa e a súa poboación: desequilibrios, dinámicas, movementos migratorios e modelos demográficos.
2. As actividades económicas europeas e as súas políticas. Desigualdades e desequilibrios.
3. As paisaxes humanizadas españolas. A acción humana sobre o territorio.
4. Problemas ambientais españois, a contaminación e o desenvolvemento sostible.
5. A organización territorial do Estado español.
6. As institucións autonómicas de Galicia.
7. A poboación española e galega, características xerais e migracións.
8. As cidades europeas e españolas e a súa evolución. O proceso de urbanización. A cidade como ecosistema.

Historia

1. A Idade Media. Concepto e subetapas: Alta, Plena e Baixa Idade Media.
2. A «caída» do Imperio romano en Occidente: división política e invasións xermánicas.
3. Os reinos xermánicos e o Imperio bizantino (Oriente).
4. O feudalismo.
5. O islam e o proceso de unificación dos pobos musulmáns.
6. A Península ibérica: invasión musulmá (Al-Ándalus) e os reinos cristiáns.
7. A Plena Idade Media en Europa (séculos XII e XIII). A evolución dos reinos cristiáns e musulmáns. Emirato e califato cordobés. Reinos de Castela e Aragón. Reconquista e repoboación.
8. O Reino de Galicia e o Camiño de Santiago.
9. A expansión comercial europea e a recuperación das cidades.
10. A Baixa Idade Media en Europa (séculos XIV e XV). A crise e a peste negra e as súas consecuencias. Al-Ándalus: os reinos de taifas e os reinos de Castela e Aragón.
11. A arte románica, gótica, islámica e mudéxar.

LINGUA CASTELÁ

1. As categorías gramaticais: substantivo, adxectivo, verbo, adverbio, pronome, determinante, preposicións, conxuncións, locucións.
2. Os sintagmas e os seus constituíntes. A estrutura oracional: o suxeito, a impersonalidade e o predicado.
3. A oración como unidade semántica. A creación coherente de oracións compostas.
4. O texto como unidade lingüística: a intención comunicativa, o contexto, o sentido, a coherencia, a cohesión e a adecuación.
5. A orixe, a formación e o significado das palabras. O manexo do dicionario.
6. As variedades xeográficas, situacións e sociais da lingua española.
7. A correspondencia entre grafías e fonemas. A entoación. A escritura de siglas, acrónimos, abreviaturas e símbolos. O uso do til. A ortografía das letras. Os signos de puntuación.

4. METODOLOXÍA.

- Os programas de mellora da aprendizaxe e do rendemento constitúen unha medida de atención á diversidade que se pode desenvolver a partir do segundo curso da ESO. Este Programa contempla unha docencia de dous cursos previsiblemente cos mesmos profesores nos ámbitos polo que os obxectivos han de acadarse ó final desta etapa.

- Utilizarase unha metodoloxía específica a través da organización de contidos, actividades prácticas e materias organizadas de maneira diferente á establecida con carácter xeral, coa finalidade de que os alumnos e as alumnas poidan cursar o cuarto curso pola vía ordinaria e obteñan o título de graduado en educación secundaria obrigatoria. Este programa será flexible: haberá que adaptar os contidos, e mesmo os obxectivos, se procede, ás súas necesidades reais, aos seus intereses e expectativas, ademais de ás súas capacidades e ritmo de aprendizaxe .

- Procuraremos estimular a indagación persoal e o intercambio fluído de opinións seguindo fundamentalmente dous eixos de acción: o traballo por proxectos e a aprendizaxe cooperativa, en definitiva, un xeito de traballar que desenrole a súa capacidade crítica e a súa autonomía persoal.

• A programación orientarase ao desenvolvemento das capacidades de comprensión, expresión oral, escrita e audiovisual, interacción e razoamento e potenciarase especialmente a comunicación e convivencia, o coñecemento e valoración dos bens culturais e colectivos, a formación para a realización de xuízos persoais e críticos e actitudes de tolerancia e compromiso na solución de problemas e na execución de proxectos.

• A relación ensino-aprendizaxe fundaméntase na interdisciplinaridade e a ensinanza ao mesmo tempo integradora e individualizada.

• Tras a avaliación inicial do nivel do alumnado, nun primeiro momento, priorizaranse, sempre que sexa posible, aqueles contidos máis procedimentais por entender que os alumnos aos que vai dirixido este PMAR non se senten motivados á aprendizaxe de interpretacións conceptuais da realidade, senón á indagación e descubrimento persoal daquelas claves que sirvan para unha interpretación obxectiva e persoal sobre a realidade das sociedades actuáis e da súa propia realidade. Por tanto, atenderase especialmente aqueles contidos máis prácticos e funcionais. Así traballarase de xeito especial a busca de información en fontes de diverso tipo, a realización de traballos de investigación; a elaboración de sínteses e conclusións sobre a información obtida: elaboración de esquemas, resumos, mapas, a presentación, os hábitos de traballo na aula e na casa, o hábito lector, traballar o vocabulario, uso do dicionario e de internet… Traballarase tamén a composición de textos empregando diversos soportes, entre eles o informático, o que contribuirá ó desenvolvemento do tratamento da información e a competencia dixital.

As linguas vehiculares no ensino-aprendizaxe serán alternativamente a lingua galega e a castelá dependendo do proxecto ou tarefa nos que se estea a traballar, procurando o desenvolvemento das capacidades lingüístico-comunicativas do alumnado nas dúas linguas.

O obxectivo principal será o de perfeccionar as destrezas lingüísticas básicas (escoitar, falar, ler e escribir) afianzando o coñecemento da norma das dúas linguas e o seu uso adecuado en situacións comunicativas diferenciadas. Dende este ámbito, a lectura, interpretación e valoración de obras literarias é unha achega importante ao desenvolvemento da competencia artística e cultural. Igualmente o é establecer relacións interdisciplinares entre a lingua, a literatura e outras materias do currículo así como con outras manifestacións artísticas como a música, a pintura, o cine…

Por outro lado, as achegas da área de Ciencias Sociais han de contribuír a que o alumnado comprenda, reflexione e asuma criticamente os problemas do mundo actual e, en particular os da súa contorna inmediata: problemas que xorden das interaccións que as sociedades manteñen co seu territorio entre si, e aqueles que teñen que ver cos antecedentes e a memoria histórica da nosa sociedade.

Posto que se considera que o estudante é o suxeito fundamental do seu proceso de aprendizaxe, crear na aula dinámicas que impliquen ao alumnado e o leven á participación na planificación e avaliación das súas actividades, de cara a regular o seu propio proceso de aprender a aprender para propiciar a construción de aprendizaxes significativas.

5. CRITERIOS XERAIS DE AVALIACIÓN.

Teranse en conta os seguintes criterios de avaliación, fixados por lei:

COMUNICACIÓN

Le e comprende un texto, relacionado co tema do eixe central da unidade, recoñece a intención comunicativa, algúns elementos propios da súa tipoloxía, a mensaxe axudándose da investigación e sintetiza as ideas principais.

Produce textos escritos para expresar os seus sentimentos, comunicar as súas experiencias persoais, expoñer ideas e defender unha opinión.

Produce textos orais para expoñer e compartir ideas ou defender unha opinión.

Escoita activamente os outros, participa, respecta a quenda de palabra e opina con criterio.

Recoñece a importancia da intención comunicativa para interpretar un texto e os elementos que constitúen un acto de comunicación.

Coñece o concepto de narración e recoñece en textos dados a intención comunicativa, os seus elementos e a súa estrutura, e aplica estes coñecementos para a creación de textos orais e escritos.

Coñece o concepto de diálogo e recoñece en textos dados a intención comunicativa, os trazos do diálogo na creación de textos orais e escritos, e aprende a conversar e a escoitar.

Coñece o concepto de descrición e recoñece en textos dados a intención comunicativa, distingue a descrición obxectiva da subxectiva e aplica os seus coñecementos para a creación de textos descritivos.

Coñece o concepto de exposición e recoñece en textos dados a intención comunicativa, os trazos lingüísticos propios da exposición, así como a súa estrutura, e aplica os seus coñecementos para a creación de textos expositivos.

Coñece o concepto de argumentación e recoñece en textos dados a intención comunicativa, os trazos lingüísticos propios da argumentación, así como a súa estrutura, e aplica os seus coñecementos para a creación de textos argumentativos.

LINGUA GALEGA

Distingue as categorías gramaticais en enunciados e en textos, recoñecendo os seus valores significativos, a concordancia entre substantivo e adxectivo e a morfoloxía verbal.

Identifica a categoría gramatical substantivo e coñece o xénero e número.

Distingue a categoría gramatical adxectivo, coñece os graos do adxectivo e usa adecuadamente as conxuncións comparativas.

Identifica a categoría gramatical verbo e coñece a morfoloxía verbal.

Distingue unha sintagma e oración.

Identifica sintagmas substantivos, adxectivas, adverbiais, nominais e preposicionais.

Recoñece as funcións que se poden dar no interior dun sintagma

Distingue as funcións de suxeito e predicado e coñece as unidades que poden desempeñar a función de suxeito. Recoñece cando o suxeito aparece elidido.

Coñece os tipos de oracións en función da natureza do predicado.

Identifica os complementos directo, indirecto e circunstancial e coñece as unidades que realizan esas funcións.

Manexa o dicionario con soltura para buscar o significado e a orixe das palabras, e interpreta correctamente toda a información gramatical que se dá sobre as palabras.

Coñece a formación das palabras e identifica os lexemas, os morfemas flexivos (que achegan información gramatical sobre a palabra, como xénero e número),os morfemas derivativos (prefixos e sufixos, que achegan novos significados á palabra base) e as desinencias verbais.

Coñece as principais relacións semánticas: distingue casos de sinonimia, polisemia e homonimia, de antonimia, termos complementarios e inversos, así como de hiperonimia, hiponimia e cohiponimia, en enunciados e en textos.

Coñece a diversidade lingüística da Península ibérica e as linguas do Estado español.

Valora a pluralidade lingüística de España como enriquecemento cultural e patrimonial.

Coñece os conceptos de linguas minoritarias e minorizadas e aplícaos ao caso galego.

Coñece as regras ortográficas básicas –acentuación gráfica, letras, uso das diferentes grafías, grupos consonánticos, signos de puntuación– para aplicalas en todos os seus escritos de ámbito académico e persoal.

Valora a correcta ortografía, revisa os seus escritos e preséntaos con pulcritude e esmero.

LITERATURA

Comprende o significado do que é literario fronte ao que non o é, recoñece os recursos expresivos e lingüísticos da expresión literaria e valora o patrimonio literario actual como pervivencia de valores humanos.

Recoñece a narración fronte a outras tipoloxías do ámbito literario a partir da lectura e comprensión de textos na rrativos literarios de diferentes épocas e correntes estéticas.

Recoñece os trazos do xénero dramático fronte a outras tipoloxías do ámbito literario a partir da lectura e compren sión de textos narrativos literarios de diferentes épocas e correntes estéticas.

Recoñece as características do xénero lírico fronte a outras tipoloxías do ámbito literario a partir da lectura e com prensión de textos narrativos literarios de diferentes épocas e correntes estéticas.

Crea textos literarios de diferente índole comunicativa, desenvolvendo a súa creatividade, recita un poema e dramatiza unha obriña de teatro.

Valora a creación literaria como manifestación da sensibilidade artística e dos sentimentos, e como desenvolvemento da imaxinación.

Le e comprende as obras de lectura obrigatorias e recoñece os trazos peculiares dos seus xéneros respectivos

Goza lendo e interésase por outras lecturas opcionais propostas.

CIENCIAS SOCIAIS

Xeografía

Analiza a poboación europea, a súa distribución, evolución, dinámica, migracións e políticas demográficas.

Recoñece as actividades económicas que se realizan en España, nos tres sectores, e identifica as políticas económicas.

Identifica as principais paisaxes humanizadas españolas, identificándoas por comunidades autónomas.

Coñece e analiza os problemas e retos ambientais que afronta España, a súa orixe e as posibles vías para afrontar estes problemas.

Coñece a organización territorial e administrativa española. Coñece o carácter de nacionalidade histórica de Galicia e recoñece as súas principais institucións autonómicas: Parlamento de Galicia, Xunta de Galicia e Tribunal Superior de Xustiza de Galicia.

Analiza as características da poboación española, a súa distribución, dinámica e evolución, así como os movementos migratorios. Coñece e analiza as características da poboación galega e a historia da emigración en Galicia.

Recoñece as características das cidades españolas e as formas de ocupación do espazo urbano.

Comprende o proceso de urbanización, os seus proles e as súas contras en Europa.

Coñece os principais espazos naturais protexidos españois, a nivel peninsular e insular.

Historia

Coñece as principais características da civilización romana e as causas da decadencia de Roma.

Describe a situación económica, social e política dos pobos xermánicos.

Caracteriza a Alta Idade Media recoñecendo a dificultade das fontes históricas.

Explica a organización feudal e as súas consecuencias.

Analiza a evolución dos reinos cristiáns e musulmáns nos seus aspectos socio-económicos, políticos e culturais.

Entende o proceso da conquista e repoboación dos reinos cristiáns na Península ibérica e as súas relacións con Al-Ándalus.

Coñece a historia de Galicia durante a Idade Media e a orixe do Camiño de Santiago. Comprende o concepto de crise e as súas consecuencias económicas e sociais.

Comprende as funcións diversas da arte na Idade Media.

LINGUA CASTELÁ

Distingue categorías gramaticais en enunciados e en textos, recoñecendo os seus valores significativos, a concordancia entre substantivo e adxectivo, a deíxe de determinantes e pronomes, a morfoloxía verbal, as clases de adverbios, a distinción entre preposicións e conxuncións, a expresividade das interxeccións e algunhas locucións de uso común.

Identifica a categoría gramatical do núcleo dun sintagma para recoñecer de que claseé.

Recoñece os constituíntes dun sintagma nominal, adxectival e adverbial, e identifica en oracións o sintagma verbal.

Identifica a formación dunha oración en sintagmas e nos seus constituíntes mínimos: suxeito e predicado, e intúe casos de impersonalidade; clasifica oracións pola actitude do emisor.

Recoñece os valores semánticos nunha oración.

Identifica dous predicados nun enunciado para recoñecer oracións compostas e en textos dados.

Distingue semanticamente diferentes clases de oracións compostas, recoñece os seus nexos e o uso de signos de puntuación na xustaposición.

Recoñece a importancia do contexto e da intención comunicativa do emisor para captar o sentido dun texto, e analiza a coherencia, a cohesión e a adecuación en textos dados.

Manexa o dicionario con soltura para buscar o significado e a orixe das palabras, e interpreta correctamente toda a información gramatical que se dá sobre as palabras.

Coñece a procedencia dalgunhas palabras, así como a súa formación en lexemas, morfemas derivativos e morfemas gramaticais que achegan información do xénero e do número, en siglas e en acrónimos.

Distingue casos de sinonimia e antonimia, de polisemia e homonimia, e de monosemia e polisemia en pares de palabras, en enunciados e en textos.

Interpreta os dereitos e deberes constitucionais sobre as linguas de España.

Coñece en que lugares concretos se falan as diferentes linguas e dialectos españois, e recoñece en textos dados algu nhas das súas peculiaridades fónicas, morfolóxicas e semánticas.

Coñece algúns trazos da variedade xeográfica do español de América e dos usos da lingua en distintas situacións e ámbitos sociais.

Valora a pluralidade lingüística como enriquecemento cultural e patrimonial español.

Coñece as regras ortográficas básicas –tiles, letras, signos de puntuación e escritura de siglas, acrónimos, abreviaturas e símbolos– para aplicalas en todos os contextos.

6. PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN.

Para obter a cualificación do alumnado manexaremos, entre outros, os seguintes **instrumentos de avaliación**:

- A avaliación inicial dos coñecementos e capacidades do alumnado.
- A observación directa e continua do traballo diario na aula.
- A revisión regular dos cadernos de clase.
- Valoración do interese e esforzo que o alumno/a mostra na súa relación coa materia.
- A anotación do grao de aplicación das instrucións dadas polo profesor á hora de realizar os distintos traballos ou actividades que se vaian propondo.
- A atención prestada ao proceso de comprensión, expresión e produción de textos orais e escritos por parte dos alumnos.
- Probas orais e escritas.
- Traballos individuais ou en grupo.
- Valoración do uso oral do galego e castelán normativos no intercambio comunicativo que se produce durante a clase.
- Observación do interese e esforzo mostrados en corrixir hábitos lingüísticos inadecuados.

- Análise do grao de participación en diversas actividades de clase.
- Posibles actividades de autoavaliación e coavaliación dos alumnos, para que desenvolvan unha visión crítica sobre o seu propio proceso de aprendizaxe.

Tendo en conta as especiais características do PMAR e o carácter continuo e formativo da avaliación adaptaremos tamén os criterios xerais de cualificación do departamento para este mesmo nivel. Os **criterios de cualificación** quedan establecidos do seguinte xeito:

a) As **probas de control das aprendizaxes adquiridas orais ou escritas** suporán un 50% da nota da avaliación, facendo media aritmética entre elas. Farase un mínimo de dúas probas escritas sobre os contidos traballados. Procurarase un certo equilibrio no grao de coñecementos adquiridos nas partes de Lingua e Sociais, procurando que o alumno obteña unha avaliación positiva en cada parte**.**

b) O 50% da nota restante obterase coas tarefas realizadas na aula (resumos, comentarios, exercicios e outras evidencias do traballo escrito) con probas orais e con controis das lecturas obrigatorias. Para iso, efectuarase un rexistro do traballo diario na aula, mediante fichas de seguimento do alumnado e a revisión do caderno. Para as probas orais utilizaranse rúbricas.

No caso de que o alumno ou alumna non acade unha cualificación positiva, contémplase a posibilidade de facer unha recuperación por avaliación.

7. ALUMNOS CON MATERIAS PENDENTES DE CURSOS ANTERIORES.

Acórdase que aquel alumnado que non teña superadas todas as materias do curso anterior poderá acadar o aprobado se a mellora na materia vén confirmada pola cualificación favorable da 1ª avaliación do curso actual. En caso de non conseguir uns resultados positivos, deberá realizar o exame fixado na data correspondente

8. ATENCIÓN Á DIVERSIDADE.

A atención á diversidade dos alumnos e alumnas hai que entendela como un elemento da práctica docente diaria. Segundo as necesidades de cada momento, axustarase a actuación na aula, ofrecendo respostas diferenciadas en función dos ritmos de aprendizaxe. Nesta liña, contemplamos actividades de reforzo para aqueles alumnos e alumnas cuxos ritmos de aprendizaxe sexan máis lentos, actividades de motivación para o alumnado con materias pendentes e unha atención personalizada e adaptada ás necesidades de cada alumno, seguindo os protocolos existentes para o tratamento da diversidade e as directrices do Departamento de Orientación.

9. PLAN LECTOR. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES.

O alumnado de 2º de PMAR deberá ler polo menos dúas obras de literatura ao longo do curso, unha obra de literatura galega e outra de literatura castelá. A lectura poderá efectuarse durante o horario lectivo, con supervisión da docente.

Por outra banda, o alumnado tamén participa do plan anual lector coordinado pola Biblioteca, para o que se lle ofrecerá unha selección de lecturas axeitadas aos seus intereses.

Como actividades complementarias, contémplase a participación nas actividades organizadas polo Equipo Dinamización Lingüística e o Club de Lectura, así como a celebración de efemérides como o Día do Libro, o Día da Paz, Día contra a Violencia exercida contra as mulleres, o Día das Letras e todas as que se propoñan no centro. Entre as actividades extraescolares, contemplase a asistencia a representacións teatrais.

10. MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS.

No ámbito lingüístico-social trabállase cunha gran variedade de recursos didácticos, acorde coa diversidade de materias integradas neste ámbito, así como a diversidade de capacidades e gustos do alumnado. O alumnado conta cun libro de texto específico deseñado para o tratamento conxunto das materias que integran o Ámbito Lingüístico e Social.

Ademais facilitaráselle ao alumnado, se é necesario, material en forma de fotocopias ou a través dun soporte dixital, materiais de traballo doutros manuais como: atlas escolares, mapas políticos e físicos mudos do mundo, de Europa, de España, de Galicia; cadernos para mellorar a expresión e comprensión escritas, a gramática; outras obras de lectura propostas pola docente (tamén fragmentos); reportaxes, artigos de opinión, noticias ou crónicas xornalísticas interesantes para ilustrar contidos de ciencias sociais ou para practicar a comprensión de textos.

4.º ESO

<u>Observación: A secuencialización dos contidos pode ser alterada en función das necesidades pedagóxicas</u>

ORGANIZACIÓN E SECUENCIACIÓN DE CONTIDOS E ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE

O currículo da área de Lingua Galega e Literatura agrúpase en varios bloques. Os contidos, criterios de avaliación e estándares de aprendizaxe formúlanse para 4.º ESO.

Na súa redacción, respectarase a numeración dos criterios de avaliación e estándares de aprendizaxe tal e como aparece no DECRETO 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da Educación Secundaria Obrigatoria e do Bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia.

CONTIDOS

Bloque 1. Comunicación oral: escoitar e falar Escoitar.

B1.1. Comprensión e interpretación de textos propios dos medios de comunicación audiovisual, con especial atención aos xéneros de carácter argumentativo.

B1.2. Comprensión e análise de textos publicitarios dos medios de comunicación audiovisual.

B1.3. Comprensión e interpretación de textos orais expositivos e argumentativos do ámbito educativo (presentacións, relatorios e intervencións en mesas redondas).

B1.4. Comprensión, interpretación e valoración de textos orais de natureza diversa.

B1.5. Desenvolvemento de habilidades de escoita activa, cunha actitude de interese, de cooperación e de respecto.

B1.6. Participación nas producións orais cunha fonética e prosodia correcta, valoración desta pronuncia e actitude crítica ante os prexuízos que se poidan asociar a ela.

B1.7. Produción de discursos orais, en intervencións espontáneas, adecuados á situación e á intención comunicativa desexada, con coherencia, cohesión e corrección.

B1.8. Escoita crítica e reflexiva que permite identificar prexuízos e mensaxes discriminatorias.

B1.9. Coñecemento e uso progresivamente autónomo das estratexias necesarias para a produción de textos orais, de técnicas para aprender a falar en público e uso das TIC.

B1.10. Aplicación dos coñecementos gramaticais á avaliación e mellora da expresión oral e recoñecemento en exposicións orais propias e alleas das dificultades expresivas.

B1.11. Participación activa e argumentada en debates nos que se expresen opinións acerca dun tema de actualidade.

B1.12. Participación en interaccións orais sobre temas de interese persoal ou social ou asuntos da vida cotiá, en diferentes rexistros.

B1.13. Valoración da lingua oral como un instrumento de aprendizaxe e de relación social.

Bloque 2. Comunicación escrita: ler e escribir.

Ler

B2.1. Uso de técnicas e estratexias que facilitan a lectura comprensiva e crítica de textos.

B2.2. Comprensión e interpretación de textos propios da vida cotiá relacionados co ámbito laboral, administrativo e comercial.

B2.3. Comprensión e interpretación de textos relacionados co ámbito educativo, tanto manuais de consulta (dicionarios, glosarios, enciclopedias, etc.), como libros de texto e recursos de temas especializados en Internet.

B2.4. Comprensión e interpretación de textos argumentativos.

B2.5. Comprensión e interpretación de textos xornalísticos de opinión: carta ao director, editorial, columna e artigo de opinión.

B2.6. Comprensión e interpretación das mensaxes explícitas e implícitas que transmiten os textos publicitarios dos medios de comunicación.

B2.7. Lectura crítica e reflexiva que permita identificar usos lingüísticos discriminatorios.

B2.8. Uso autónomo dos recursos que ofrecen as bibliotecas e as TIC para obter información complementaria.

Escribir

B2.9. Uso de técnicas e estratexias para producir textos escritos adecuados, coherentes e ben cohesionados desde o punto de vista comunicativo (planificación, organización, redacción e revisión).

B2.10. Utilización das TIC para corrixir e mellorar a presentación dos escritos, para difundir os textos propios, coñecer outros alleos e intercambiar opinións.

B2.11. Produción, en soporte impreso ou dixital, de textos propios da vida cotiá pertencentes ao ámbito laboral, administrativo e comercial.

B2.12. Produción, en soporte impreso ou dixital, de textos xornalísticos de opinión.

B2.13. Composición en soporte impreso ou dixital de textos argumentativos, redactados a partir da información obtida de distintas fontes.

B2.14. Valoración da escritura como un instrumento de aprendizaxe, de relación social e enriquecemento persoal.

Bloque 3. Funcionamento da lingua

B3.1. Recoñecemento, explicación e uso de léxico suficientemente amplo e preciso, con incorporación de fraseoloxía e de vocabulario temático.

B3.2. Recoñecemento e uso das formas verbais da lingua galega e das perífrases.

B3.3. Recoñecemento, explicación e uso dos procedementos de creación de palabras.

B3.4. A fonética e a fonoloxía do galego, con especial atención a posibles interferencias (apertura das vogais de grao medio, o *n* velar ou a entoación).

B3.5. Uso eficaz dos dicionarios e doutras fontes de consulta, tanto en papel como en soporte electrónico, especialmente sobre cuestión de uso (semántico e sintáctico) e de normativa.

B3.6. Aplicación e valoración das normas ortográficas e morfolóxicas da lingua galega.

B3.7. Análise e uso reflexivo da puntuación en relación coa cohesión sintáctica.

B3.8. As principais regras de combinación impostas polos predicados en función dos seus argumentos; estruturas sintácticas e tipos de oración segundo a natureza do predicado.

B3.9. Recoñecemento e uso reflexivo dos nexos e conectores textuais máis comúns, en particular os de causa e consecuencia, os de condición e hipótese e os conclusivos, e mais dos mecanismos de cohesión textual.

B3.10. Identificación da estrutura dun texto, a construción dos parágrafos e a vinculación e progresión temáticas en textos alleos e propios, e elaboración de textos de acordo con estes parámetros.

B3.11. Identificación e explicación dos trazos que permiten diferenciar e clasificar os xéneros textuais, especialmente os argumentativos.

B3.12. Adecuación dos textos en función do contexto, do tema e do tipo de texto.

B3.13. Participación en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensión de libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras presentes no centro docente, relacionados cos elementos transversais e nos que se eviten estereotipos lingüísticos ou culturais.

B3.14. Identificación e progresiva utilización dos coñecementos sobre as linguas para desenvolver unha competencia comunicativa integrada.

Bloque 4. Lingua e sociedade

B4.1. Valoración das linguas como medios de relación interpersoal e de sinal de identidade dun pobo.

B4.2. O plurilingüismo como expresión da riqueza cultural da humanidade.

B4.3. A lusofonía nas linguas do mundo no século XXI.

B4.4. Situación sociolingüística de Galicia. A presenza da lingua galega nos principais ámbitos e contextos sociais e privados. Tendencias de evolución.

B4.5. Proceso de normalización. Desenvolvemento de actitudes positivas cara ao proceso de recuperación do galego, favorecendo o xurdimento de vínculos positivos cara ao seu uso. Consciencia da necesidade e das potencialidades de enriquecemento persoal e colectivo do uso normalizado da lingua galega.

B4.6. Evolución da lingua galega e etapas da historia social da lingua galega desde 1916 ata a actualidade. Análise e comprensión das causas e consecuencias dos feitos máis relevantes.

B4.7. Situación sociolingüística e legal das linguas de España.

B4.8. Prexuízos lingüísticos.

B4.9. Recoñecemento e valoración dos principais fenómenos que caracterizan as variedades xeográficas, diastráticas e diafásicas da lingua galega e da función da lingua estándar. Uso normalizado da variante dialectal propia da zona. Utilización e valoración da variante estándar da lingua en situacións de carácter formal.

Bloque 5. Educación literaria

B5.1. Identificación e comprensión dos distintos períodos e xeracións da literatura galega de 1916 ata a actualidade.

B5.2. Selección, lectura autónoma e comentario de obras representativas da literatura galega de 1916 ata a actualidade.

B5.3. Lecturas expresivas e comprensivas, audicións e lecturas dramatizadas de textos narrativos, poéticos, teatrais e ensaísticos representativos da literatura galega de 1916 ata a actualidade.

B5.4. Elaboración de traballos individuais e/ou en grupo nos que se describan e analicen textos literarios representativos da literatura galega de 1916 ata a actualidade.

B5.5. Consulta de fontes de información variadas e de recursos das TIC para a realización de traballos e cita axeitada destes.

B5.6. Creación ou recreación de textos de intención literaria partindo das características dos traballados na aula co fin de desenvolver o gusto pola escrita e a capacidade de expresión dos sentimentos e xuízos.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN E ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE

Bloque 1. Comunicación oral: escoitar e falar

B1.1. Identificar a intención comunicativa implícita e explícita, o tema, a idea principal e as secundarias, a tese e os argumentos de textos propios dos medios de comunicación audiovisual.

LGB1.1.1. Comprende o sentido global de textos orais dos medios de comunicación audiovisuais, identifica o propósito, a tese e os argumentos de noticias debates ou declaracións, determina o tema e recoñece a intención comunicativa do/da falante.

LGB1.1.2. Distingue as partes nas que se estruturan as mensaxes orais, o tema, así como a idea principal e as secundarias.

LGB1.1.3. Analiza criticamente tanto a forma como o contido de noticias e debates procedentes dos medios de comunicación e recoñece a validez dos argumentos.

B1.2. Comprender e analizar textos expositivos e publicitarios, diferenciar neles información, opinión e persuasión.

LGB1.2.1. Distingue entre opinión e persuasión en mensaxes publicitarias orais e identifica as estratexias de enfatización.

LGB1.2.2. Analiza os elementos verbais dos textos orais: no plano fónico (xogos fónicos), no plano morfosintáctico (condensación, concisión e economía) e no plano léxico-semántico (léxico connotativo, simbólico e atractivo para o receptor).

LGB1.2.3. Analiza os elementos non verbais, en especial a imaxe (mensaxe icónica) e o son (diálogo, ruídos e música), en anuncios publicitarios ou outro tipo de comunicacións orais.

B1.3. Comprender e interpretar textos orais expositivos e argumentativos utilizados no ámbito educativo (presentacións, relatorios e intervencións en mesas redondas).

LGB1.3.1. Identifica a intención comunicativa, a tese e os argumentos dos debates, relatorios e mesas redondas do ámbito educativo e elabora un esquema ou resumo.

LGB1.3.2. Recoñece os procedementos lingüísticos para manifestarse a favor ou en contra dunha opinión ou postura.

B1.4. Comprender, interpretar e valorar diferentes tipos de discursos orais.

LGB1.4.1. Identifica a intención comunicativa, a idea principal e as secundarias, de calquera texto oral, formal ou informal, producido na variante estándar ou en calquera das variedades dialectais.

B1.5. Coñecer, usar e valorar a adecuación, a coherencia, a cohesión e a claridade expositiva, así como normas de cortesía nas intervencións orais propias da actividade educativa, tanto espontáneas como planificadas.

LGB1.5.1. Identifica os recursos que proporcionan adecuación, coherencia e cohesión ao discurso.

LGB1.5.2. Coñece e aplica as normas que rexen a cortesía na comunicación oral e respecta as opinións alleas.

LGB1.5.3. Recoñece a importancia dos aspectos prosódicos (entoación, pausas, ton, timbre e volume), a linguaxe corporal adecuada (mirada e posición do corpo), así como o autocontrol das emocións ao falar en público.

B1.6. Participar oralmente cunha fonética e prosodia correcta, valorar esta pronuncia e amosar unha actitude crítica ante os prexuízos que se poidan asociar a ela.

LGB1.6.1. Recoñece a emisión dunha pronuncia galega correcta, identifica os erros na produción oral allea e produce discursos orais que respectan as regras prosódicas e fonéticas da lingua galega.

LGB1.6.2. Recoñece e rexeita argumentadamente os prexuízos que se poidan asociar á pronuncia propia da lingua galega.

LGB1.6.3. Usa, se a posúe, a variante dialectal propia e asúmea como a variedade habitual do seu contexto.

B1.7. Producir textos orais, en intervencións espontáneas, adecuadas á situación e á intención comunicativa desexada, con coherencia, cohesión e corrección.

LGB1.7.1. Produce textos orais, en intervencións espontáneas, adecuadas á situación e á intención comunicativa desexada, con coherencia, cohesión e corrección.

LGB1.7.2. Participa con fluidez nas intervencións orais espontáneas respectando as regras morfosintácticas desta lingua, en especial a colocación do pronome átono, así como a fonética galega (pronuncia das sete vogais, *n* velar e fonema fricativo palatal xordo).

LGB1.7.3. Emprega nas intervencións orais espontáneas expresións propias do galego: infinitivo conxugado e fraseoloxía adecuada.

LGB1.7.4. Emprega nas intervencións orais espontáneas un léxico rico e variado.

B1.8. Manifestar unha actitude crítica e reflexiva que permite identificar prexuízos e mensaxes discriminatorias.

LGB1.8.1. Reflexiona e ten unha postura crítica ante as mensaxes discriminatorias que proveñen dos medios de comunicación.

LGB1.8.2. Rexeita argumentadamente os usos lingüísticos que levan implícitos prexuízos ou discriminacións.

B1.9. Realizar exposicións orais planificadas e claras de traballos e de informacións de actualidade, coa axuda das TIC.

LGB1.9.1. Planifica a produción oral, estrutura o contido, revisa os borradores e esquemas.

LGB1.9.2. Presenta os contidos de forma clara e ordenada e con corrección gramatical.

LGB1.9.3. Utiliza o rexistro adecuado á situación comunicativa.

LGB1.9.4. Emprega axeitadamente os elementos prosódicos e (entoación e pronuncia axeitada, pausas, ton, timbre e volume), a linguaxe corporal (mirada e posición do corpo) así como o autocontrol das emocións ao falar en público.

LGB1.9.5. Emprega as TIC para documentarse bibliograficamente, revisar gramaticalmente o texto e elaborar unha presentación atractiva e innovadora.

B1.10. Aplicar os coñecementos gramaticais á avaliación e mellora da expresión oral e recoñecer en exposicións orais propias e alleas as dificultades expresivas.

LGB1.10.1. Recoñece erros (incoherencias, repeticións, ambigüidades, pobreza léxica, erros fonéticos e entoación inadecuada) nos discursos propios e alleos para evitalos nas súas producións.

B1.11. Participar activa e argumentadamente en debates nos que se expresen opinións acerca dun tema de actualidade.

LGB1.11.1. Desenvolve argumentos de forma comprensible e convincente e comenta as contribucións das persoas interlocutoras.

LGB1.11.2. Aplica as normas que rexen a cortesía na comunicación oral, respecta as quendas e as opinións alleas e emprega unha linguaxe non discriminatoria.

B1.12. Participar en interaccións sobre temas de interese persoal, ou social ou asuntos da vida cotiá, nun rexistro formal, neutro ou informal.

LGB1.12.1. Desenvólvese con eficacia en situacións que xorden na vida diaria así como noutras de estudo ou traballo e participa en conversas informais.

B1.13. Valorar a lingua oral como un instrumento útil na aprendizaxe e nas relacións sociais.

LGB1.13.1. Identifica e describe os valores da lingua oral como un instrumento útil na aprendizaxe, así como para relacionarse cos demais e enriquecerse como persoa.

Bloque 2. Comunicación escrita: ler e escribir

B2.1. Empregar estratexias e técnicas que faciliten a lectura comprensiva e crítica dos textos.

LGB2.1.1. Emprega pautas e estratexias que facilitan a análise do contido (resumos, cadros, esquemas e mapas conceptuais).

LGB2.1.2. Aplica os coñecementos lingüísticos propios (gramaticais e léxicos) e recursos alleos (dicionarios e outras fontes de documentación) para solucionar problemas de comprensión.

LGB2.1.3. Elabora o esquema xerarquizado de ideas dun texto.

LGB2.1.4. Deduce información global do texto a partir de contidos explícitos e implícitos.

LGB2.1.5. Entende o significado de palabras propias do rexistro culto e incorpóraas ao seu discurso.

B2.2. Comprender e interpretar textos escritos propios da vida cotiá pertencentes ao ámbito laboral, administrativo e comercial.

LGB2.2.1. Identifica a intención comunicativa, o tema e os subtemas de escritos propios da vida cotiá relacionados co ámbito laboral, administrativo e comercial.

LGB2 2.2. Comprende, interpreta e valora textos propios da vida cotiá pertencentes a distintos ámbitos: laboral, administrativo e comercial.

B2.3. Comprender e interpretar textos relacionados co ámbito educativo, tanto manuais de consulta (dicionarios, glosarios, enciclopedias, etc.), como libros de texto e recursos de temas especializados en Internet.

LGB2 3.1. Comprende textos relacionados co ámbito educativo, tanto manuais de consulta (dicionarios, glosarios, enciclopedias, etc.), como libros de texto e recursos de temas especializados en Internet.

LGB2.3.2. Interpreta a información de mapas, gráficas, diagramas.

B2.4. Comprender e interpretar textos argumentativos.

LGB2.4.1. Identifica o tema e a intención comunicativa de textos argumentativos.

LGB2.4.2. Elabora a súa propia interpretación a partir dos argumentos expresados nun texto.

B2.5. Comprender e interpretar textos xornalísticos de opinión: editorial, columna, artigo de opinión…

LGB2.5.1. Diferencia os trazos característicos dos textos xornalísticos de opinión.

LGB2.5.2. Valora a intención comunicativa dun texto xornalístico e distingue entre información, opinión e persuasión.

B2.6. Comprender e interpretar as mensaxes explícitas e implícitas que transmiten os textos publicitarios dos medios de comunicación.

LGB2.6.1. Comprende e interpreta as mensaxes explícitas e implícitas que transmiten os textos publicitarios dos medios de comunicación (anuncios).

LGB2.6.2. Reflexiona e ten unha postura crítica ante as mensaxes persuasivas que proveñen dos medios de comunicación.

B2.7. Identificar os usos lingüísticos que conteñan prexuízos ou mensaxes discriminatorias.

LGB2 7.1. Reflexiona sobre os usos lingüísticos que levan implícitos prexuízos ou mensaxes discriminatorias.

LGB2.7.2. Detecta prexuízos e mensaxes discriminatorias implícitas nos textos de medios de comunicación, con especial atención á publicidade.

B2.8. Usar e seleccionar materiais de consulta das bibliotecas e doutras fontes de información impresa ou en formato dixital.

LGB2.8.1. Selecciona contidos, analiza información e extrae conclusións a partir da consulta de materiais en distintos soportes.

LGB2.8.2. Sérvese dos recursos que ofrecen as bibliotecas ou as TIC para integrar os coñecementos adquiridos nos seus escritos.

B2.9. Empregar estratexias e técnicas axeitadas para producir escritos adecuados, coherentes e ben cohesionados desde o punto de vista comunicativo (planificación, organización, redacción e revisión).

LGB2.9.1. Utiliza distintas técnicas de planificación para organizar o seu discurso (diferentes tipos de esquemas e mapas conceptuais)

LGB2.9.2. Utiliza o rexistro adecuado en función da tipoloxía textual e do acto comunicativo.

LGB2.9.3. Ordena as ideas e estrutura os contidos en unidades sintácticas consecutivas e encadeadas con conectores e outros elementos de cohesión.

LGB2.9.4. Coñece as regras ortográficas e as normas morfosintácticas e sérvese das ferramentas lingüísticas ao seu alcance (correctores, dicionarios e gramáticas) para aplicalas correctamente.

LGB2.9.5. Revisa o texto para comprobar que a organización dos contidos é correcta e que non se cometen erros ortográficos, gramaticais, de formato ou de presentación.

B2.10. Empregar as TIC para corrixir e mellorar a presentación dos escritos, para difundir os textos propios, coñecer outros alleos e intercambiar opinións.

LGB2.10.1. Usa as TIC para a corrección dos textos: corrector ortográfico do procesador de textos, dicionarios en liña e outras páxinas especializadas no estudo da lingua galega.

LGB2.10.2. Usa procesadores de textos para mellorar a presentación dos seus escritos, especialmente na presentación dos seus traballos educativos, atendendo a cada unha das funcionalidades de cada elemento: encabezamento e pé de páxina, numeración de páxinas, índice, esquemas, etc.

LGB2.10.3. Usa as TIC como medio de divulgación de textos propios, de coñecemento doutros alleos e de intercambio de opinións.

B2.11. Producir, respectando as súas características formais e de contido, textos propios da vida cotiá pertencentes a distintos ámbitos, tanto en formato papel como dixital: laborais, administrativos e comerciais.

LGB2.11.1. Produce, respectando as súas características formais e de contido, e en soporte tanto impreso como dixital, textos propios da vida cotiá pertencentes a distintos ámbitos: laboral, administrativo e comercial.

B2.12. Producir, en soporte impreso ou dixital, textos xornalísticos de opinión.

LGB2.12.1. Crea, en soporte impreso ou dixital, textos xornalísticos de opinión.

B2.13. Producir, en soporte impreso ou dixital, textos argumentativos, redactados a partir da información obtida de distintas fontes.

LGB2.13.1. Elabora, en soporte impreso ou dixital, textos argumentativos, redactados a partir da información obtida de distintas fontes.

LGB2.13.2. Crea, en soporte impreso ou dixital, un texto argumentativo propio a partir dun tema dado sen documentación previa.

LGB2.13.3. Sintetiza a información e resume textos argumentativos sen repetir nin parafrasear o texto de partida.

B2.14. Valorar a escritura como un instrumento moi útil na aprendizaxe, nas relacións sociais e no desenvolvemento do individuo.

LGB2.14.1. Identifica e describe os valores da escritura non só como unha ferramenta para organizar os pensamentos senón tamén como un instrumento para relacionarse cos demais e enriquecerse como persoa.

Bloque 3. Funcionamento da lingua

B3.1. Recoñecer e explicar os valores de léxico preciso de diferentes categorías gramaticais, así como da fraseoloxía.

LGB3.1.1. Recoñece, explica e usa un léxico amplo e preciso de diferentes categorías gramaticais.

LGB3.1.2. Recoñece, explica e usa fraseoloxía diversa da lingua galega nas súas producións orais e escritas.

B3.2. Recoñecer e usar correctamente as formas verbais e as perífrases verbais da lingua galega.

LGB3.2.1. Recoñece e usa correctamente as formas verbais e as perífrases verbais da lingua galega e distingue os diversos tipos.

B3.3. Recoñecer e explicar os procedementos de creación de palabras, os valores dos morfemas e as súas posibilidades combinatorias para crear novos termos e identificar a súa procedencia grega ou latina.

LGB3.3.1. Recoñece e explica os procedementos de creación de palabras.

LGB3.3.2. Crea palabras novas utilizando os procedementos de creación léxica.

LGB3.3.3. Recoñece os valores de prefixos e sufixos e as súas posibilidades combinatorias para crear novas palabras.

LGB3.3.4. Identifica a procedencia grega ou latina de prefixos e sufixos habituais no uso da lingua galega.

B3.4. Recoñecer e usar a fonética da lingua galega.

LGB3.4.1. Recoñece e usa adecuadamente a fonética da lingua galega, con especial atención á entoación, ás vogais de grao medio e ao *n* velar.

B3.5. Usar eficazmente os dicionarios e outras fontes de consulta, tanto en papel como en soporte electrónico, para resolver dúbidas, para progresar na aprendizaxe autónoma e para enriquecer o propio vocabulario.

LGB3.5.1. Usa eficazmente os dicionarios e outras fontes de consulta, tanto en papel como en soporte electrónico, especialmente sobre cuestións de uso (semántico e sintáctico) e de normativa, para resolver dúbidas e para progresar na aprendizaxe autónoma e para ampliar o seu vocabulario.

B3.6. Aplica e valora as normas ortográficas e morfolóxicas da lingua galega.

LGB3.6.1. Aplica correctamente as normas ortográficas e morfolóxicas da lingua galega nos discursos orais e escritos.

LGB3.6.2. Recoñece o valor funcional e social das normas ortográficas e morfolóxicas da lingua galega.

B3.7. Analizar e usar correctamente a puntuación, de acordo coa cohesión sintáctica.

LGB3.7.1. Analiza e usa correctamente a puntuación, de acordo coa cohesión sintáctica.

B3.8. Recoñecer e usar enunciados e oracións, identificando as principais regras de combinación impostas polos verbos.

LGB3.8.1. Recoñece enunciados e identifica a palabra nuclear que o organiza sintáctica e semanticamente.

LGB3.8.2. Recoñece a estrutura interna das oracións, identificando o verbo e os seus complementos.

LGB3.8.3. Respecta a orde correcta dos elementos da estrutura sintáctica galega.

LGB3.8.4. Clasifica oracións segundo a natureza do predicado.

LGB3.8.5. Usa a terminoloxía sintáctica correcta.

B3.9. Recoñecer, explicar e usar os nexos textuais de causa, consecuencia, condición, hipótese e os conclusivos, así como os mecanismos gramaticais e léxicos de cohesión interna.

LGB3.9.1. Recoñece, explica e usa os nexos textuais de causa, consecuencia, condición, hipótese e os conclusivos, así como os mecanismos gramaticais e léxicos de cohesión interna.

B3.10. Identifica adecuadamente en textos alleos e propios a estrutura, a construción e xustificación dos parágrafos, a vinculación e progresión temáticas, e elabora textos de acordo con estes parámetros.

LGB3.10.1. Identifica a estrutura do texto, en construcións propias e alleas.

LGB3.10.2. Xustifica argumentadamente a división en parágrafos de textos propios e alleos.

LGB3.10.3. Identifica a progresión temática en textos propios e alleos.

LGB3.10.4. Elabora textos cunha estrutura apropiada, divididos en parágrafos e empregando os mecanismos de progresión temática.

B3.11. Identificar e explicar os trazos que permiten diferenciar e clasificar os xéneros textuais, especialmente os argumentativos.

LGB.11.1. Identifica e describe a estrutura e os trazos lingüísticos dos diferentes xéneros textuais, especialmente nos argumentativos, e aplícaos nas producións propias.

LGB3.11.2. Recoñece nun texto, e emprega nas producións propias, os distintos procedementos lingüísticos para a expresión da subxectividade.

B3.12. Xustificar a adecuación dos textos, en función do contexto, do tema e do xénero e elaborar producións propias cunha adecuación apropiada.

LGB3.12.1. Xustifica a adecuación das producións en función do contexto, do tema e do énero textual.

LGB3.12.2. Elabora producións lingüísticas cunha adecuación apropiada ao contexto, ao tema e ao xénero textual.

B3.13. Participar en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensión de libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras presentes no centro docente, relacionados cos elementos transversais e nos que se eviten estereotipos lingüísticos ou culturais.

LGB3.13.1. Participa en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensión de libros e películas, obras de teatro, etc.) nos que se utilizan varias linguas e relacionados cos elementos transversais, evita estereotipos lingüísticos ou culturais e valora as competencias que posúe como persoa plurilingüe.B3.14. Reflexionar sobre o sistema e as normas de uso das linguas, mediante a comparación e transformación de textos, enunciados e palabras, e utilizar estes coñecementos para solucionar problemas de comprensión e para a produción de textos.

LGB3.14.1. Utiliza os coñecementos lingüísticos de ámbito contextual, textual, oracional e da palabra, desenvolvidos no curso nunha das linguas, para mellorar a comprensión e produción dos textos traballados en calquera das outras.

Bloque 4. Lingua e sociedade

B4.1. Valorar as linguas como medios de relación interpersoal e de sinal de identidade dun pobo, apreciar o plurilingüismo como expresión da riqueza cultural da humanidade e coñecer e describir o papel da lusofonía nas linguas do mundo no século XXI.

LGB4.1.1. Valora a lingua como medio de relación interpersoal e de sinal de identidade dun pobo e argumenta fundamentadamente e cun discurso propio a súa postura.

LGB4.1.2. Valora o plurilingüismo inclusivo, desde a lingua propia, como expresión da riqueza cultural da humanidade e argumenta cun discurso propio a súa postura.

LGB4.1.3. Coñece os territorios que forman parte da comunidade lusófona e sabe describir a súa importancia dentro das linguas do mundo no século XXI.

LGB4.1.4. Incorpora á súa práctica cotiá os principais recursos da Rede en portugués (buscadores, enciclopedias e portais de noticias).

B4.2. Describir e analizar a situación sociolingüística de Galicia atendendo á presenza da lingua galega nos principais ámbitos e contextos sociais e privados así como ás tendencias de evolución.

LGB4.2.1. Coñece e describe a lexislación estatal e autonómica básica en materia lingüística.

LGB4.2.2. Describe acertadamente con criterios sociolingüísticos a situación galega actual.

LGB4.2.3. Analiza gráficas de distribución de linguas tirando conclusións nas que incorpora os seus coñecementos sociolingüísticos.

LGB4.2.4. Describe a situación sociolingüística de Galicia e emprega a terminoloxía apropiada.

LGB4.2.5. Analiza as tendencias de evolución da lingua galega a partir da situación sociolingüística actual.

B4.3. Identificar os elementos do proceso normalizador e adquirir vínculos positivos cara ao seu uso asumindo a importancia da contribución individual no desenvolvemento da lingua galega.

LGB4.3.1. Identifica os procedementos de normalización e argumenta axeitadamente a necesidade de continuar con este proceso na lingua galega.

LGB4.3.2. Distingue normativización e normalización e explica axeitadamente cada fenómeno.

LGB4.3.3. Analiza a súa propia práctica lingüística e valora a importancia de contribuír individual e socialmente á normalización da lingua galega.

LGB.4.3.4. Coñece os principais axentes normalizadores en Galicia e valora a súa importancia.

B4.4. Recoñecer os principais elementos de evolución da lingua galega, así como identificar as causas e consecuencias dos feitos máis relevantes da súa historia social, e sinalar as distintas etapas desde 1916.

LGB4.4.1. Recoñece os principais elementos da evolución da lingua galega desde 1916 ata a actualidade.

LGB4.4.2. Recoñece os acontecementos relevantes da historia social da lingua galega desde 1916 e elabora textos expositivos sobre as diferentes etapas.

LGB4.4.3. Identifica as causas dos feitos máis relevantes da historia social da lingua galega desde 1916.

LGB4.4.4. Identifica as consecuencias dos feitos máis relevantes da historia social da lingua galega desde 1916.

LGB4.4.5. Interpreta gráficos, táboas, textos e información dos medios e das TIC, relacionados coa historia social da lingua galega desde 1916.

B4.5.Describir a situación sociolingüística e legal das linguas de España.

LGB4.5.1. Describe a situación sociolingüística e legal das linguas de España e analiza criticamente textos (literarios e xornalísticos), gráficos ou documentos audiovisuais que traten sobre a situación sociolingüística do Estado español.

B4.6. Identificar os prexuízos lingüísticos e analizar a situación persoal en relación a eles.

LGB4.6.1. Sinala os prexuízos lingüísticos atribuíbles a calquera lingua e especialmente á galega e rebáteos cunha argumentación axeitada.

LGB4.6.2. Analiza a opinión propia sobre as linguas, detecta os prexuízos, en caso de os ter, e rebáteos argumentadamente.

B4.7. Recoñecer e valorar os principais fenómenos que caracterizan as variedades xeográficas, diastráticas e diafásicas da lingua galega e da función da lingua estándar.

LGB4.7.1. Recoñece os principais fenómenos que caracterizan as variedades xeográficas da lingua galega.

LGB4.7.2. Recoñece os trazos da variedade estándar da lingua galega.

LGB4.7.3. Valora a lingua estándar como variedade unificadora.

LGB4.7.4. Valora as variedades xeográficas da lingua galega como símbolo de riqueza lingüística e cultural e rexeita fundamentadamente calquera prexuízo sobre a variación diatópica.

LGB4.7.5. Recoñece as variedades diastráticas e diafásicas da lingua galega e describe o influxo da situación sociolingüística nelas.

Bloque 5. Educación literaria

B5.1. Identificar e comprender os distintos períodos e xeracións da literatura galega de 1916 ata a actualidade.

LGLB5.1.1. Identifica os distintos períodos e xeracións da literatura galega de 1916 ata a actualidade.

LGLB5.1.2. Comprende e explica razoadamente os distintos períodos da literatura galega de 1916 ata a actualidade sinalando os seus principais trazos característicos.

B5.2. Seleccionar, ler autonomamente e comentar obras representativas da literatura galega de 1916 ata a actualidade e relaciona o seu contido co contexto histórico, cultural e sociolingüístico de cada período.

LGLB5.2.1. Selecciona, seguindo criterios razoados, obras representativas da literatura galega de 1916 ata a actualidade para a súa lectura.

LGLB5.2.2. Le autonomamente obras ou textos representativos da literatura galega de 1916 ata a actualidade, resume o seu contido, sinala os seus trazos característicos definitorios e relaciónaos co contexto histórico, cultural e sociolingüístico do período da literatura galega correspondente.

LGLB5.2.3. Comenta, de forma guiada ou libre, textos de obras da literatura galega desde 1916 ata a actualidade, sinala os seus trazos característicos

definitorios e relaciónaos co contexto histórico, cultural e sociolingüístico do período da literatura galega correspondente.

LGLB5.2.4. Compara textos literarios dun mesmo período ou de diferentes períodos atendendo aos seus principais contidos, sinala os seus trazos característicos definitorios e pon todo en relación co contexto histórico, cultural e sociolingüístico do período ou períodos.

B5.3. Ler expresiva e comprensivamente, facer audicións e ler dramatizadamente textos narrativos, poéticos, teatrais e ensaísticos da literatura galega de 1916 ata a actualidade.

LGLB5.3.1. Le expresiva, compresiva ou dramatizadamente textos narrativos, poéticos, teatrais e ensaísticos representativos da literatura galega de 1916 ata a actualidade.

LGLB5.3.2. Participa con proveito de audicións de textos narrativos, poéticos, teatrais e ensaísticos representativos da literatura galega de 1916 ata a actualidade e escribe/debate, argumentadamente, sobre os seus valores literarios.

B5.4. Elaborar traballos individuais ou en grupo nos que se describan e analicen textos representativos da literatura galega de 1916 ata a actualidade.

LGLB5.4.1. Elabora traballos individual ou colectivamente nos que se describen e analizan textos representativos da literatura galega de 1916 ata a actualidade.

B5.5. Consultar fontes de información variadas e recursos das TIC para a realización de traballos e cita axeitada destes.

LGLB5.5.1. Consulta fontes de información variadas para a realización de traballos e cita axeitada destas.

LGLB5.5.2. Emprego de diferentes recursos das TIC para a realización de traballos e cita axeitada destes.

B5.6. Crear ou recrear textos de intención literaria partindo das características dos traballados na aula co fin de desenvolver o gusto pola escrita e a capacidade de expresión dos sentimentos e xuízos.

LGLB5.6.1. Crea ou recrea textos de intención literaria partindo das características dos traballados na aula.

LGLB5.6.2. Desenvolve o gusto pola escrita como instrumento de comunicación capaz de analizar e regular os sentimentos e xuízos.

TEMPORALIZACIÓN.

A secuenciación dos diferentes contidos poderá sufrir modificacións, sempre en beneficio da práctica docente e da mellora dos procesos de aprendizaxe

	Lectura	Expresión oral	Lingua e texto	Léxico	Gramática	Ortografía	Lingua e sociedade
Unidade 1	"En palacio"	Expresar seguranza	Adecuación	Política e lexislación / Polisemia e homonimia	Comunicación, lingua e disciplinas lingüísticas	Acentuación (I)	Plurilingüismo
Unidade 2	"Peinador: unha moeda galega antes do euro"	Facer suxestións	Coherencia	Economía e finanzas / Sinonimia	Substantivo / Adxectivo	Acentuación (II)	Diversidade lingüística na Península Ibérica

Unidade 3	"Autopoética in progress" e "Some answers to the last poem on	Destacar unha idea	Cohesión (I)	Deportes de aventura / Antonimia	Pronome persoal / Artigo / Demostrativo / Posesivo	Puntuación (I)	O galego e a lusofonía
Unidade 4	"Reis Magos"	Reformular	Cohesión (II)	Administración / Hiperonimia, hiponimia e cohiponimia	Identifcador / Cuantificador / Numeral / Relativo / Interrogativo e exclamativo	Puntuación (II)	A lingua galega nas leis
	Literatura						
Unidade 13	A literatura galega desde comezos do século						

	Lectura	**Expresió n oral**	**Lingua e texto**	**Léxico**	**Gramátic a**	**Ortografí a**	**Lingua e sociedade**
Unidade 5	"Vive tempo e próspero"	Facer conxecturas	Estrutura s dialogada	Xustiza / Holonimia e meronimia	Verbo	Uso dalgunhas vogais e de b/v	Situación sociolingüística do idioma galego
Unidade 6	"Epitalamio das cebolas" e "É difícil comprender que sucede connosco mentres todo	Xeneralizar a facer excepcións	Estrutura narrativa	Ciencia / Abreviació n, abreviatura e símbolo	Adverbio / Preposición / Conxunción	Uso de *h* e de *s/x*	Conflito lingüístico e diglosia. Planificación lingüística
Unidade 7	*Un hotel de primeira sobre o río*	Expresar dúbida e indecisión	Estrutu ra descriti	Educació n viaria / Composición	Sintaxe (i)	Uso doutras consoantes	Preconcepto s lingüísticos
Unidade 8	"Unha viaxe até a terra do	Consensuar	Estrutura persu asivo-	Teatro / Derivación	Sintaxe (ii)	Grupos consonáticos (i)	Variedades lingüísticas (i)
	Literatura						

2.	**Unidade 14**	A literatura galega desde 1936 até a

	Bloques	**Lectura**	**Expresión oral**	**Lingua e texto**	**Léxico**	**Gramática**	**Ortografía**	**Lingua e sociedade**
3.º trimestre	**Unidade 9**	"Nintendo" e "(Pinoccio) Cando chega o día…"	Resumir	Estrutura persuasivo-argumentativa	Culinaria / Neocomposición	Sintaxe (III)	Grupos consonánticos (ii)	Variedades lingüísticas (ii)
	Unidade 10	*Unha primavera para Aldara*	Improvisar un discurso	Estrutura persuasivo-argumentativa (iii)	Emprego e relacións laborais / Sigla, acrónimo e	Sintaxe (IV)	Palabras que comezan por…	Historia da lingua galega (i): a lingua galega de 1916 a 1936
	Unidade 11	"A xeración Biotopo"	Presentar o currículo propio	Estrutura expositiv o-	Enerxía / Estranxeirismo, cultismo e	Sintaxe (V)	Palabras que terminan en…	Historia da lingua galega (ii): a
								Lingua galega de 1936 a
	Unidade 12	"Peixes voadores non identificados"	Participar nunha entrevista de traballo	Estrutura obrigativo-instrucional	Deportes e actividades acuáticas / Onomatopea, palabra tabú e	Sintaxe (VI)	Xuntos ou separados?	Historia da lingua galega (iii): a lingua galega de 1975 á actualidade

	Literatura
Unidade 15	A literatura galega desde os anos 50 até a

MÍNIMOS ESIXIBLES 4º ESO

Bloque 1 (B1). Comunicación oral. Escoitar e falar.

B1.1. Comprensión e interpretación de textos propios dos medios de comunicación audiovisual, con especial atención aos xéneros de carácter argumentativo.

B1.2. Comprensión e análise de textos publicitarios dos medios de comunicación audiovisual.

B1.3. Comprensión e interpretación de textos orais expositivos e argumentativos do ámbito educativo (presentacións, relatorios e intervencións en mesas redondas).

B1.4. Comprensión, interpretación e valoración de textos orais de natureza diversa.

B1.5. Desenvolvemento de habilidades de escoita activa, cunha actitude de interese, de cooperación e de respecto.

B1.6. Participación nas producións orais cunha fonética e prosodia correcta, valoración desta pronuncia e actitude crítica ante os prexuízos que se poidan asociar a ela.

B1.7. Produción de discursos orais, en intervencións espontáneas, adecuados á situación e á intención comunicativa desexada, con

coherencia, cohesión e corrección.

B1.8. Escoita crítica e reflexiva que permite identificar prexuízos e mensaxes discriminatorias.

B1.10. Aplicación dos coñecementos gramaticais á avaliación e mellora da expresión oral e recoñecemento en exposicións orais propias e alleas das dificultades expresivas.

B1.13. Valoración da lingua oral como un instrumento de aprendizaxe e de relación social.

Bloque 2(B2).Comunicación escrita. Ler e escribir.

B2.1. Uso de técnicas e estratexias que facilitan a lectura comprensiva e crítica de textos.

B2.2. Comprensión e interpretación de textos propios da vida cotiá relacionados co ámbito laboral, administrativo e comercial.

B2.3. Comprensión e interpretación de textos relacionados co ámbito educativo, tanto manuais de consulta (dicionarios, glosarios, enciclopedias, etc.), como libros de texto e recursos de temas especializados en Internet.

B2.4. Comprensión e interpretación de textos argumentativos.

B2.5. Comprensión e interpretación de textos xornalísticos de opinión: carta ao director, editorial, columna e artigo de opinión.

B2.6. Comprensión e interpretación das mensaxes explícitas e implícitas que transmiten os textos publicitarios dos medios de comunicación.

B2.7. Lectura crítica e reflexiva que permita identificar usos lingüísticos discriminatorios.

B2.9. Uso de técnicas e estratexias para producir textos escritos adecuados, coherentes e ben cohesionados desde o punto de vista comunicativo (planificación, organización, redacción e revisión).

B2.10. Utilización das TIC para corrixir e mellorar a presentación dos escritos, para difundir os textos propios, coñecer outros alleos e intercambiar opinións.

B2.11. Produción, en soporte impreso ou dixital, de textos propios da vida cotiá pertencentes ao ámbito laboral, administrativo e comercial.

B2.13. Composición en soporte impreso ou dixital de textos argumentativos, redactados a partir da información obtida de distintas fontes.

B2.14. Valoración da escritura como un instrumento de aprendizaxe, de relación social e enriquecemento persoal.

Bloque 3 (B3).Funcionamento da lingua.

B3.1. Recoñecemento, explicación e uso de léxico suficientemente amplo e preciso, con incorporación de fraseoloxía e de vocabulario temático.

B3.2. Recoñecemento e uso das formas verbais da lingua galega e das perífrases.

B3.3. Recoñecemento, explicación e uso dos procedementos de creación de palabras.

B3.4. A fonética e a fonoloxía do galego, con especial atención a posibles interferencias (apertura das vogais de grao medio, o *n* velar ou a entoación).

B3.5. Uso eficaz dos dicionarios e doutras fontes de consulta, tanto en papel como en soporte electrónico, especialmente sobre cuestión de uso (semántico e sintáctico) e de normativa.

B3.6. Aplicación e valoración das normas ortográficas e morfolóxicas da lingua galega.

B3.7. Análise e uso reflexivo da puntuación en relación coa cohesión sintáctica.

B3.8. As principais regras de combinación impostas polos predicados en función dos seus argumentos; estruturas sintácticas e tipos de oración segundo a natureza do predicado.

B3.9. Recoñecemento e uso reflexivo dos nexos e conectores textuais máis comúns, en particular os de causa e consecuencia, os de condición e hipótese e os conclusivos, e mais dos mecanismos de cohesión textual.

B3.10. Identificación da estrutura dun texto, a construción dos parágrafos e a vinculación e progresión temáticas en textos alleos e propios, e elaboración de textos de acordo con estes parámetros.

B3.11. Identificación e explicación dos trazos que permiten diferenciar e clasificar os xéneros textuais, especialmente os argumentativos.

B3.12. Adecuación dos textos en función do contexto, do tema e do tipo de texto.

Bloque 4 (B4). Lingua e sociedade.

B4.1. Valoración das linguas como medios de relación interpersoal e de sinal de identidade dun pobo.

B4.2. O plurilingüismo como expresión da riqueza cultural da humanidade.

B4.4. Situación sociolingüística de Galicia. A presenza da lingua galega nos principais ámbitos e contextos sociais e privados. Tendencias de evolución.

B4.5. Proceso de normalización. Desenvolvemento de actitudes positivas cara ao proceso de recuperación do galego, favorecendo o xurdimento de vínculos positivos cara ao seu uso. Consciencia da necesidade e das potencialidades de enriquecemento persoal e colectivo do uso normalizado da lingua galega.

B4.6. Evolución da lingua galega e etapas da historia social da lingua galega desde 1916 ata a actualidade. Análise e comprensión das causas e consecuencias dos feitos máis relevantes.

B4.7. Situación sociolingüística e legal das linguas de España.

B4.8. Prexuízos lingüísticos.

B4.9. Recoñecemento e valoración dos principais fenómenos que caracterizan as variedades xeográficas, diastráticas e diafásicas da lingua galega e da función da lingua estándar. Uso normalizado da variante dialectal propia da zona. Utilización e valoración da variante estándar da lingua en situacións de carácter formal.

Bloque 5 (B5). Educación literaria.

B5.1. Identificación e comprensión dos distintos períodos e xeracións da literatura galega de 1916 ata a actualidade.

B5.6. Creación ou recreación de textos de intención literaria partindo das características dos traballados na aula co fin de desenvolver o gusto pola escrita e a capacidade de expresión dos sentimentos e xuízos.

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA PARA 2º DE BACHARELATO

BLOQUES DE CONTIDOS

BLOQUE 1. COMUNICACIÓN ORAL. ESCOITAR E FALAR

B1.1.Comprensión, interpretación e valoración de textos orais e audiovisuais de natureza diversa.

Visionamento comprensivo de vídeos de diversa índole. Reflexión sobre o contido dos vídeos.
Avaliación de textos orais do ámbito audiovisual.
Escoita de textos orais de natureza diversa. Rexistro e análise de discursos orais espontáneos.

B1.2. Comprensión interpretación e valoración de textos expositivos e argumentativos sobre temas especializados do ámbito educativo.
Escoita comprensiva de textos orais do ámbito educativo

B1.3. Comprensión interpretación e valoración de textos orais procedentes dos medios de comunicación social (xéneros informativos e de opinión, e da publicidade).
Visionamento e escoita de textos orais procedentes dos medios de comunicación social.

B1.4. Desenvolvemento das habilidades de escoita activa, cunha actitude de interese, de cooperación e de respecto.

Desenvolvemento de habilidades de escoita activa. Oralidade.
Como avaliar a comunicación non verbal. Actitudes.
Posta en escena. Normas de cortesía.

Análise de textos orais propios e alleos.

B1.5. Produción (planificación e execución de textos orais relacionados con algún contido do currículo ou tema de actualidade) adecuada á situación comunicativa, con coherencia, cohesión, corrección, coa axuda das TIC, así como de elementos non verbais e con control das emocións ao falar en público.
Actividades de expresión oral: exposicións planificadas
B1.6. Produción de discursos orais, en intervencións espontáneas, adecuados á situación e á intención comunicativa desexada, con coherencia, cohesión e corrección.

Participación en conversas espontáneas.

B1.7. Exposición oral de textos expositivos e argumentativos do ámbito educativo e de divulgación científica e cultural. Exposición oral sobre un tema académico.

B1.8. Participación activa e argumentada en debates nos que se expresen opinións acerca dun tema de actualidade.
Participación activa en faladoiros
Participación activa en debates.

B1.9. Participación en interaccións orais sobre temas de interese persoal ou social ou asuntos da vida cotiá, en diferentes rexistros.
Reflexión oral a partir dos textos.
Reflexión oral sobre temas diversos

B1.10. Aplicación dos coñecementos gramaticais á avaliación e mellora da expresión oral e recoñecemento en exposicións orais propias e alleas das dificultades expresivas.
Oralidade. Como avaliar a comunicación verbal.

B1.11. Participación nas producións orais cunha fonética e prosodia correcta, valoración desta pronuncia e actitude crítica ante os prexuízos que se poidan asociar a ela.

- Expresión oral: reflexión sobre as variantes dialectais.

Gravación e transcrición dunha mostra oral da variante dialectal propia.
Análise de textos orais propios e alleos.

BLOQUE 2. COMUNICACIÓN ESCRITA. LER E ESCRIBIR
B2.1. Comprensión e produción de textos propios dos ámbitos educativo, xornalístico, profesional e empresarial con axuda de estratexias e coñecementos lingüísticos sociolingüísticos e pragmáticos. Actividades de comprensión textual.
Técnicas da escrita: o tema dun texto. A idea principal. O argumento.O esquema. O subliñado. Técnicas da escrita:o resumo.

B2.2. Planificación, produción e revisión de textos de distintos ámbitos adecuados, coherentes e ben cohesionados; axustados ás normas morfolóxicas e gramaticais e ben presentados.
Técnicas da escrita: o título.

Técnicas da escrita: o mapa conceptual. Técnicas da escrita: o comentario crítico.
Actividades de expresión textual: redacción de textos de diversa índole.
Prácticas de lingua (ortografía e morfosintaxe).

Redacción de comentarios literarios

B2.3. Produción de traballos educativos individuais e en grupo sobre temas polémicos do currículo ou da actualidade social, científica e cultural.

Actividades de expresión textual.

Pautas para xustificar unha opinión persoal

B2.4. Análise e comentario de textos expositivos e argumentativos propios dos ámbitos educativo, xornalístico, profesional e empresarial.

Estrutura xeral dos textos expositivos. Estrutura xeral dos textos argumentativos. Estrutura interna dos textos.
Técnicas da escrita: características formais e lingüísticas dun texto.

Actividades de análise textual.

B2.5. Busca e selección de información procedente de fontes bibliográficas e dixitais e posterior organización e revisión das producións cos recursos que ofrecen as TIC.

Procura de información.
Uso dun corrector ortográfico. Uso dun tradutor automático.

Reflexión sobre o uso dos recursos dixitais.

B2.6. Descrición das propiedades do texto e análise, nas producións propias e alleas, dos procedementos lingüísticos básicos de adecuación, coherencia e cohesión.

As propiedades do texto: coherencia, cohesión e adecuación. Mecanismos que garanten a coherencia textual. Procedementos de cohesión textual I.
A recorrencia interna: reiteración e paráfrase. Procedementos de cohesión textual II.
A substitución e a elipse. Os conectores textuais.
Organizadores do discurso.
Organizadores de ideas.

A progresión temática. Tipos. A estrutura.

BLOQUE 3. FUNCIONAMENTO DA LINGUA

B3.1. Pronuncia correcta dos fonemas propios do galego e das transformacións fonéticas que se dan nas palabras ao longo da cadea falada.

- Fonética e fonoloxía.
- Sons, fonemas e grafemas.
- As vogais. Algúns fenómenos que afectan ao vocalismo.
- As consoantes: clasificación. Algúns fenómenos orais que afectan ás consoantes.
- Correspondencia entre fonemas e grafemas.
- O *n* velar.

Agrupación de fonemas: sílaba, ditongo, tritongo e hiato.

B3.2. Coñecemento e explicación das variedades dialectais de Galicia.

- A diversidade dialectal.
- Delimitación xeográfica do galego.

Variedades dialectais: fonética, morfoloxía, sintaxe e léxico.

Bloques e áreas dialectais.

B3.3. Análise e explicación do léxico e dos seus procedementos de formación.

Estrutura e formación de palabras.
A estrutura das palabras. Lexemas e tipos de morfemas. Os interfixos. A formación de palabras.
As clases de palabras.
Tipos de morfemas e análise morfolóxica. Prefixos.
Sufixos: alterativos e derivativos.

Familias léxicas.

B3.4. Observación, reflexión e explicación das unidades e funcións sintácticas.

Introdución á sintaxe. Unidades e funcións.
Fenómenos da análise sintáctica. As

relacións entre as unidades. A análise
sintáctica.
A frase.
Frases endocéntricas e exocéntricas. Frases simples,
complexas e coordinadas.
A cláusula.
Cláusulas simples e complexas.

Cláusulas subordinadas substantivas. Cláusulas
subordinadas adxectivas. Cláusulas subordinadas
adverbiais. Predicado e suxeito.
O predicado. O suxeito.
A voz pasiva.
Complemento directo e indirecto.
Complemento directo. Características. Unidades que poden funcionar como CD. Complemento indirecto.
Características. Unidades que poden funcionar como CI.
O dativo de solidariedade.
Complemento circunstancial e suplemento.
O complemento circunstancial: definición e clasificación. Unidades que poden funcionar como CC. O
suplemento: definición. Frases preposicionais en función de suplemento.
Atributo e predicativo.
Atributo: definición. Unidades que poden funcionar como atributo. Predicativo:
definición. Unidades que poden funcionar como predicativo. As oracións bipolares.
Oracións simples e complexas. Tipos de
oracións bipolares.

As oracións coordinadas: adversativas, copulativas, disxuntivas e distributivas.

B3.5. Reflexión e explicación das relacións e unidades semánticas.

Campos semánticos e definición de palabras.
A semántica e o campo semántico. A definición
semántica das palabras. Relacións de
significado.
Relacións de afinidade semántica. Relacións
de oposición semántica. Relacións de
xerarquía semántica. Os cambios semánticos.
Denotación e connotación.
Tabú e eufemismo.

Os cambios semánticos.

B3.6. Participación en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensión de libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras presentes no centro docente, relacionados cos elementos transversais e nos que se

eviten estereotipos lingüísticos ou culturais.

B3.7. Identificación e progresiva utilización dos coñecementos sobre as linguas para desenvolver unha competencia comunicativa integrada.
Desenvolvemento dunha competencia comunicativa integrada.

BLOQUE 4. LINGUA E SOCIEDADE
B4.1. Estereotipos e prexuízos lingüísticos: a súa repercusión nos usos.
Elaboración de traballos individuais e/ou en grupo nos que se describan e analicen cuestións sociolingüísticas.

- Estereotipos e prexuízos lingüísticos.
- A formación de prexuízos.
- A transmisión de estereotipos e prexuízos.

O estudo dos prexuízos lingüísticos en Galicia.
B4.2. Construción da variante estándar da lingua galega. Interferencias lingüísticas: castelanismos.
A construción da variante estándar do galego. Perspectiva histórica.
A polémica reintegracionista.
A «normativa de concordia». Fixación da norma. Selección da variedade estándar. Os hipergaleguismos.
As interferencias lingüísticas.
Castelanismos léxicos. Castelanismos semánticos. Castelanismos fónicos.

Castelanismos morfosintácticos.

B4.3. Historia da lingua: galego moderno (desde 1916 ata 1978); contexto histórico e cultural; situación sociolingüística e características lingüísticas.
O galego e a súa historia: de 1916 a 1936. Contexto histórico e situación sociolingüística. O galego, lingua de cultura.
Evolución do galeguismo. Marco lexislativo e político.
Características lingüísticas fundamentais da época. O galego e a súa historia: de 1936 a 1976.
Contexto histórico e situación sociolingüística.
O labor da editorial Galaxia. A Galicia da diáspora.

Aumento cualitativo da castelanización.

Características lingüísticas fundamentais da época.

B4.4. Historia da lingua: galego moderno (desde 1978 ata a actualidade); contexto histórico e cultural; situación sociolingüística; situación legal e características lingüísticas.

O galego e a súa historia: de 1978 á actualidade. Marco lexislativo.
Situación sociolingüística.
O proceso de normalización.

Características lingüísticas fundamentais.

B4.5. Elaboración dunha descrición esquemática na que se detallen as diferentes etapas da historia da lingua galega e as súas principais características.
Elaboración dun traballo de síntese

B4.6. A evolución da conciencia lingüística.

- A planificación lingüística: normalización e normativización.
- A normalización lingüística.
- A normativización.

Exemplos de planificación lingüística.
O galego: lingua en vías de normalización. As institucións e a normalización lingüística.
A normalización do galego a través do sistema educativo. A importancia dos plans de normalización.
Os servizos de normalización lingüística.

BLOQUE 5. EDUCACIÓN LITERARIA
B5.1. Literatura galega de 1916 a 1936:

Poesía: autores/as de Vangarda e outros/as autores/as.

Galicia (1900-1936): o camiño cara á modernidade. O tempo das Irmandades.
A acción política das Irmandades: o nacionalismo. A II República. O Estatuto de Autonomía.
A lírica galega entre 1900-1936 (I): entre a tradición e a renovación. A tendencia

tradicionalista: Antonio Noriega Varela.

A lírica galega entre 1900-1936 (II): Ramón Cabanillas e a procura dunha estética nacional.
Ramón Cabanillas: vida e obra.
A poesía de Cabanillas. Liñas temático-estilísticas.
A lírica galega entre 1900-1936: a presenza das vangardas.
Nacionalismo e vangarda.
A «vangarda enxebre»: neotrobadorismo e hilozoísmo.
A «vangarda plena» (I): Manuel Antonio.
A «vangarda plena» (II): Álvaro Cunqueiro. Federico García Lorca.

Prosa: autores/as das Irmandades, o Grupo Nós (narrativa e ensaio) e outros/as autores/as.

A prosa do primeiro terzo do século XX. Tendencias e direccións.
O Grupo Nós.
O relato simbólico-identitario (I). Vicente Risco.
Vida e obra de Vicente Risco.
As liñas do pensamento de Risco.
Prosa de ficción.
O relato simbólico-identitario (II): Ramón Otero Pedrayo.
Vida e obra de Otero Pedrayo.
A narrativa de Otero: ciclos.
A renovación da narrativa popular (I). Afonso R. Castelao.
Vida e obra de Castelao.
A narrativa de Castelao.
Características do estilo de Castelao.
A renovación da narrativa popular (II). Rafael Dieste.
Vida e obra de Rafael Dieste.
A narrativa de Dieste: *Dos arquivos do trasno.*

Teatro: autores/as das Irmandades, Vangardas e Grupo Nós.

O teatro de 1900 a 1936: Rexionalismo e dramática nacional.
I. A dramaturxia rexionalista.
A Escola Rexional de Declamación.
O labor dos coros.
II. As Irmandades da Fala e a procura dunha nova escena.
A dramaturxia nacional: os iniciadores e o Conservatorio Nacional de Arte Galega.
III. A dramaturxia nacional: o Grupo Nós e as Vangardas.

B5.2. Lectura e comentario de textos significativos da literatura galega de 1916 a 1936, identificación das súas características temáticas e formais e relación co contexto sociohistórico e sociolingüístico e mais o xénero ao que pertencen.

- Análise guiada de obras dos autores.

B5.3. Literatura galega entre 1936 e 1975:

Poesía: produción bélica e autores/as do exilio. A Xeración de 1936, a Promoción de Enlace e a Xeración das Festas Minervais.

Galicia entre 1936 e 1976. Cambios socioeconómicos, culturais e políticos.
Cultura galega de posguerra.
A lírica galega de posguerra: tendencias e autores.
A lírica do exilio: Luís Seoane, Lorenzo Varela e Eduardo Blanco Amor.
Continuidade e culturalismo: Álvaro Cunqueiro.
Neovirxilianismo ou clasicismo paisaxista.
Aquilino Iglesia Alvariño.
Ricardo Carvalho Calero.
Antón Avilés de Taramancos.
O intimismo existencialista.
Luís Pimentel.
María Mariño.
Xosé María Díaz Castro.
Antón Tovar.
Luz Pozo Garza.
Manuel Cuña Novás.
Uxío Novoneyra.
Xohana Torres.
Bernardino Graña.
O socialrealismo.
Celso Emilio Ferreiro: aproximación bio-bibliográfica.
Etapas na obra de Celso Emilio: os inicios, a poesía social e a recreación lírico-amorosa.
Manuel María.

Prosa: produción bélica e autores/as do exilio. Os renovadores da prosa: Ánxel Fole, Eduardo Blanco-Amor, Álvaro Cunqueiro e Xosé Neira Vilas. A Nova Narrativa Galega. Autores/as dos primeiros 70.

Narrativa de posguerra: direccións e autores.
A narrativa do exilio.
O relato popular e etnográfico.
O relato social.

O experimentalismo e a «Nova Narrativa». Autores e obras.
A narrativa de Álvaro Cunqueiro. Vida e obra.
As novelas. Características temático-estilísticas da narrativa de Cunqueiro.

A triloxía de «relatos galegos». Trazos definitorios.
A narrativa de Eduardo Blanco Amor.
Vida e obra.
As novelas. Características comúns entre A *esmorga* e *Xente ao lonxe.*
Os relatos breves.
O ensaio: da posguerra á actualidade.
O ensaio da posguerra. A consolidación dun xénero.
O grupo de Galaxia: Ramón Piñeiro, Celestino Fernández de la Vega, Domingo García-Sabell, Xoán Rof Carballo, Francisco Fernández del Riego.

Teatro: o teatro do exilio, a Xeración dos 50 e o Grupo de Ribadavia.

IV. O teatro de 1943 a 1973: da Posguerra á Mostra de Ribadavia.
O teatro do exilio.
Os anos 50: a «dramática silenciada».
Os anos 60: o teatro independente.
As mostras de Ribadavia e o grupo Abrente.

Actividades de autoavaliación.

B5.4. Lectura e comentario de textos significativos da literatura galega de 1936 a 1975, identificación das súas características temáticas e formais e relación co contexto sociohistórico e sociolingüístico e mais o xénero ao que pertencen.

Análise guiada ddos autores.

B5.5. Literatura galega de 1975 ata a actualidade:

Poesía: temas, xéneros e subxéneros, e estéticas dos/das principais autores/as dos 80, os 90 e o novo século.

Galicia desde 1975 ao novo milenio.
A lírica galega (1975-1990).
A revisión do canon poético e o cambio de rumbo (1976-1980).
Xosé Luís Méndez Ferrín.
A poesía de Méndez
Ferrín. Álvaro Cunqueiro.
Arcadio López-Casanova.
Alfonso Pexegueiro.
A promoción dos 80.
Principais tendencias e autores dos 80.

Estética formalista: Xavier Rodríguez Baixeras, Xosé María Álvarez Cáccamo, Ramiro Fonte, Miguel Anxo Fernán-Vello, Manuel Forcadela, Román Raña e outros nomes. A poesía da experiencia: Cesáreo Sánchez Iglesias, Manuel Rivas e Lois Pereiro.
Experimentalismo: Manuel Vilanova, Vítor Vaqueiro, Vicente Araguas.
Recuperación da voz feminina: Xela Arias, Ana Romaní.
A década dos 90 e inicios do século XXI.
Poetas e tendencias.
Poesía de transición: Gonzalo Navaza, Miro Villar, Arturo Casas, Rafa Villar, Helena de Carlos.
Poesía provocadora e contestataria: Antonio R. López, María Xosé Queizán, Chus Pato, Lupe Gómez, Yolanda Castaño, Olga Novo.
Poesía do íntimo e cotián: Anxo Angueira, Fran Alonso, Enma Couceiro, Estevo Creus.
Outras liñas: Manuel Outeiriño, María do Cebreiro e outros nomes.

Prosa: temas, xéneros e subxéneros, e estéticas dos/das principais autores/as dos 80, os 90 e o novo século.

Os novos camiños da narrativa.
A narrativa durante a chamada «Transición» (1975-1982): X. Bernárdez Villar, X. Fernández Ferreiro, Anxo Rei Ballesteros e Carlos Casares.
A narrativa de X. L. Méndez Ferrín.
A narrativa da década de 1980.
Principais tendencias.
A liña memorialística/intimista: Xavier Alcalá, X. M. Martínez Oca.
Novela histórica (e de ficción histórica): Víctor F. Freixanes, Alfredo Conde.
O relato policial: Carlos Reigosa.
A narrativa fragmentaria/experimental: Suso de Toro.
Cara á narrativa do novo milenio.
A narrativa da década de 1990 e comezos do século XXI: principais direccións.
Persistencia da novela histórica: Xesús Rábade Paredes, Darío Xohán Cabana, Xosé Fernández Ferreiro, Anxo Angueira, Estro Montaña, Luís Rei Núñez.
Continuidade da temática memorialística/intimista: A. Rei Ballesteros, Ramiro Fonte, X. L. Méndez Ferrín, Manuel Veiga e Xosé Ramón Pena.
Consolidación e espallamento da novela de xénero: Bieito Iglesias, Aníbal C. Malvar, Diego Ameixeiras, Domingo Villar, Miguel Anxo Fernández e Xosé Miranda.
Novela de autor ou experimental: Xosé Cid Cabido, Gonzalo Navaza, Xurxo Borrazás e Xosé Carlos Caneiro.
Neocostumismo urbano ou semiurbano: a «narrativa bravú». Manuel Rivas.
Xurdimento dunha «narrativa de muller»: María Xosé Queizán, Úrsula Heinze, Margarita Ledo Andión, Marilar Aleixandre, Inma López Silva, Rosa Aneiros, María Reimóndez e Teresa Moure.
Entremestura de xéneros: Anxos Sumai, Fran Alonso, Xavier Queipo e Miguel Anxo Murado.
A literatura infantil e xuvenil: Carlos Casares, Manuel María, Neira vilas, Bernardino Graña, María Victoria Moreno; Paco Martín, Xabier Puente DoCampo, Fina Casalderrey, Agustín Fernández Paz, Ledicia Costas e outros nomes.
O ensaio nas últimas décadas do século XX.
Principais tipos de ensaio e autores.
O ensaio económico e político.
O ensaio sociocultural: ensaio filosófico, ensaio feminista, ensaio lingüístico e literario, ensaio teolóxico e ensaio histórico.

Teatro: temas, xéneros e subxéneros, e estéticas dos/das principais autores/as dos 80, os 90 e o novo século.

O teatro posterior a 1975.
O teatro na fin do século XX. Liñas temáticas.

A promoción de 1980. Trazos xerais.
Autores da promoción dos 80: Miguel Anxo Fernán-Vello, Andrés Álvarez Vila, Xosé Cid Cabido, Luísa Villalta, João Guisan, Xesús Pisón, Xosé Luís Martínez Pereiro, Anxo Rei Ballesteros, Alberto Avendaño Prieto, Antón Reixa, Xosé Carlos Cermeño, Roberto Salgueiro, Paulino Pereiro, Manuel Guede e outros.
A xeración dos 90. Trazos xerais.
Autores da xeración dos 90: Cándido Pazó, Miguel Anxo Murado, Henrique Rabuñal, Francisco Souto, Xavier Lama, Raúl Dans, Lino Braxe, Manuel Núñez Singala, Roberto Salgueiro e Inma Antonio Souto.

B5.6. Lectura e comentario de textos significativos da literatura galega de 1975 á actualidade, identificación das súas características temáticas e formais e relación co contexto sociohistórico e sociolingüístico e mais o xénero ao que pertencen.

B5.7. Análise e comentario, a través de probas escritas ou traballos, cando menos dunha obra completa de cada un dos períodos literarios referidos.

OBXECTIVOS MÍNIMOS

- Comprender en que consiste a planificación lingüística e diferenciar os procesos de normalización e normativización dunha lingua. Aplicar os coñecementos á lingua galega.
- Comprender o proceso de normativización da lingua galega e de construción da variedade estándar.
- Recoñecer o galego como unha lingua en vías de normalización e coñecer os axentes normalizadores.
- Coñecer os diferentes tipos de interferencias e as desviacións da norma que se producen no galego: hipergaleguismos, vulgarismos, préstamos, lusismos, castelanismos.
- Coñecer a historia da lingua galega durante o primeiro terzo do século XX.
- Recoñecer e valorar o traballo desenvolvido en prol da lingua galega polas Irmandades da Fala, a xeración Nós e o Seminario de Estudos Galegos.
- Coñecer o marco lexislativo e político en que se desenvolveu a lingua galega durante o primeiro terzo do século XX.
- Coñecer a historia da lingua galega durante a época que vai dende a Guerra Civil ata o remate da ditadura: marco sociopolítico e características lingüísticas fundamentais.
- Coñecer as características lingüísticas fundamentais que presentaba o idioma galego da época.

- Coñecer as características do sistema fonético e fonolóxico da lingua galega.
- Saber dar de maneira oral unha opinión crítica sobre as ideas expresadas nun texto.
- Coñecer e valorar a diversidade dialectal da lingua galega.
- Coñecer os bloques e áreas dialectais do galego.
- Escoitar e identificar textos dialectais pertencentes a distintos bloques.
- Reflexionar sobre os estereotipos e prexuízos lingüísticos, a nivel xeral e analizando o caso galego en concreto.
- Coñecer a estrutura que presentan as palabras e os morfemas polos que están constituídas.
- Recoñecer os distintos tipos de morfemas que forman as palabras (lexemas, prefixos e sufixos), así como coñecer que é unha familia léxica.
- Coñecer os distintos tipos de palabras segundo a súa estrutura: simples, derivadas, compostas, parasintéticas.
- Recoñecer a diferenza entre as unidades e as funcións sintácticas que se establecen dentro da cláusula.
- Coñecer os tipos de relacións que se establecen entre as unidades.
- Identificar a frase como unha unidade sintáctica, así como coñecer a diferenza entre frases endocéntricas e exocéntricas.
- Diferenciar as frases simples, complexas e coordinadas.
    - Coñecer as unidades que poden desempeñar as funcións na cláusula.
- Identificar determinantes e pronomes demostrativos, coñecer os distintos valores do posesivo, acentuación ortográfica, diferenciar os distintos graos do adxectivo, diferenciar parónimos.
- Identificar o dativo de solidariedade e recoñecer a súa función semántica
    - Analizar frases sintacticamente.
- Coñecer e analizar a unidade sintáctica cláusula, así como os seus distintos tipos: simples e complexas, subordinadas substantivas, subordinadas adxectivas e subordinadas adverbiais.
- Coñecer e analizar os distintos tipos de oracións coordinadas: adversativas, copulativas, disxuntivas, distributivas.
- Coñecer e reflexionar sobre as propiedades do texto.

- Coñecer os procedementos de cohesión textual: recorrencia, paráfrase, substitución e elipse.
- Identificar e empregar adecuadamente nas composicións escritas os conectores textuais organizadores do discurso e organizadores de ideas.
- Identificar a estrutura dun texto tendo en conta os seus trazos formais e o seu contido.
- Analizar as principais características lingüísticas e formais dun texto.
- Identificar os diversos tipos de textos, recoñecer a idea principal e reflexionar sobre a estrutura xeral: texto informativo.
- Identificar os diversos tipos de textos. Recoñecer as partes e as ideas principais dun texto e facer un comentario crítico.
- Diferenciar a tese dos argumentos nun texto argumentativo.
- Comprender, producir e valorar textos narrativos.
- Identificar os diversos tipos de textos, recoñecer o argumento ou asunto e reflexionar sobre a estrutura e sobre a organización da información: texto narrativo.
- Compoñer producións escritas planificadas sobre temas de actualidade, adecuadas á situación e á intención comunicativa tendo en conta a súa estrutura e as súas características (texto argumentativo).
- Compoñer textos escritos ofrecendo a opinión persoal sobre un asunto de actualidade.
- Saber determinar o tema dun texto.
- Saber subliñar un texto de modo eficiente.
- Saber elaborar un mapa conceptual para organizar e representar as ideas dun texto.
- Saber como poñer un título a un texto.
- Saber como elaborar un esquema.
- Coñecer a técnica de elaboración de resumos eficientes.
- Coñecer os campos semánticos e a súa relación coa definición semántica das palabras.
- Coñecer os cambios semánticos, así como os conceptos de denotación, connotación, tabú e eufemismo.
- Coñecer as características da lírica galega durante o primeiro terzo do século XX.
- Coñecer o contexto sociopolítico, económico e cultural en que se desenvolveu a literatura galega do primeiro terzo do século XX.

- Recoñecer e valorar a obra lírica de Ramón Cabanillas como unha das producións máis importantes da literatura galega de comezod do século XX.
- Coñecer os distintos movementos de vangarda que se produciron en Galicia e a súa influencia na literatura.
- Recoñecer e valorar a obra poética vangardista de Manuel Antonio, Álvaro Cunqueiro e Federico García Lorca («poemas galegos»).
- Coñecer as características da prosa galega durante a época que vai de 1936 a 1975.
- Coñecer as principais características da narrativa do exilio.
- Coñecer as características máis salientables do relato popularizante de Ánxel Fole.
- Coñecer as características máis salientables da narrativa social de Xohana Torres e X. Neira Vilas.
- Coñecer as principais obras e autores da Nova Narrativa Galega: Gonzalo R. Mourullo, X. L. Méndez Ferrín, Carlos Casares, Camilo Gonsar, María Xosé Queizán, Lois Diéguez, Xohán Casal.
- Recoñecer e valorar a obra narrativa de Álvaro Cunqueiro (novelas e relatos) coma unha das máis importantes da súa época.
- Recoñecer e valorar a obra narrativa de Eduardo Blanco Amor (novelas e relatos) como unha das máis importantes da súa época.
- Coñecer as características da prosa galega durante o primeiro terzo do século XX.
- Coñecer a importancia do labor desenvolvido polas Irmandades da Fala e polo grupo Nós para configurar a prosa galega de comezos de século.
- Coñecer as características da poesía galega durante a época que vai de 1936 a 1975.
- Coñecer o contexto sociopolítico, económico e cultural en que se desenvolveu a literatura galega de 1936 a 1975.
- Coñecer as principais características da lírica galega de posguerra e dos seus autores.
- Coñecer as principais obras e autores da xeración de 1936: voces do exilio (Luís Seoane, Lorenzo Varela, Eduardo Blanco-Amor) e autores do interior (Álvaro Cunqueiro, Aquilino Iglesia Alvariño, Ricardo Carvalho Calero, Luís Pimentel, María Mariño, Xosé María Díaz Castro, Antón Tovar, Luz Pozo Garza, Manuel Cuña Novás, Uxío Novoneyra, Xohana Torres, Bernardino Graña, Xosé Luís Franco Grande, Alexandre Cribeiro.
- Coñecer os principais autores da corrente do socialrealismo: Celso Emilio Ferreiro e Manuel María.
- Recoñecer e valorar a obra lírica de Celso Emilio Ferreiro como unha das máis importantes da súa época.
- Coñecer as características do teatro galego durante a época que vai de 1900 a 1975.

- Coñecer as principais características do teatro rexionalista: Escola Rexional de Declamación, os coros.
- Coñecer as principais características do teatro das Irmandades da Fala: obras e autores (Cabanillas e A. Villar Ponte).
- Coñecer as principais características do teatro do grupo Nós: obras e autores (V. Risco, Otero Pedrayo e Castelao).
- Coñecer as principais características do teatro dos «novos»: obras e autores (Rafael Dieste).
- Coñecer as principais características do teatro da posguerra ou do exilio: obras e autores (Manuel Varela Buxán, Eduardo Blanco Amor e Luís Seoane).
- Coñecer as principais características do teatro dos anos 50: obras e autores (Ricardo Carballo Calero, Jenaro Marinhas del Valle e Álvaro Cunqueiro).
- Coñecer as principais características do teatro dos anos 60 ou teatro independente: obras e autores (Daniel Cortezón e Manuel María).
- Coñecer as principais características do teatro das mostras de Ribadavia e do grupo Abrente: obras e autores (Manuel Lourenzo, Euloxio Rodríguez Ruibal e Roberto Vidal Bolaño).
- Coñecer as características da poesía galega de fins do século XX e comezos do XXI.
- Coñecer o contexto sociopolítico, económico e cultural en que se desenvolveu a literatura galega de fins do século XX e comezos do XXI.
- Coñecer as principais obras e autores líricos de 1976-1980.
- Coñecer as principais características das obras poéticas da promoción dos 80.
- Coñecer as principais obras e autores líricos dos 80: estética formalista ou culturalista, a poesía da experiencia, o experimentalismo, a recuperación da voz feminina.
- Coñecer as principais características das obras poéticas dos 90 e os inicios do século XXI, así como dos seus autores e autoras: poesía de transición, poesía provocadora e contestataria, poesía do íntimo e o cotián, outras liñas.
- Coñecer as principais características dunha das obras máis representativas da lírica de fins do século XX e comezos do XXI:
- *Con pólvora e magnolias*, de X. L. Méndez Ferrín.
- Coñecer as características da prosa galega de fins do século XX e comezos do XXI.
- Coñecer as principais características da narrativa na época de 1975-1990.
- Coñecer as principais obras e autores de narrativa de 1975-1982: Carlos Casares e Anxo Rei Ballesteros.
- Coñecer as principais obras e autores de narrativa dos 80: X. L. Méndez Ferrín.

- Xavier Alcalá, X. M. Martínez Oca, Víctor F. Freixanes, Alfredo Conde, Carlos G. Reigosa, Suso de Toro.
- Coñecer as principais obras e autores de narrativa da década de 1990 e comezos do século XXI: persistencia da novela histórica, continuidade da temática memorialística / intimista, consolidación e espallamento da novela de xénero, novela de autor ou experimental, neocostumismo urbano ou semiurbano («narrativa bravú»), xurdimento dunha narrativa de muller, entremestura de xéneros, a literatura infantil e xuvenil.
- Coñecer as características do teatro posterior a 1975.
- Coñecer as principais características, obras e autores do teatro da promoción de 1980.
- Coñecer as principais características, obras e autores do teatro da xeración dos 90.
- Coñecer as principais características, obras e autores do ensaio dende a posguerra á actualidade.

ESTANDARES DE APRENDIZAXE

1. Estándares de aprendizaxe e competencias imprescindibles	
Criterio de avaliación	Estándar de aprendizaxe
• Comprender, interpretar e valorar textos orais de carácter expositivo e argumentativo sobre temas especializados (conferencias, clases, charlas, presentacións). • Escoitar comprensivamente textos orais do ámbito educativo e identificar as ideas principais e os contidos relevantes. • Tomar notas con fluidez durante a escoita • Identificar as distintas estratexias de organización do contido nunha exposición oral.	• Identifica a intención comunicativa, a idea principal e as secundarias, de calquera texto oral, formal ou informal, producido na variante estándar ou en calquera das variedades dialectais. • Emprega estratexias de organización do contido nas propias exposicións. • Escoita de maneira activa, toma notas e formula preguntas coa intención de aclarar ou ampliar ideas que se desprenden da exposición oral. • Toma notas con fluidez durante a escoita.
• Comprender, interpretar e valorar textos orais xornalísticos e publicitarios. • Escoitar comprensivamente textos orais e identificar a súa intención	• Escoita comprensivamente textos orais e identifica a súa intención comunicativa, recoñece a súa estrutura e determina o seu tema. • Identifica as características propias dos principais xéneros informativos e de

comunicativa, recoñecer a súa estrutura e determinar o seu tema. • Sinalar as características propias dos xéneros informativos e de opinión. . • Empregar o propio criterio para analizar e interpretar as mensaxes procedentes dos medios de comunicación. Recoñecer, rexeitar e evitar usos lingüísticos discriminatorios.	opinión dos medios de comunicación social. • Emprega o propio criterio para analizar e interpretar as mensaxes procedentes dos medios de comunicación. Recoñece, rexeita e evita usos lingüísticos discriminatorios.
• Coñecer, usar e valorar a adecuación, a coherencia, a cohesión e a claridade expositiva, así como as normas de cortesía, nas intervencións orais propias da actividade educativa, tanto espontáneas como planificadas. • Coñecer e aplicar as normas de cortesía nas súas interaccións orais espontáneas e formais. Escoitar con atención e respecto as opinións alleas. • Recoñecer a importancia da linguaxe non verbal e do autocontrol das emocións ao falar en público.	• Coñece e aplica as normas que rexen a cortesía na comunicación oral e respecta as opinións alleas. • Coñece e aplica as normas de cortesía nas súas interaccións orais espontáneas e formais. Escoita con atención e respecto as opinións alleas. • Recoñece a importancia dos aspectos prosódicos (entoación, pausas, ton, timbre e volume), a linguaxe corporal adecuada (mirada e posición do corpo), así como o autocontrol das emocións ao falar en público. • Recoñece a importancia da linguaxe non verbal e do autocontrol das emocións ao falar en público Planifica os seus textos orais e produce discursos adecuados, coherentes e ben cohesionados.
• Realizar producións orais planificadas, relacionadas con algún contido do currículo ou tema de actualidade, adecuadas á situación e á intención comunicativa desexada, con coherencia, cohesión, corrección, coa axuda das TIC así como de elementos non verbais e con control das emocións ao falar en público. • Planificar as súas exposicións orais mediante esquemas e guións. • Presentar os contidos con claridade e de xeito ordenado. Respectar as normas gramaticais. • Falar con fluidez e expresarse correctamente no rexistro formal. • Empregar léxico adecuado, rico e variado. • Empregar con fluidez, adecuación e eficacia un programa de presentacións para apoiar e destacar os contidos relevantes. • Respectar as normas morfosintácticas do galego. • Pronunciar de acordo coas normas fonéticas do galego. • Empregar sinónimos e evita o uso de coloquialismos e palabras comodín.	• Identifica as distintas estratexias de organización do contido nunha exposición oral. • Emprega estratexias de organización do contido nas propias exposicións. • Emprega léxico adecuado, rico e variado. • Emprega con fluidez, adecuación e eficacia un programa de presentacións para apoiar e destacar os contidos relevantes.

. • Participar oralmente cunha fonética e prosodia correcta, valorar esta pronuncia e amosar unha actitude crítica ante os prexuízos que se poidan asociar a ela.	• Recoñece e valora a emisión dunha pronuncia galega correcta. • Exprésase oralmente de acordo coas regras prosódicas e fonéticas do galego. • Recoñece e rexeita os prexuízos que se poidan asociar á pronuncia propia da lingua galega.
• Aplicar estratexias e coñecementos lingüísticos, sociolingüísticos e pragmáticos para interpretar e producir textos propios dos ámbitos educativo, xornalístico, profesional e empresarial. • Seguir os pasos precisos para realizar un esquema e un mapa conceptual a partir dun texto dado. Realizar esquemas e mapas conceptuais a partir de textos dados. • Utilizar adecuadamente técnicas de subliñado. Seguir os pasos precisos para resumir un texto. • Resumir o contido dun texto recollendo a información relevante. • Ler comprensivamente textos e expoñer a súa interpretación do sentido global destes. Facer uso dos seus coñecementos previos para comentar os textos. • Comentar un fragmento dado dun texto, explicando con claridade a súa propia interpretación deste. Seguir unhas pautas para determinar o tema dun texto. • Determinar o tema dun texto, seguindo os pasos necesarios. • Seguir unhas pautas para identificar a idea principal dos textos. Indicar a idea principal dun texto, empregando as técnicas precisas. Ofrecer un titular alternativo acaído para un texto de lectura. • Extraer a idea principal e as ideas secundarias de cada un dos parágrafos dun texto. Seguir unhas pautas para resumir o argumento dos textos. • Escribir o argumento dun texto dado, seguindo os pasos precisos. • Procurar información complementaria para mellorar a súa comprensión dos textos. Empregar diferentes recursos para documentarse e planificar os seus escritos.	• Comenta un fragmento dado dun texto, explicando con claridade a súa propia interpretación deste. • Diferencia as ideas principais e as secundarias e sintetiza o contido de textos expositivos e argumentativos de distintos ámbitos. • Segue unhas pautas para determinar o tema dun texto. • Sintetiza as ideas fundamentais do texto en resumos, esquemas. • Aplica as normas ortográficas e morfolóxicas para completar e analizar enunciados dados. Revisa os textos para corrixir erros e coida a presentación. • Segue unhas pautas para a realización de comentarios críticos • Produce textos propios de distintos ámbitos usando o rexistro adecuado, organizando os enunciados en secuencias lineais e ben cohesionadas. • Achega un título alternativo adecuado para un texto lido, seguindo as pautas propostas na unidade correspondente. • Redacta textos de diversa índole, de xeito adecuado, coherente, cohesionado e gramaticalmente correcto. Estrutura os textos de forma axeitada e presenta as ideas de forma lóxica e ordenada. • Emprega diversos mecanismos de cohesión textual. • Utiliza o rexistro adecuado. • Desenvolve un tema do currículo con rigor, claridade e corrección gramatical. • Elabora resumos, comentarios, exposicións e redaccións sobre temas do currículo con rigor, claridade e corrección gramatical. • Sintetiza as ideas fundamentais do texto en resumos, esquemas e mapas conceptuais. • Utiliza adecuadamente técnicas de subliñado. • Interpreta o sentido global e identifica a intención comunicativa do emisor en textos expositivos e argumentativos de distintos ámbitos. • Comenta un fragmento dado dun texto, explicando con claridade a súa propia

	interpretación deste. • Identifica e analiza a estrutura xeral dos textos expositivos e argumentativos. • Sinala os trazos propios do artigo de opinión nun texto dado. • Distingue entre os trazos propios do texto argumentativo e o texto expositivo. • Segue unhas pautas para analizar os trazos formais e lingüísticos dos textos. • Recoñece e explica a función no texto dos distintos procedementos de cita: estilo directo, estilo indirecto, estilo indirecto libre e cita encuberta. • Distingue nun artigo de opinión entre información obxectiva e subxectiva.
• Extraer información de fontes bibliográficas e dixitais e utilizar as TIC ao longo de todo o proceso de escritura, desde a planificación, organización e produción do texto á súa revisión e corrección final. • Procurar información en fontes diversas e compilar os resultados en fichas-resumo. Empregar información complementaria para comentar os textos. • Organizar en epígrafes os seus traballos escritos. Citar correctamente as fontes. • Utilizar notas a pé de páxina de xeito lóxico e pertinente. • Empregar e citar adecuadamente as referencias bibliográficas consultadas. • Utilizar adecuadamente o procesador de textos para presentar os seus traballos escritos. Procurar e empregar un corrector ortográfico.	• Emprega as TIC para documentarse bibliograficamente, revisar gramaticalmente o texto e elaborar unha presentación adecuada á situación e á intención comunicativa desexada, con coherencia, cohesión e corrección. • Utiliza recursos dixitais para planificar a exposición. • Respecta as normas de presentación dos traballos escritos, a organización en epígrafes, procedementos de cita, notas a pé de páxina ,bibliografía. • Organiza en epígrafes os seus traballos escritos. Cita correctamente as fontes. • Utiliza notas a pé de páxina de xeito lóxico e pertinente. • Emprega e cita adecuadamente as referencias bibliográficas consultadas, • Utiliza procesadores de texto e correctores ortográficos para mellorar a presentación e evitar erros ortográficos e tipográficos.
• Definir e identificar os fonemas da lingua galega e recoñecer a importancia e o valor das normas fonéticas como medio para facilitar a comunicación eficaz. • Explicar a diferenza entre fonema, son e grafema. • Definir e identificar os fonemas vocálicos e consonánticos do galego. • Definir e exemplificar os principais fenómenos vocálicos e consonánticos. • Distinguir o timbre das vogais tónicas e pronuncialas correctamente en enunciados dados. • Clasificar as sílabas segundo sexan libres ou trabadas. • Distinguir entre ditongos, tritongos e hiatos, así como entre ditongos crecentes e decrecentes.	• Define e identifica os fonemas vocálicos e consonánticos da lingua galega. Explica a diferenza entre fonema, son e grafema. • Distingue o timbre das vogais tónicas e pronúnciaas correctamente . • Clasifica as sílabas segundo sexan libres ou trabadas. • Distingue entre ditongos, tritongos e hiatos, así como entre ditongos crecentes e decrecentes. • Valora as normas fonéticas como medio para facilitar a comunicación eficaz. • Ofrece indicios de valorar as normas fonéticas do galego e interésase por aplicalas.

• Valorar as normas fonéticas do galego e mostrar interese por aplicalas.	
• Coñecer as variedades dialectais, recoñecer e explicar os seus trazos característicos en manifestacións orais e escritas e valorar a diversidade lingüística como parte do patrimonio cultural. • Coñecer os trazos xerais que serven para delimitar xeograficamente o galego. • Distinguir e explicar os principais trazos fonéticos, morfolóxicos, sintácticos e léxicos das variedades dialectais do galego. • Reflexionar sobre a variación diatópica, dando mostras de valorar positivamente a diversidade lingüística como parte do patrimonio cultural propio. • Situar no mapa os bloques e áreas dialectais do galego. • Sintetizar nun cadro os trazos principais dos tres bloques dialectais do galego e achegar as formas equivalentes na variedade estándar. Clasificar textos orais segundo o bloque dialectal ao que pertencen. • Identificar e explicar os trazos propios de cada bloque dialectal.	• Explica as principais variedades dialectais e valora a diversidade lingüística como parte de noso patrimonio cultural. • Coñece os trazos xerais que serven para delimitar xeograficamente o galego. • Distingue e explica os principais trazos fonéticos, morfolóxicos, sintácticos e léxicos das variedades dialectais do galego. • Reflexiona sobre a variación diatópica, dando mostras de valorar positivamente a diversidade lingüística como parte do patrimonio cultural propio. • Sitúa no mapa os bloques e áreas dialectais do galego. • Sintetiza nun cadro os trazos principais dos tres bloques dialectais do galego e achega as formas equivalentes na variedade estándar.
• Recoñecer e explicar o proceso de formación das palabras e aplicar os coñecementos adquiridos para a mellora, comprensión e enriquecemento do vocabulario activo. • Explicar os diferentes procedementos de formación das palabras, achegando exemplos. • Clasificar os morfemas segundo o seu tipo. Distinguir entre prefixos e sufixos. • Explicar e exemplificar a diferenza entre sufixos alterativos e derivativos. • Clasificar palabras dadas segundo a súa estrutura morfemática. Achegar a palabra primitiva para unha serie de termos dados. • Descompoñer en morfemas palabras dadas. • Formar a familia léxica dunha serie de palabras dada. Agrupar unha serie de termos en familias léxicas. Recoñecer familias léxicas irregulares. • Indicar a palabra primitiva dunha serie de termos e explica os cambios de categoría gramatical por derivación.	• Explica os procedementos de formación das palabras. • Explica os diferentes procedementos de formación das palabras, achegando exemplos. Recoñece e explica os tipos de morfemas, así como a análise morfolóxica. • Clasifica os morfemas segundo o seu tipo. • Distingue entre prefixos e sufixos. • Explica e exemplifica a diferenza entre sufixos alterativos e derivativos. Recoñece, analiza e explica a estrutura morfolóxica. • Clasifica palabras dadas segundo a súa estrutura morfemática. • Achega a palabra primitiva para unha serie de termos dados. • Descompón en morfemas palabras dadas. • Indica a palabra primitiva dunha serie de termos e explica os cambios de categoría gramatical por derivación.
• Observar, reflexionar e explicar as distintas unidades e función sintácticas e	• Recoñece as diferentes estruturas sintácticas, explica as relacións que se

aplicar os coñecementos sobre análise sintáctica na produción de textos. • Distinguir razoadamente e achegando exemplos entre unidade e función. • Clasificar frases e cláusulas en simples e complexas, en relación co fenómeno da recursividade. Recoñecer e distinguir os tipos de relacións entre unidades e achegar exemplos de cada unha delas. Coñecer os pasos precisos para realizar unha análise sintáctica. • Explicar a diferenza entre frases exocéntricas e frases endocéntricas. • Distinguir os tipos de frases exocéntricas e endocéntricas e achegar exemplos para cada caso. Distinguir nun texto frases simples, complexas e coordinadas. • Analizar sintacticamente unha frase simple, unha frase complexa e dúas frases coordinadas. Definir cláusula e distinguir razoadamente entre cláusulas simples e complexas. • Clasificar as cláusulas subordinadas segundo o seu tipo e substituílas por un elemento equivalente. Analizar sintacticamente cláusulas destacadas nun texto. • Definir as funcións sintácticas suxeito e predicado e identificar as unidades que poden funcionar como suxeito. • Transformar e analizar sintacticamente cláusulas en voz activa e pasiva. Localizar nun texto todos os predicados e os correspondentes suxeitos. Identificar e explicar as cláusulas sen suxeito presentes nun texto. • Definir complemento directo e complemento indirecto, identificar estas funcións nun texto e indicar o tipo de unidades que as desempeñan. Definir e identificar o dativo de solidariedade. • Empregar o dativo de solidariedade para completar un texto dado. Definir e identificar a función complemento circunstancial. • Clasificar os complementos circunstanciais presentes nun texto e identificar as unidades que os desempeñan. Definir e identificar a función suplemento e analizala sintacticamente. • Construír cláusulas utilizando suplementos. • Definir e identificar a función atributo e recoñecer as unidades que a desempeñan. Definir e identificar a función predicativo e recoñecer as	establecen e emprega a terminoloxía axeitada. Distingue razoadamente e achegando exemplos entre unidade e función. • Clasifica frases e cláusulas en simples e complexas, en relación co fenómeno da recursividade. Recoñece e distingue os tipos de relacións entre unidades e achega exemplos de cada unha delas. Coñece os pasos precisos para realizar unha análise sintáctica. • Explica a diferenza entre frases exocéntricas e frases endocéntricas. • Distingue os tipos de frases exocéntricas e endocéntricas e achega exemplos para cada caso. Distingue nun texto frases simples, complexas e coordinadas. • Analiza sintacticamente unha frase simple, unha frase complexa e dúas frases coordinadas. • Define cláusula e distingue razoadamente entre cláusulas simples e complexas. • Clasifica as cláusulas subordinadas segundo o seu tipo e substitúeas por un elemento equivalente. Analiza sintacticamente cláusulas destacadas nun texto. • Define as funcións sintácticas suxeito e predicado e identifica as unidades que poden funcionar como suxeito. Transforma e analiza sintacticamente cláusulas en voz activa e pasiva. • Localiza nun texto todos os predicados e os correspondentes suxeitos. Identifica e explica as cláusulas sen suxeito presentes nun texto. • Define complemento directo e complemento indirecto, identifica estas funcións nun texto e indica o tipo de unidades que as desempeñan. • Define e identifica o dativo de solidariedade. • Emprega o dativo de solidariedade para completar un texto dado. Define e identifica a función complemento circunstancial. • Clasifica os complementos circunstanciais presentes nun texto e identifica as unidades que os desempeñan. • Define e identifica a función suplemento e analízaa sintacticamente. Constrúe cláusulas utilizando suplementos. • Define e identifica a función atributo e recoñece as unidades que a desempeñan. • Define e identifica a función predicativo e recoñece as unidades que a desempeñan. Identifica en textos dados oracións bipolares e clasifícaas segundo o seu tipo. Clasifica oracións dadas en simples e complexas e analízaas

unidades que a desempeñan. Identificar en textos dados oracións bipolares e clasificalas segundo o seu tipo. Clasificar oracións dadas en simples e complexas e analizalas sintacticamente. • Distinguir os cinco tipos de oracións coordinadas e achegar un exemplo de cada un deles. • Localizar e clasificar as oracións coordinadas presentes nun texto.	sintacticamente. • -Distingue os cinco tipos de oracións coordinadas e achega un exemplo de cada un deles. Localiza e clasifica as oracións coordinadas presentes nun texto.
• Reflexionar e explicar as relacións e unidades semánticas. • Definir semántica e campo semántico. • Definir semanticamente palabras dadas, agrupadas en campos semánticos. Indicar os trazos semánticos que definen campos dados. • Achegar os trazos semánticos distintivos en pares de palabras dados e construír un enunciado con cada un dos termos. Definir e identificar as relacións de afinidade, oposición e xerarquía semántica. • Clasificar parellas de palabras en homónimas e polisémicas e utilizalas na construción de enunciados. • Achegar os complementarios das palabras dunha serie dada. • Recoñecer e explicar diferentes tipos de relacións semánticas en termos dados. Definir denotación e connotación, achegando exemplos. • Definir e identificar palabras tabú e eufemismos en series dadas. Explicar razoadamente os procesos de cambio semántico. • Definir termos dados atendendo aos seus sentidos figurados. • Ofrecer un disfemismo para cada un dos termos dunha serie. Elaborar listaxes de palabras tabú e eufemismos.	• Identifica e explica as relacións e unidades semánticas. Define semántica e campo semántico. • Define semanticamente palabras dadas, agrupadas en campos semánticos. Indica os trazos semánticos que definen campos dados. • Achega os trazos semánticos distintivos en pares de palabras dados e constrúe un enunciado con cada un dos termos. • Define e identifica as relacións de afinidade, oposición e xerarquía semántica. • Clasifica parellas de palabras en homónimas e polisémicas e utilízaas na construción de enunciados. Achega os complementarios das palabras dunha serie dada. • Recoñece e explica diferentes tipos de relacións semánticas en termos dados. • Define denotación e connotación, achegando exemplos. • Define e identifica palabras tabú e eufemismos en series dadas. Explica razoadamente os procesos de cambio semántico. Define termos dados atendendo aos seus sentidos figurados. Ofrece un disfemismo para cada un dos termos dunha serie. Elabora listaxes de palabras tabú e eufemismos.
• Recoñecer os estereotipos e prexuízos lingüísticos, determinar a súa repercusión nos usos. • Explicar os procesos de formación e transmisión dos prexuízos lingüísticos. • Definir «bilingüismo asimétrico», en relación coa repercusión dos prexuízos lingüísticos. • Explicar, de forma crítica, os resultados dos estudos sobre os prexuízos lingüísticos realizados en Galicia. • Expoñer argumentos lóxicos, claros e convincentes para rebater a expresión dun prexuízo lingüístico, dando mostras da completa asimilación	• Recoñece os estereotipos e prexuízos lingüísticos e determina a súa repercusión nos usos. Explica os procesos de formación e transmisión dos prexuízos lingüísticos. Define «bilingüismo asimétrico», en relación coa repercusión dos prexuízos lingüísticos. • Explica, de forma crítica, os resultados dos estudos sobre os prexuízos lingüísticos realizados en Galicia.

dos contidos. • Detectar prexuízos lingüísticos propios e reflexionar sobre a súa orixe. Identificar e analizar prexuízos lingüísticos.	
• Describir e interpretar o proceso de construción da variante estándar da lingua galega, recoñecer as interferencias lingüísticas no galego con especial atención aos castelanismos e desenvolver un discurso propio libre destes elementos. • Explicar razoadamente o proceso de construción da variante estándar do galego. • Coñecer os criterios empregados na fixación da norma e na selección da variedade estándar do galego. • Analizar os criterios de fixación da norma a partir de termos dados e aplicando os coñecementos adquiridos. Recoñecer a analizar hipergaleguismos atendendo ás regras de evolución etimolóxica. • Explicar, achegando exemplos, o que son as interferencias lingüísticas. • Identificar e clasificar os castelanismos léxicos, semánticos, fónicos e morfosintácticos en enunciados orais e escritos. • Evitar nas propias producións o uso de castelanismos.	• Describe e interpreta o proceso de construción da variante estándar da lingua galega. Explica razoadamente o proceso de construción da variante estándar do galego. • Coñece os criterios empregados na fixación da norma e na selección da variedade estándar do galego. • Recoñece a analiza hipergaleguismos atendendo ás regras de evolución etimolóxica. • Recoñece as interferencias lingüísticas no galego, con especial atención aos castelanismos e desenvolve un discurso propio libre destes elementos. • Explica, achegando exemplos, o que son as interferencias lingüísticas. • Identifica e clasifica os castelanismos léxicos, semánticos, fónicos e morfosintácticos en enunciados orais e escritos. Evita nas propias producións o uso de castelanismos.
• Distinguir as características lingüísticas fundamentais do galego moderno desde 1916 ata 1978, describir o seu contexto. • Coñecer as principais características lingüísticas, contexto histórico, etapas e situación sociolingüística e marco lexislativo do galego na época comprendida entre 1916 e 1936. Coñecer as características lingüísticas fundamentais do galego na época comprendida entre 1936 e 1978. • Expoñer a importancia e repercusións da aprobación do Estatuto de Autonomía de 1936. Coñecer e valorar o labor da editorial Galaxia e a Galicia da diáspora na etapa da ditadura franquista.	• **Distingue as características lingüísticas fundamentais do galego moderno (desde 1916 ata 1978) e describe o contexto histórico e cultural do galego moderno así como a súa situación sociolingüística.** • **Describe o contexto histórico e a situación sociolingüística do galego entre 1916 e 1936. Coñece o marco lexislativo e político do galego entre 1916 e 1936.** • **Describe o contexto histórico e a situación sociolingüística do galego entre 1936 e 1978.** • **Investiga e expón por escrito a importancia e repercusións da aprobación do Estatuto de Autonomía de 1936. Coñece e valora o labor da editorial Galaxia e a Galicia da diáspora na etapa da ditadura franquista.**
• Distinguir as características lingüísticas fundamentais do galego moderno desde 1978 ata a actualidade e identificalo en textos, describir o seu contexto e a situación legal, recoñecelo como unha lingua en vías de	• Distingue as características lingüísticas fundamentais do galego moderno (desde 1978 ata a actualidade e explica os pasos que experimentou o status legal do galego nese período.

normalización e elaborar traballos sobre a historia da lingua. • Distinguir as características lingüísticas fundamentais do galego de 1978 á actualidade. • Describir o contexto histórico e cultural do galego entre 1978 e a actualidade. • Explicar os pasos que experimentou o status legal do galego desde 1978 ata a actualidade. • Reflexionar sobre a importancia do proceso de estandarización do galego na democracia no que respecta á normativización e normalización do galego. Explicar a relevancia das medidas lexislativas relativas ao galego en relación coa súa situación sociolingüística. • Explicar o proceso de normalización do galego desde 1978 e recoñecer as súas fortalezas e debilidades.	• Reflexiona sobre a importancia do proceso de estandarización do galego na democracia no que respecta á normativización e normalización do galego. • Explica a relevancia das medidas lexislativas relativas ao galego en relación coa súa situación sociolingüística. • Recoñece o galego como unha lingua en vías de normalización e sinala as súas fortalezas e debilidades. Explica o proceso de normalización do galego.
• Analizar, explicar e interpretar a evolución da conciencia lingüística na historia da lingua galega. • Distinguir entre normalización e normativización e explicar razoadamente ambos os procesos. Coñecer algúns exemplos de planificación lingüística e comparalos co caso galego. • Aplicar os coñecementos desenvolvidos para opinar, oralmente e por escrito, sobre a normalización lingüística e o caso do galego. Describir as medidas normalizadoras adoptadas polas institucións na actualidade e reflexionar criticamente sobre a súa eficacia. Analizar criticamente o papel do sistema educativo na normalización do galego. • Recoñecer a importancia dos plans de normalización e examinar o grao de consecución de obxectivos do PXNLG na actualidade. • Coñecer as funcións dos servizos de normalización lingüística e o labor das organizacións que traballan a prol do galego na actualidade.	• Analiza e interpreta e explica a evolución da conciencia lingüística na historia da lingua galega.
• Identificar, analizar e describir a literatura galega de 1916 a 1936: <u>Poesía</u>: autores/as de Vangarda e outros/as autores/as. • Describir o contexto sociohistórico da literatura galega entre 1916 e 1936, atendendo ás transformacións socioeconómicas da época. Explicar os principais fundamentos ideolóxicos e estratexias políticas das Irmandades	• Describe o contexto sociohistórico da literatura galega entre 1916 e 1936, atendendo ás transformacións socioeconómicas da época. Explica os principais fundamentos ideolóxicos e estratexias políticas das Irmandades da Fala, en relación co seu contexto histórico. • Analiza a obra de Antonio Noriega Varela, en relación coa tendencia tradicionalista.

da Fala, en relación co seu contexto histórico • Analizar e comentar fragmentos da obra de Antonio Noriega Varela, como representante da tendencia tradicionalista. Coñecer a traxectoria de Ramón Cabanillas e describir as liñas temático-estilísticas da súa lírica. • Explicar razoadamente as peculiaridades das vangardas en Galicia, en relación co contexto ideolóxico en que xorden. Describir os trazos, correntes e representantes da «vangarda enxebre» (neotrobadorismo e hilozoísmo). • Coñecer a traxectoria e trazos propios da lírica de Manuel Antonio como representante da «vangarda plena» e sinalar a súa influencia sobre outros autores. • Obra poética de Álvaro Cunqueiro. • Valorar os Seis poemas galegos de Federico García Lorca como achega de vangarda á literatura galega.	• Coñece a traxectoria de Ramón Cabanillas e describe as liñas temático-estilísticas da súa lírica. • Explica razoadamente as peculiaridades das vangardas en Galicia, en relación co contexto ideolóxico en que xorden. Describe os trazos, correntes e representantes da «vangarda enxebre» (neotrobadorismo e hilozoísmo). • Coñece a traxectoria e trazos propios da lírica de Manuel Antonio como representante da «vangarda plena» e sinala a súa influencia sobre outros autores. • Describe as influencias na obra de Álvaro Cunqueiro. • Valora os Seis poemas galegos de Federico García Lorca como achega de vangarda á literatura galega.
Prosa: autores/as das Irmandades, o Grupo Nós (narrativa e ensaio) e outros/as autores/as. • Describir o contexto e as principais canles de difusión da prosa do primeiro terzo do século XX e distinguir razoadamente entre as tendencias fundamentais. Explicar a historia do Grupo Nós e sintetizar o seu sistema ideolóxico. • Coñecer a traxectoria de Vicente Risco e sintetizar as súas liñas de pensamento. • Identificar e comentar os trazos estilísticos e temáticos da prosa de ficción de Vicente Risco. • Coñecer a traxectoria de Ramón Otero Pedrayo. • Explicar os trazos principais dos diferentes ciclos temáticos en que se clasifica a narrativa de Otero Pedrayo. • Coñecer a traxectoria de Afonso R. Castelao e identificar e analizar os trazos estilísticos, estruturais e temáticos da súa narrativa. • Coñecer a traxectoria de Rafael Dieste e identificar e analizar as técnicas narrativas e os trazos estilísticos e temáticos dos seus contos, en relación coa tradición oral e o relato contemporáneo.	• Identifica, analiza e describe a prosa galega de 1916 a 1936: autores/as das Irmandades, o Grupo Nós (narrativa e ensaio) e outros/as autores/as. • Describe o contexto e as principais canles de difusión da prosa do primeiro terzo do século XX e distingue razoadamente entre as tendencias fundamentais. • Explica a historia do Grupo Nós e sintetiza o seu sistema ideolóxico. • Coñece a traxectoria de Vicente Risco e sintetiza as súas liñas de pensamento. • Identifica e comenta os trazos estilísticos e temáticos da prosa de ficción de Vicente Risco. • Coñece a traxectoria de Ramón Otero Pedrayo. • Explica os trazos principais dos diferentes ciclos temáticos en que se clasifica a narrativa de Otero Pedrayo. • Coñece a traxectoria de Afonso R. Castelao. • Identifica e analiza os trazos estilísticos, estruturais e temáticos da narrativa de Castelao. Coñece a traxectoria de Rafael Dieste. • Identifica e analiza as técnicas narrativas e os trazos estilísticos e temáticos dos contos de Dieste, en relación coa tradición oral e o relato contemporáneo.

• <u>Teatro</u>: autores/as das Irmandades, Vangardas e Grupo Nós. • Describir as características do teatro galego entre 1900 e 1936, en relación co seu contexto. • Explicar as características da dramaturxia rexionalista e coñece os seus principais proxectos e representantes. • Identificar as principais tendencias da literatura dramática na época das Irmandades da Fala. • Describir as liñas programáticas do Conservatorio Nacional de Arte Galega. • Identificar os trazos propios da obra teatral de Ramón Cabanillas, Xaime Quintanilla e Antón Villar Ponte. • Coñecer os trazos propios da dramaturxia nacional na época do grupo Nós e as Vangardas, así como a obra dos seus principais representantes (Vicente Risco, Otero Pedrayo, Castelao e Rafael Dieste).	• Identifica, analiza e describe o teatro galego de 1916 a 1936: autores/as das Irmandades, Vangardas e Grupo Nós. • Describe as características do teatro galego entre 1900 e 1936, en relación co seu contexto. • Identifica as principais tendencias da literatura dramática na época das Irmandades da Fala. Describe as liñas programáticas do Conservatorio Nacional de Arte Galega. • Identifica os trazos propios da obra teatral de Ramón Cabanillas, Xaime Quintanilla e Antón Villar Ponte. • Expón os trazos propios da dramaturxia nacional na época do grupo Nós e as Vangardas e coñece a obra dos seus principais representantes (Vicente Risco, Otero Pedrayo, Castelao e Rafael Dieste).
• Identificar, analizar e describir a literatura galega entre 1936 e 1975: • <u>*Poesía*</u>: autores/as do exilio. A Xeración de 1936, a Promoción de Enlace e a Xeración das Festas Minervais. • Sintetizar os principais cambios socioeconómicos, culturais e políticos que se produciron entre 1936 e 1975. • Describir o contexto cultural en que se desenvolve literatura galega de posguerra, no interior e no exilio. • Coñecer as principais liñas temáticas e estilísticas da lírica galega de posguerra. • Coñecer as traxectorias dos representantes da lírica no exilio (Luís Seoane, Lorenzo Varela e Eduardo Blanco Amor) e comentar os trazos propios da obra poética destes autores. • Comentar as características da obra poética de posguerra de Álvaro Cunqueiro. • Explicar a corrente neovirxilianista e identificar os trazos característicos da obra dos seus representantes. • Explicar os trazos propios do intimismo existencialista e comentar a obra	• Identifica, analiza e describe a poesía galega entre 1936 e 1975: produción bélica e autores/as do exilio, a Xeración de 1936, a Promoción de Enlace e a Xeración das Festas Minervais. • Sintetiza os principais cambios socioeconómicos, culturais e políticos que se produciron entre 1936 e 1975. Describe o contexto cultural en que se desenvolve literatura galega de posguerra, no interior e no exilio. • Coñece as principais liñas temáticas e estilísticas da lírica galega de posguerra. • Coñece as traxectorias dos representantes da lírica no exilio (Luís Seoane, Lorenzo Varela e Eduardo Blanco Amor) e comenta os trazos propios da obra poética destes autores. • Comenta as características da obra poética de posguerra de Álvaro Cunqueiro. • Explica a corrente neovirxilianista e identifica os trazos característicos da obra dos seus representantes. Explica os trazos propios do intimismo existencialista e comenta a obra poética dos seus representantes. • Describe a traxectoria de Celso Emilio Ferreiro e analiza textos representativos das diferentes etapas da súa obra poética. Coñece a traxectoria de Manuel María e identifica e comenta os trazos propios da súa produción lírica. • Identifica, analiza e describe a prosa galega entre 1936 e 1975: autores do exilio,

poética dos seus representantes. • Describir a traxectoria de Celso Emilio Ferreiro • Coñecer a traxectoria de Manuel María. • *Prosa*: autores/as do exilio e renovadores da prosa: Ánxel Fole, Eduardo Blanco-Amor, Álvaro Cunqueiro e Xosé Neira Vilas. A Nova Narrativa Galega. Autores/as dos primeiros 70. • Resumir as tendencias en que pode clasificarse a narrativa de posguerra, destacando os condicionamentos políticos, sociais e económicos en que se desenvolveu. • Describir a narrativa do exilio e coñecer os seus principais representantes. • Explicar os trazos xerais da narrativa de Ánxel Fole. • Describir os trazos xerais do relato social e identificar as características da obra narrativa de Xohana Torres e Xosé Neira Vilas. • Identificar razoadamente os principais trazos da Nova Narrativa Galega e coñecer os seus representantes. • Coñecer a traxectoria e características da narrativa de Álvaro Cunqueiro. • Coñecer a traxectoria, características e obra de Eduardo Blanco Amor. • Coñecer os representantes e trazos fundamentais do ensaio galego na etapa da posguerra. • Teatro: Resume as características xerais do teatro galego entre 1943 e 1973, en relación co seu contexto histórico. • Describe os trazos propios da literatura dramática no exilio: Manuel Varela Buxán, Eduardo Blanco Amor e Luís Seoane. • Identifica as liñas esenciais da literatura dramática dos anos 50 e coñece a obra de Ricardo Carvalho Calero, Jenaro Marinhas del Valle e Álvaro Cunqueiro. • Explica as características do teatro independente dos anos 60 e coñece a obra dos seus principais representantes: Manuel Lourenzo, Daniel Cortezón e Manuel María. • -Explica os trazos propios da obra dos autores relacionados coas mostras de Ribadavia e o grupo Abrente: Manuel Lourenzo, Euloxio Rodríguez Ruibal e	renovadores da prosa (Ánxel Fole, Eduardo Blanco-Amor, Álvaro Cunqueiro e Xosé Neira Vilas) así como A Nova Narrativa Galega e autores/as dos primeiros 70. • Resume as tendencias en que pode clasificarse a narrativa de posguerra, destacando os condicionamentos políticos, sociais e económicos en que se desenvolveu. • Describe a narrativa do exilio e coñece os seus principais representantes. • Explica os trazos xerais da narrativa de Ánxel Fole, en relación co seu carácter etnográfico. • Describe os trazos xerais do relato social e identifica as características da obra narrativa de Xohana Torres e Xosé Neira Vilas. Identifica razoadamente os principais trazos da Nova Narrativa Galega e coñece os seus representantes. • Coñece a traxectoria de Álvaro Cunqueiro e as características temático-estilísticas da súa narrativa. • Coñece a traxectoria de Eduardo Blanco Amor e os trazos propios da súa narrativa. • Identifica, analiza e describe o teatro galego entre 1936 e 1975: teatro do exilio, a Xeración dos 50 e o Grupo de Ribadavia. • Resume as características xerais do teatro galego entre 1943 e 1973, en relación co seu contexto histórico. • Describe os trazos propios da literatura dramática no exilio: Manuel Varela Buxán, Eduardo Blanco Amor e Luís Seoane. • Identifica as liñas esenciais da literatura dramática dos anos 50 e coñece a obra de Ricardo Carvalho Calero, Jenaro Marinhas del Valle e Álvaro Cunqueiro. • Explica as características do teatro independente dos anos 60 e coñece a obra dos seus principais representantes: Manuel Lourenzo, Daniel Cortezón e Manuel María. • Explica os trazos propios da obra dos autores relacionados coas mostras de Ribadavia e o grupo Abrente: Manuel Lourenzo, Euloxio Rodríguez Ruibal e Roberto Vidal Bolaño.

Roberto Vidal Bolaño.	
• Identificar, analizar e describir a literatura galega de 1975 ata a actualidade: • *Poesía*: temas, xéneros e subxéneros, e estéticas dos/das principais autores/ as dos 80, os 90 e o novo século. • Explicar o contexto social e político da literatura galega de 1975 ata a actualidade • Explicar os trazos propios da poesía galega entre 1976 e 1980 e coñecer a obra dos autores máis significativos: Xosé Luís Méndez Ferrín, Arcadio López Casanova e Alfonso Pexegueiro. Describir as características comúns da lírica galega da promoción dos 80. • Coñecer os trazos propios da obra dos representantes da estética formalista na promoción dos 80. • Describir os trazos propios da obra dos representantes da poesía da experiencia e da estética experimentalista na promoción dos 80. • Describir as tendencias e trazos característicos da lírica feminista da promoción dos 80. • Describir as características e tendencias da poesía dos 90 e inicios do século XXI. • • *Prosa*: temas, xéneros e subxéneros, e estéticas dos/das principais autores/as dos 80, os 90 e o novo século. • Sinalar os trazos xerais da narrativa de finais do século XX e comezos do XXI. • Recoñecer as características e principais tendencias da narrativa galega durante a década de 1980. • Describir os trazos característicos e as principais direccións da narrativa e ensaio galego a partir dos anos 90. Representantes. • *Teatro*: temas, xéneros e subxéneros, estéticas dos/das principais autores/as dos 80, os 90 e o novo século. • Sinalar as características e tendencias principais do teatro galego posterior a 1975. • Explicar os trazos propios do teatro na fin do século XX e coñece as liñas	• Explica os trazos propios da poesía galega entre 1976 e 1980 e coñece a obra dos autores significativos: Xosé Luís Méndez Ferrín, Arcadio López Casanova e Alfonso Pexegueiro. • Describe as características comúns da lírica galega da promoción dos 80. • Describe as tendencias e trazos característicos da lírica feminista da promoción dos 80. • Describe as características e tendencias da poesía dos 90 e inicios do século XXI. • Identifica, analiza e describe a prosa galega de 1975 ata a actualidade: temas, xéneros e subxéneros, e estéticas dos/das principais autores/as dos 80, os 90 e o novo século. • Sinala os trazos xerais da narrativa do século XX e comezos do XXI. • Recoñece as características e principais tendencias da narrativa galega durante a década de 1980. • Describe os trazos característicos e as principais direccións da narrativa galega a partir dos anos 90. • Coñece as principais liñas exploradas no ensaio das últimas décadas do século XX, así como os seus representantes. • Identifica, analiza e describe o teatro galego de 1975 ata a actualidade: temas, xéneros e subxéneros, e estéticas dos/das principais autores/as dos 80, os 90 e o novo século. • Sinala as características e tendencias principais do teatro galego posterior a 1975. • Explica os trazos propios do teatro na fin do século XX e coñece as liñas temáticas destacadas. • Describe os trazos xerais da obra dos/as dramaturgos/as da promoción dos 80. • Explica as características da obra dos autores e autoras teatrais da xeración dos 90.

temáticas destacadas. Describir os trazos xerais da obra dos/as dramaturgos/as da promoción dos 80 e dos 90.	

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

BLOQUE 1. COMUNICACIÓN ORAL. ESCOITAR E FALAR

B1.2. Comprender, interpretar e valorar textos orais de carácter expositivo e argumentativo sobre temas especializados (conferencias, clases, charlas, presentacións e videoconferencia). Escoitar comprensivamente textos orais do ámbito educativo e identifica as ideas principais e os contidos relevantes. Identificar as distintas estratexias de organización do contido nunha exposición oral. Empregar estratexas de organización do contido nas propias exposicións. Tomar notas con fluidez durante a escoita. Formular preguntas para aclarar ideas e ampliar a información.
B1.3. Comprender, interpretar e valorar textos orais xornalísticos e publicitarios. Visionar e escoitar comprensivamente textos orais e identificar a súa intención comunicativa, recoñecer a súa estrutura e determinar o seu tema. Sinalar as características propias dos xéneros informativos e de opinión. Distinguir entre os recursos verbais e non verbais e analizar o seu significado. Mostrar unha actitude crítica ante as mensaxes. Empregar o propio criterio para analizar e interpretar as mensaxes procedentes dos medios de comunicación. Recoñecer, rexeitar e evitar usos lingüísticos discriminatorios.
B1.4. Coñecer, usar e valorar a adecuación, a coherencia, a cohesión e a claridade expositiva, así como as normas de cortesía, nas intervencións orais propias da actividade educativa, tanto

espontáneas como planificadas. Desenvolver habilidades de escoita activa. Avaliar, en textos propios e alleos, a adecuación, coherencia e cohesión. Coñecer e aplicar as normas de cortesía nas súas interaccións orais espontáneas e formais. Escoitar con atención e respecto as opinións alleas. Avaliar, de xeito guiado, o uso das normas de cortesía en textos propios e alleos. Avaliar, en textos propios e alleos, os aspectos prosódicos. Avaliar en textos propios e alleos, a linguaxe corporal. Recoñecer a imortancia da linguaxe non verbal e do autocontrol das emocións ao falar en público.
B1.5. Realizar producións orais planificadas, relacionadas con algún contido do currículo ou tema de actualidade adecuadas á situación e á intención comunicativa desexada, con coherencia, cohesión, corrección, coa axuda das TIC así como de elementos non verbais e con control das emocións ao falar en público. Planificar as súas exposicións orais mediante esquemas e guións. Realizar exposicións orais planificadas adecuadas, coherentes e cohesionadas. Documentarse en diversas fontes para contrastar información. Revisar os borradores e esquemas. Presentar os contidos con claridade e de xeito ordenado. Respectar as normas gramaticais. Cinguirse ao tema e non divagar. Empregar adecuada e eficazmente os elementos prosódicos. Dominar a linguaxe corporal. Mostrar autocontrol das emocións ao falar en público. Falar con fluidez e expresarse correctamente no rexistro formal. Recorrer a paráfrases ou circunloquios cando non encontra a expresión precisa. Utilizar o rexistro adecuado á situación comunicativa. Empregar léxico adecuado, rico e variado. Captar a atención do auditorio. Demostrar seguridade ao responder as preguntas formuladas. Utilizar recursos dixitais para planificar a exposición. Empregar con fluidez, adecuación e eficacia un programa de presentacións para apoiar e destacar os contidos relevantes.
B1.6. Producir textos orais, en intervencións espontáneas, adecuadas á situación e á intención comunicativa desexada, con coherencia, cohesión e corrección. Expresarse con adecuación, coherencia, cohesión e corrección nas conversas espontáneas. Falar habitualmente con fluidez. Respectar as normas morfosintácticas do galego. Pronunciar de acordo coas normas fonéticas do galego. Empregar nas intervencións orais espontáneas expresións propias do galego: infinitivo conxugado e fraseoloxía adecuada. Empregar nas intervencións orais espontáneas un léxico rico e variado
B1.7. Expor oralmente, con rigor e claridade, un tema especializado de textos do ámbito educativo ou de divulgación científica e cultural.

Realizar unha exposición oral sobre un tema do currículo. Mostrar rigor na planificación e exposición dos contidos. Expresarse con claridade e corrección gramatical. Respectar as normas fonéticas do galego durante a súa intervención. Utilizar léxico formal, preciso e especializado. Empregar sinónimos e evita o uso de coloquialismos e palabras comodín.
B1.8. Participar activa e argumentadamente en debates nos que se expresen opinións acerca dun tema de actualidade. ▪ Preparar os seus argumentos e expoñelos de forma lóxica, clara e convincente. ▪ Cinguirse ao tema proposto. ▪ Comentar as contribucións das persoas interlocutoras. ▪ Respectar as regras de interacción e cortesía. ▪ Falar na súa quenda. ▪ Escoitar con atención e respecto as opinións alleas. Utilizar unha linguaxe non discriminatoria.
B1.9. Participar en interaccións sobre temas de interese persoal, ou social ou asuntos da vida cotiá, nun rexistro formal, neutro ou informal. Reflexionar oralmente a partir dos textos de lectura. Reflexionar oralmente sobre temas diversos, de xeito adecuado. Desenvolverse con eficacia en diversas situacións cotiás.
B1.10. Aplicar os coñecementos gramaticais á avaliación e mellora da expresión oral e recoñecer, en exposicións orais propias e alleas, as dificultades expresivas. Avaliar, seguindo un guión, textos do ámbito audiovisual. Avaliar, seguindo un guión, textos orais propios e alleos. Identificar incoherencias, repeticións e ambigüidades en textos orais. Recoñecer problemas de cohesión en textos orais. Sinalar incorreccións no plano fónico, léxico e morfosintáctico. Avaliar o uso dos elementos prosódicos, de xeito guiado. Seguir unhas pautas para avaliar textos orais. Aplicar os coñecementos desenvolvidos nas súas producións orais.
B1.11. Participar oralmente cunha fonética e prosodia correcta, valorar esta pronuncia e amosar unha actitude crítica ante os prexuízos que se poidan asociar a ela. Recoñecer e valorar a emisión dunha pronuncia galega correcta. Identificar erros en producións orais propias e alleas. Expresarse oralmente de acordo coas regras prosódicas e fonéticas do galego. ▪ Reflexionar, a partir dun texto, sobre os prexuízos asociados ás variedades dialectais, dando mostras de rexeitalos. ▪ Gravar e transcribir unha mostra oral da variante dialectal propia e identificar nela os trazos distintivos con respecto á lingua estándar. Recoñecer a importancia de empregar as variantes dialectais no contexto adecuado.

.

B1.2. Comprender, interpretar e valorar textos orais de carácter expositivo e argumentativo sobre temas especializados (conferencias, clases, charlas, presentacións e videoconferencia). Escoitar comprensivamente textos orais do ámbito educativo e identifica as ideas principais e os contidos relevantes. Identificar as distintas estratexias de organización do contido nunha exposición oral. Empregar estratexas de organización do contido nas propias exposicións. Tomar notas con fluidez durante a escoita. Formular preguntas para aclarar ideas e ampliar a información.
B1.3. Comprender, interpretar e valorar textos orais xornalísticos e publicitarios. Visionar e escoitar comprensivamente textos orais e identificar a súa intención comunicativa, recoñecer a súa estrutura e determinar o seu tema. Sinalar as características propias dos xéneros informativos e de opinión. Distinguir entre os recursos verbais e non verbais e analizar o seu significado. Mostrar unha actitude crítica ante as mensaxes. Empregar o propio criterio para analizar e interpretar as mensaxes procedentes dos medios de comunicación. Recoñecer, rexeitar e evitar usos lingüísticos discriminatorios.
B1.4. Coñecer, usar e valorar a adecuación, a coherencia, a cohesión e a claridade expositiva, así como as normas de cortesía, nas intervencións orais propias da actividade educativa, tanto espontáneas como planificadas. Desenvolver habilidades de escoita activa. Avaliar, en textos propios e alleos, a adecuación, coherencia e cohesión. Coñecer e aplicar as normas de cortesía nas súas interaccións orais espontáneas e formais. Escoitar con atención e respecto as opinións alleas. Avaliar, de xeito guiado, o uso das normas de cortesía en textos propios e alleos. Avaliar, en textos propios e alleos, os aspectos prosódicos. Avaliar en textos propios e alleos, a linguaxe corporal. Recoñecer a imortancia da linguaxe non verbal e do autocontrol das emocións ao falar en público.
B1.5. Realizar producións orais planificadas, relacionadas con algún contido do currículo ou tema de actualidade adecuadas á situación e á intención comunicativa desexada, con coherencia, cohesión, corrección, coa axuda das TIC así como de elementos non verbais e con control das emocións ao falar en público. Planificar as súas exposicións orais mediante esquemas e guións.

Realizar exposicións orais planificadas adecuadas, coherentes e cohesionadas. Documentarse en diversas fontes para contrastar información. Revisar os borradores e esquemas. Presentar os contidos con claridade e de xeito ordenado. Respectar as normas gramaticais. Cinguirse ao tema e non divagar. Empregar adecuada e eficazmente os elementos prosódicos. Dominar a linguaxe corporal. Mostrar autocontrol das emocións ao falar en público. Falar con fluidez e expresarse correctamente no rexistro formal. Recorrer a paráfrases ou circunloquios cando non encontra a expresión precisa. Utilizar o rexistro adecuado á situación comunicativa. Empregar léxico adecuado, rico e variado. Captar a atención do auditorio. Demostrar seguridade ao responder as preguntas formuladas. Utilizar recursos dixitais para planificar a exposición. Empregar con fluidez, adecuación e eficacia un programa de presentacións para apoiar e destacar os contidos relevantes.
B1.6. Producir textos orais, en intervencións espontáneas, adecuadas á situación e á intención comunicativa desexada, con coherencia, cohesión e corrección. Expresarse con adecuación, coherencia, cohesión e corrección nas conversas espontáneas. Falar habitualmente con fluidez. Respectar as normas morfosintácticas do galego. Pronunciar de acordo coas normas fonéticas do galego. Empregar nas intervencións orais espontáneas expresións propias do galego: infinitivo conxugado e fraseoloxía adecuada. Empregar nas intervencións orais espontáneas un léxico rico e variado
B1.7. Expor oralmente, con rigor e claridade, un tema especializado de textos do ámbito educativo ou de divulgación científica e cultural. Realizar unha exposición oral sobre un tema do currículo. Mostrar rigor na planificación e exposición dos contidos. Expresarse con claridade e corrección gramatical. Respectar as normas fonéticas do galego durante a súa intervención. Utilizar léxico formal, preciso e especializado. Empregar sinónimos e evita o uso de coloquialismos e palabras comodín.
B1.8. Participar activa e argumentadamente en debates nos que se expresen opinións acerca dun tema de actualidade. ▪ Preparar os seus argumentos e expoñelos de forma lóxica, clara e convincente. ▪ Cinguirse ao tema proposto. ▪ Comentar as contribucións das persoas interlocutoras.

▪ Respectar as regras de interacción e cortesía. ▪ Falar na súa quenda. ▪ Escoitar con atención e respecto as opinións alleas. Utilizar unha linguaxe non discriminatoria.
B1.9. Participar en interaccións sobre temas de interese persoal, ou social ou asuntos da vida cotiá, nun rexistro formal, neutro ou informal. Reflexionar oralmente a partir dos textos de lectura. Reflexionar oralmente sobre temas diversos, de xeito adecuado. Desenvolverse con eficacia en diversas situacións cotiás.
B1.10. Aplicar os coñecementos gramaticais á avaliación e mellora da expresión oral e recoñecer, en exposicións orais propias e alleas, as dificultades expresivas. Avaliar, seguindo un guión, textos do ámbito audiovisual. Avaliar, seguindo un guión, textos orais propios e alleos. Identificar incoherencias, repeticións e ambigüidades en textos orais. Recoñecer problemas de cohesión en textos orais. Sinalar incorreccións no plano fónico, léxico e morfosintáctico. Avaliar o uso dos elementos prosódicos, de xeito guiado. Seguir unhas pautas para avaliar textos orais.
B1.11. Participar oralmente cunha fonética e prosodia correcta, valorar esta pronuncia e amosar unha actitude crítica ante os prexuízos que se poidan asociar a ela. Recoñecer e valorar a emisión dunha pronuncia galega correcta. Identificar erros en producións orais propias e alleas. Expresarse oralmente de acordo coas regras prosódicas e fonéticas do galego. ▪ Reflexionar, a partir dun texto, sobre os prexuízos asociados ás variedades dialectais, dando mostras de rexeitalos. ▪ Gravar e transcribir unha mostra oral da variante dialectal propia e identificar nela os trazos distintivos con respecto á lingua estándar. Recoñecer a importancia de empregar as variantes dialectais no contexto adecuado. Usar, de a posuír, a variante dialectal propia e asumila como a variedade habitual do seu contexto.

BLOQUE 2. COMUNICACIÓN ESCRITA. LER E ESCRIBIR

B2.1. Aplicar estratexias e coñecementos lingüísticos, sociolingüísticos e pragmáticos para interpretar e producir textos propios dos ámbitos educativo, xornalístico, profesional e empresarial.

Seguir os pasos precisos para realizar un esquema e un mapa conceptual a partir dun texto dado. Realizar esquemas e mapas conceptuais a partir de textos dados.
Utilizar adecuadamente técnicas de subliñado. Seguir os pasos precisos para resumir un texto.
Resumir o contido dun texto recollendo a información relevante.

Ler comprensivamente textos e expoñer a súa interpretación do sentido global destes. Facer uso dos seus coñecementos previos para comentar os textos.
Comentar un fragmento dado dun texto, explicando con claridade a súa propia interpretación deste. Seguir unhas pautas para determinar o tema dun texto.
Determinar o tema dun texto, seguindo os pasos necesarios.
Seguir unhas pautas para identificar a idea principal dos textos. Indicar a idea principal dun texto, empregando as técnicas precisas. Ofrecer un titular alternativo acaído para un texto de lectura.
Extraer a idea principal e as ideas secundarias de cada un dos parágrafos dun texto. Seguir unhas pautas para resumir o argumento dos textos.
Escribir o argumento dun texto dado, seguindo os pasos precisos.

B2.2. Planificar, producir e revisar textos de distintos ámbitos de uso adecuados á situación e á intención comunicativa, con coherencia, cohesión, corrección gramatical e boa presentación.

Seguir unhas pautas para escribir o título dun texto.
Seguir os pasos precisos para elaborar un mapa conceptual a partir dun texto dado. Planificar a redacción dos textos mediante un esquema ou mapa conceptual.
Aplicar as normas ortográficas e morfolóxicas para completar e analizar enunciados dados. Revisar os seus escritos para corrixir erros e coidar a presentación.
Seguir unhas pautas para a realización de comentarios críticos.
Achegar un título alternativo adecuado para un texto lido, seguindo as pautas propostas na unidade correspondente. Redactar textos de diversa índole, de xeito adecuado, coherente, cohesionado e gramaticalmente correcto. Estruturar os textos de forma axeitada e presentar as ideas de forma lóxica e ordenada.
Empregar diversos mecanismos de cohesión textual. Utilizar o rexistro adecuado.

B2.3. Realizar traballos educativos individuais ou en grupo sobre temas controvertidos do currículo ou de actualidade social, científica ou cultural.

Elaborar resumos, comentarios, exposicións e redaccións sobre temas do currículo con rigor, claridade e corrección gramatical. Utilizar o rexistro lingüístico adecuado á situación comunicativa. Adaptar as súas producións á tipoloxía textual requirida. Usar recursos expresivos propios do rexistro formal. Empregar léxico preciso, rico e variado. Utilizar expresións propias do rexistro formal e evitar coloquialismos. Empregar sinónimos e evitar o uso de palabras comodín. Organizar os contidos de xeito ordenado e eficaz. Seguir unhas pautas para expoñer a súa opinión persoal sobre un texto. Seguir unhas pautas para a realización de comentarios críticos. Expoñer a súa opinión empregando argumentos lóxicos, coherentes e comprensibles.
B2.4. Analizar e comentar textos argumentativos e expositivos propios dos ámbitos educativo, xornalístico, profesional e empresarial. Analizar os trazos propios de diferentes textos argumentativos e expositivos. Reflexionar sobre as normas gramaticais a partir dos textos. Identificar e analizar, baixo guía, a estrutura xeral dos textos expositivos. Identificar e analizar, baixo guía, a estrutura xeral dos textos argumentativos. Sinalar os trazos propios do artigo de opinión nun texto dado. Distinguir entre os trazos propios do texto argumentativo e o texto expositivo. Realizar unha análise da estrutura interna dun texto dado, de xeito guiado. Seguir unhas pautas para analizar os trazos formais e lingüísticos dos textos. Distinguir nun artigo de opinión entre información obxectiva e subxectiva. Analizar o estilo empregado nos textos.
B2.5. Extraer información de fontes bibliográficas e dixitais e utilizar as TIC ao longo de todo o proceso de escritura, desde a planificación, organización e produción do texto á súa revisión e corrección final. Procurar información en fontes diversas e compilar os resultados en fichas-resumo. Empregar información complementaria para comentar os textos. Organizar en epígrafes os seus traballos escritos. Citar correctamente as fontes. Utilizar notas a pé de páxina de xeito lóxico e pertinente. Empregar e citar adecuadamente as referencias bibliográficas consultadas. Utilizar adecuadamente o procesador de textos para presentar os seus traballos escritos. Procurar e empregar un corrector ortográfico. Procurar e empregar un tradutor automático. Reflexionar sobre o uso do tradutor automático.

B2.6. Describir as propiedades do texto e analizar os procedementos lingüísticos básicos de adecuación, coherencia e cohesión nas producións propias e alleas.
Definir as propiedades textuais e recoñecer os elementos que lle proporcionan coherencia, cohesión e adecuación a un texto. Distinguir diferentes mecanismos que garanten a coherencia textual.
Recoñecer e explicar os diferentes tipos de recorrencia interna empregados en textos dados. Identificar e explicar diferentes procedementos de cohesión textual mediante substitución.
Recoñecer procedementos de cohesión mediante elipse nominal e verbal.
Identificar en textos dados conectores textuais e clasificalos en organizadores do discurso e organizadores de ideas. Recoñecer nun texto diferentes procedementos de cohesión textual.
Analizar a progresión temática que se produce nun texto. Seguir unhas pautas para determinar a estrutura dun texto.
Indicar a estrutura dun texto dado en forma de esquema.
Recoñecer varios mecanismos relacionados coa adecuación ao contexto comunicativo. Identificar os trazos propios dos diferentes rexistros en textos orais e escritos.

BLOQUE 3. FUNCIONAMENTO DA LINGUA

B3.1. Definir e identificar os fonemas da lingua galega e recoñecer a importancia e o valor das normas fonéticas como medio para facilitar a comunicación eficaz.

- Explicar a diferenza entre fonema, son e grafema.
- Definir e identificar os fonemas vocálicos e consonánticos do galego.
- Definir e exemplificar os principais fenómenos vocálicos e consonánticos.
- Distinguir o timbre das vogais tónicas e pronuncialas correctamente en enunciados dados.
- Clasificar as sílabas segundo sexan libres ou trabadas.
- Distinguir entre ditongos, tritongos e hiatos, así como entre ditongos crecentes e decrecentes. Valorar as normas fonéticas do galego e mostrar interese por aplicalas.

B3.1. Definir e identificar os fonemas da lingua galega e recoñecer a importancia e o valor das normas fonéticas como medio para facilitar a comunicación eficaz. ▪ Explicar a diferenza entre fonema, son e grafema. ▪ Definir e identificar os fonemas vocálicos e consonánticos do galego. ▪ Definir e exemplificar os principais fenómenos vocálicos e consonánticos. ▪ Distinguir o timbre das vogais tónicas e pronuncialas correctamente en enunciados dados. ▪ Clasificar as sílabas segundo sexan libres ou trabadas. ▪ Distinguir entre ditongos, tritongos e hiatos, así como entre ditongos crecentes e decrecentes. ▪ Valorar as normas fonéticas do galego e mostrar interese por aplicalas.
B3.2. Coñecer as variedades dialectais, recoñecer e explicar os seus trazos característicos en manifestacións orais e escritas e valorar a diversidade lingüística como parte do patrimonio cultural. Coñecer os trazos xerais que serven para delimitar xeograficamente o galego. Distinguir e explicar os principais trazos fonéticos, morfolóxicos, sintácticos e léxicos das variedades dialectais do galego. Reflexionar sobre a variación diatópica, dando mostras de valorar positivamente a diversidade lingüística como parte do patrimonio cultural propio. Situar no mapa os bloques e áreas dialectais do galego. Sintetizar nun cadro os trazos principais dos tres bloques dialectais do galego e achegar as formas equivalentes na variedade estándar. Clasificar textos orais segundo o bloque dialectal ao que pertencen. Identificar e explicar os trazos propios de cada bloque dialectal en transcricións de textos orais.
B3.3. Recoñecer e explicar o proceso de formación das palabras e aplicar os coñecementos adquiridos para a mellora, comprensión e enriquecemento do vocabulario activo. Explicar os diferentes procedementos de formación das palabras, achegando exemplos. Clasificar os morfemas segundo o seu tipo. Distinguir entre prefixos e sufixos. Explicar e exemplificar a diferenza entre sufixos alterativos e derivativos. Clasificar palabras dadas segundo a súa estrutura morfemática. Achegar a palabra primitiva para unha serie de termos dados. Descompoñer en morfemas palabras dadas. Formar a familia léxica dunha serie de palabras dada. Agrupar unha serie de termos en familias léxicas. Recoñecer familias léxicas irregulares. Indicar a palabra primitiva dunha serie de termos e explica os cambios de categoría gramatical por derivación.

B3.4. Observar, reflexionar e explicar as distintas unidades e función sintácticas e aplicar os coñecementos sobre análise sintáctica na produción de textos. Distinguir razoadamente e achegando exemplos entre unidade e función. Clasificar frases e cláusulas en simples e complexas, en relación co fenómeno da recursividade. Recoñecer e distinguir os tipos de relacións entre unidades e achegar exemplos de cada unha delas. Coñecer os pasos precisos para realizar unha análise sintáctica. Explicar a diferenza entre frases exocéntricas e frases endocéntricas. Distinguir os tipos de frases exocéntricas e endocéntricas e achegar exemplos para cada caso. Distinguir nun texto frases simples, complexas e coordinadas. Analizar sintacticamente unha frase simple, unha frase complexa e dúas frases coordinadas. Definir cláusula e distinguir razoadamente entre cláusulas simples e complexas. Clasificar as cláusulas subordinadas segundo o seu tipo e substituílas por un elemento equivalente. Analizar sintacticamente cláusulas destacadas nun texto. Definir as funcións sintácticas suxeito e predicado e identificar as unidades que poden funcionar como suxeito. Transformar e analizar sintacticamente cláusulas en voz activa e pasiva. Localizar nun texto todos os predicados e os correspondentes suxeitos. Identificar e explicar as cláusulas sen suxeito presentes nun texto. Definir complemento directo e complemento indirecto, identificar estas funcións nun texto e indicar o tipo de unidades que as desempeñan. Definir e identificar o dativo de solidariedade. Empregar o dativo de solidariedade para completar un texto dado. Definir e identificar a función complemento circunstancial. Clasificar os complementos circunstanciais presentes nun texto e identificar as unidades que os desempeñan. Definir e identificar a función suplemento e analizala sintacticamente. Construír cláusulas utilizando suplementos. Definir e identificar a función atributo e recoñecer as unidades que a desempeñan. Definir e identificar a función predicativo e recoñecer as unidades que a desempeñan. Identificar en textos dados oracións bipolares e clasificalas segundo o seu tipo. Clasificar oracións dadas en simples e complexas e analizalas sintacticamente. Distinguir os cinco tipos de oracións coordinadas e achegar un exemplo de cada un deles. Localizar e clasificar as oracións coordinadas presentes nun texto.

B3.5. Reflexionar e explicar as relacións e unidades semánticas. Definir semántica e campo semántico. Definir semanticamente palabras dadas, agrupadas en campos semánticos. Indicar os trazos semánticos que definen campos dados. Achegar os trazos semánticos distintivos en pares de palabras dados e construír un enunciado con cada un dos termos. Definir e identificar as relacións de afinidade, oposición e xerarquía semántica. Clasificar parellas de palabras en homónimas e polisémicas e utilizalas na construción de enunciados. Achegar os complementarios das palabras dunha serie dada. Recoñecer e explicar diferentes tipos de relacións semánticas en termos dados. Definir denotación e connotación, achegando exemplos. Definir e identificar palabras tabú e eufemismos en series dadas. Explicar razoadamente os procesos de cambio semántico. Definir termos dados atendendo aos seus sentidos figurados. Ofrecer un disfemismo para cada un dos termos dunha serie. Elaborar listaxes de palabras tabú e eufemismos. Escribir textos breves en diferentes rexistros, aplicando os coñecementos adquiridos.
B3.6. Participar en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensión de libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras presentes no centro docente, relacionados cos elementos transversais e nos que se eviten estereotipos lingüísticos ou
B3.7. Reflexionar sobre o sistema e as normas de uso das linguas, mediante a comparación e transformación de textos, enunciados e palabras, e utilizar estes coñecementos para solucionar problemas de comprensión e para a produción de textos. Desenvolver unha competencia comunicativa integrada.

BLOQUE 4. LINGUA E SOCIEDADE

B4.1. Recoñecer os estereotipos e prexuízos lingüísticos, determinar a súa repercusión nos usos e elaborar traballos individuais e/ou en grupo nos que se describan e analicen cuestións sociolingüísticas. ▪ Explicar os procesos de formación e transmisión dos prexuízos lingüísticos. ▪ Definir «bilingüismo asimétrico», en relación coa repercusión dos prexuízos lingüísticos. ▪ Explicar, de forma crítica, os resultados dos estudos sobre os prexuízos lingüísticos realizados en Galicia. ▪ Expoñer argumentos lóxicos, claros e convincentes para rebater a expresión dun prexuízo lingüístico, dando mostras da completa asimilación dos contidos. ▪ Analizar gráficos relativos ás actitudes lingüísticas en Galicia e comentalos aplicando os coñecementos adquiridos. ▪ Detectar prexuízos lingüísticos propios e reflexionar en grupo sobre a súa orixe. Identificar e analizar prexuízos lingüísticos en extractos discursivos.
B4.2. Describir e interpretar o proceso de construción da variante estándar da lingua galega, recoñecer as interferencias lingüísticas no galego con especial atención aos castelanismos e desenvolver un discurso propio libre destes elementos. Explicar razoadamente o proceso de construción da variante estándar do galego. Coñecer os criterios empregados na fixación da norma e na selección da variedade estándar do galego. Explicar as diferenzas entre a tendencia etimoloxista e a tendencia fonoloxista e reflexionar sobre estas, procurando argumentos a favor e en contra e comparando a ortografía do galego coa doutras linguas. Analizar os criterios de fixación da norma a partir de termos dados e aplicando os coñecementos adquiridos. Recoñecer a analizar hipergaleguismos atendendo ás regras de evolución etimolóxica. Explicar, achegando exemplos, o que son as interferencias lingüísticas. Identificar e clasificar os castelanismos léxicos, semánticos, fónicos e morfosintácticos en enunciados orais e escritos. Evitar nas propias producións o uso de castelanismos.
B4.3. Distinguir as características lingüísticas fundamentais do galego moderno desde 1916 ata 1978, describir o seu contexto e identificalo en textos. Coñecer as principais características lingüísticas do galego na época comprendida entre 1916 e 1936 e identificalas en textos dados. Coñecer as características lingüísticas fundamentais do galego na época comprendida entre 1936 e 1978. Describir o contexto histórico e a situación sociolingüística do galego entre 1916 e 1936. Coñecer o marco lexislativo e político do galego entre 1916 e 1936. Describir o contexto histórico e a situación sociolingüística do galego entre 1936 e 1978. Distinguir as diferentes etapas en que se pode clasificar a evolución sociolingüística do galego entre 1916 e 1978. Analizar e comentar un gráfico sobre a evolución do uso do galego entre 1897 e 1974, aplicando os coñecementos adquiridos. Explicar a importancia do papel normalizador da intelectualidade galega entre 1916 e 1936. Investigar e expoñer por escrito a importancia e repercusións da aprobación do Estatuto de Autonomía de 1936. Coñecer e valorar o labor da editorial Galaxia e a Galicia da diáspora na etapa da ditadura franquista. Procurar información sobre a prensa galega do exilio americano durante a ditadura franquista e reflexionar sobre a súa importancia. Reflexionar en grupo sobre a situación sociolingüística do galego entre 1936 e 1978 e debater sobre as súas repercusións na actualidade. Comentar os trazos lingüísticos do galego moderno en textos non literarios e literarios.

B4.4. Distinguir as características lingüísticas fundamentais do galego moderno desde 1978 ata a actualidade e identificalo en textos, describir o seu contexto e a situación legal, recoñecelo como unha lingua en vías de normalización e elaborar traballos sobre a historia da lingua. Distinguir as características lingüísticas fundamentais do galego de 1978 á actualidade. Describir o contexto histórico e cultural do galego entre 1978 e a actualidade. Explicar os pasos que experimentou o status legal do galego desde 1978 ata a actualidade. Reflexionar sobre a importancia do proceso de estandarización do galego na democracia no que respecta á normativización e normalización do galego. Explicar a relevancia das medidas lexislativas relativas ao galego en relación coa súa situación sociolingüística. Explicar o proceso de normalización do galego desde 1978 e recoñecer as súas fortalezas e debilidades. Analizar e comentar un gráfico sobre a evolución do uso do galego entre 2003 e 2013, aplicando os coñecementos adquiridos. Reflexionar sobre o proceso de normalización do galego na actualidade a partir da observación e a propia experiencia. Elaborar en grupo un plan de normalización para o propio centro educativo. Elaborar unha proposta de colaboración entre o propio centro e o SNL do seu concello. Recoñecer os trazos lingüísticos propios do galego desde 1978 ata a actualidade en textos non literarios e literarios.
B4.5. Elaborar unha descrición esquemática na que se detallen as diferentes etapas da historia da lingua galega e as súas principais características. Elaborar unha descrición esquemática detallando as diferentes etapas da historia da lingua e as súas características principais.
B4.6. Analizar e interpretar a evolución da conciencia lingüística na historia da lingua galega. Explicar a evolución da conciencia lingüística ao longo da historia da lingua galega. Distinguir entre normalización e normativización e explicar razoadamente ambos os procesos. Coñecer algúns exemplos de planificación lingüística e comparalos co caso galego. Aplicar os coñecementos desenvolvidos para opinar, oralmente e por escrito, sobre a normalización lingüística e o caso do galego. Describir as medidas normalizadoras adoptadas polas institucións na actualidade e reflexionar criticamente sobre a súa eficacia. Analizar criticamente, coa axuda de gráficos, o papel do sistema educativo na normalización do galego. Recoñecer a importancia dos plans de normalización e examinar o grao de consecución de obxectivos do PXNLG na actualidade. Coñecer as funcións dos servizos de normalización lingüística e procurar información sobre estes. Procurar información sobre organizacións que traballan a prol do galego na actualidade.

BLOQUE 5. EDUCACIÓN LITERARIA

B5.1. Identificar, analizar e describir a literatura galega de 1916 a 1936: Poesía: autores/as de Vangarda e outros/as autores/as.

Describir o contexto sociohistórico da literatura galega entre 1916 e 1936, atendendo ás transformacións socioeconómicas da época. Explicar os principais fundamentos ideolóxicos e estratexias políticas das Irmandades da Fala, en relación co seu contexto histórico. Recoñecer e describir as tres tendencias fundamentais da lírica galega entre 1900 e 1936.
Analizar e comentar, de xeito guiado, fragmentos da obra de Antonio Noriega Varela, como representante da tendencia tradicionalista. Coñecer a traxectoria de Ramón Cabanillas e describir as liñas temático-estilísticas da súa lírica.
Analizar e comentar, baixo guía, fragmentos da obra de Ramón Cabanillas, aplicando os coñecementos adquiridos. Explicar razoadamente as peculiaridades das vangardas en Galicia, en relación co contexto ideolóxico en que xorden. Describir os trazos, correntes e representantes da «vangarda enxebre» (neotrobadorismo e hilozoísmo).
Coñecer a traxectoria e trazos propios da lírica de Manuel Antonio como representante da «vangarda plena» e sinalar a súa influencia sobre outros autores.
Describir a influencia do creacionismo, o ultraísmo e o surrealismo na obra de Álvaro Cunqueiro.
Coñecer os *Seis poemas galegos* de Federico García Lorca e valoralos como achega de vangarda á literatura galega. Responder correctamente series de preguntas sobre os contidos da unidade.
Relacionar unha serie de obras cos seus autores e coas liñas poéticas correspondentes.

Prosa: autores/as das Irmandades, o Grupo Nós (narrativa e ensaio) e outros/as autores/as.

Describir o contexto e as principais canles de difusión da prosa do primeiro terzo do século XX e distinguir razoadamente entre as tendencias fundamentais. Explicar a historia do Grupo Nós e sintetizar o seu sistema ideolóxico.
Coñecer a traxectoria de Vicente Risco e sintetizar as súas liñas de pensamento.
Identificar e comentar os trazos estilísticos e temáticos da prosa de ficción de Vicente Risco. Coñecer a traxectoria de Ramón Otero Pedrayo.
Explicar os trazos principais dos diferentes ciclos temáticos en que se clasifica a narrativa de Otero Pedrayo. Coñecer a traxectoria de Afonso R. Castelao.
Identificar e analizar os trazos estilísticos, estruturais e temáticos da narrativa de Castelao.
Coñecer a traxectoria de Rafael Dieste.
Identificar e analizar as técnicas narrativas e os trazos estilísticos e temáticos dos contos de Dieste, en relación coa tradición oral e o relato contemporáneo. Responder correctamente series de preguntas sobre os contidos das unidades.
Relacionar unha serie de obras cos seus autores.

Teatro: autores/as das Irmandades, Vangardas e Grupo Nós.

Describir as características do teatro galego entre 1900 e 1936, en relación co seu contexto.
Explicar as características da dramaturxia rexionalista e coñece os seus principais proxectos e representantes. Identificar as principais tendencias da literatura dramática na época das Irmandades da Fala.
Describir as liñas programáticas do Conservatorio Nacional de Arte Galega.
Identificar os trazos propios da obra teatral de Ramón Cabanillas, Xaime Quintanilla e Antón Villar Ponte.
Coñecer os trazos propios da dramaturxia nacional na época do grupo Nós e as Vangardas, así como a obra dos seus principais representantes (Vicente Risco, Otero Pedrayo, Castelao e Rafael Dieste).

B5.2. Ler e comentar textos significativos da literatura galega de 1916 a 1936, identificar as súas características temáticas e formais e poñelas en relación co contexto sociohistórico e sociolingüístico e mais o xénero ao que pertencen.

Analizar dous poemas de Ramón Cabanillas en relación coa obra do autor e o seu contexto.
Facer uso de coñecementos previos para analizar a influencia doutros autores na obra de Cabanillas.
Aplicar os coñecementos adquiridos para razoar criticamente sobre os trazos vangardistas nun poema de Bouza-Brey.
Analizar un poema de Luís Amado Carballo en relación coa corrente hilozoísta e identificar os seus elementos vangardistas e popularizantes.
Comentar, baixo guía, a estrutura, a temática e os trazos semánticos dun poema de Manuel Antonio e identificar nel os elementos de procedencia vangardista. Identificar nun poema de Manuel Luís Acuña os elementos vangardistas e populares.
Analizar un poema de Álvaro Cunqueiro en relación coa corrente neotrobadoresca e identificar nel os trazos vangardistas.
Comentar un poema de García Lorca, en relación co seu carácter vangardista, e recoñecer nel os trazos propios da poética do autor. Realizar un comentario literario guiado dun poema de Manuel Antonio, poñéndoo en relación co seu contexto.
Analizar a temática do poema, prestando atención aos seus elementos simbólicos e en relación coa poética do autor. Realizar unha análise estrutural do texto, de forma guiada.
Comentar o texto desde o punto de vista formal, atendendo á funcionalidade dos recursos estilísticos.
Xustificar a adscrición do poema á estética das vangardas, achegando exemplos tirados do texto.
Analizar, de xeito guiado, o argumento, a estrutura e as técnicas narrativas dun relato de Rafael Dieste, en relación coa poética narrativa do autor. Comentar un relato de Castelao, en relación coa obra e poética do autor, e sinalar os procedementos rítmicos empregados nun fragmento.
Analizar un fragmento da obra de Otero Pedrayo, atendendo á súa temática, así como á relación entre as técnicas narrativas e a orientación ideolóxica do autor. Comentar un relato de Vicente Risco, en relación co conxunto da obra do autor, o seu pensamento e o recurso ás fontes populares.
Realizar un comentario literario guiado dun texto de Castelao.
Explicar a función do elemento gráfico que acompaña o texto.
Empregar un cadro auxiliar para analizar temática e estruturalmente a narración e comentar a distribución das partes en relación co seu significado. Analizar os recursos formais empregados, baixo guía, e comentar a súa funcionalidade, achegando exemplos.
Expoñer a súa interpretación do texto e valoralo criticamente, en relación coa obra do autor e o seu contexto.

B5.3. Identificar, analizar e describir a literatura galega entre 1936 e 1975:
Poesía: produción bélica e autores/as do exilio. A Xeración de 1936, a Promoción de Enlace e a Xeración das Festas Minervais.

- Sintetizar os principais cambios socioeconómicos, culturais e políticos que se produciron entre 1936 e 1975.
- Describir o contexto cultural en que se desenvolve literatura galega de posguerra, no interior e no exilio.
- Coñecer as principais liñas temáticas e estilísticas da lírica galega de posguerra.
- Coñecer as traxectorias dos representantes da lírica no exilio (Luís Seoane, Lorenzo Varela e Eduardo Blanco Amor) e comentar os trazos propios da obra poética destes autores.
- Comentar as características da obra poética de posguerra de Álvaro Cunqueiro.
- Explicar a corrente neovirxilianista e identificar os trazos característicos da obra dos seus representantes.
- Explicar os trazos propios do intimismo existencialista e comentar a obra poética dos seus representantes.
- Describir a traxectoria de Celso Emilio Ferreiro e analizar, baixo guía, textos representativos das diferentes etapas da súa obra poética.
- Coñecer a traxectoria de Manuel María e identificar e comentar os trazos propios da súa produción lírica.
- Relacionar unha serie de enunciados cos autores/as e obras aos que se refiren.
- Unir os títulos dunha serie de obras cos autores ou autoras correspondentes. Adscribir unha serie de enunciados ás etapas literarias ás que se refiren.

Prosa: produción bélica e autores/as do exilio. Os renovadores da prosa: Ánxel Fole, Eduardo Blanco-Amor, Álvaro Cunqueiro e Xosé Neira Vilas. A Nova Narrativa Galega. Autores/as dos primeiros 70.

- Resumir as tendencias en que pode clasificarse a narrativa de posguerra, destacando os condicionamentos políticos, sociais e económicos en que se desenvolveu.
- Describir a narrativa do exilio e coñecer os seus principais representantes.
- Explicar os trazos xerais da narrativa de Ánxel Fole, en relación co seu carácter etnográfico.
- Describir os trazos xerais do relato social e identificar as características da obra narrativa de Xohana Torres e Xosé Neira Vilas.
- Identificar razoadamente os principais trazos da Nova Narrativa Galega e coñecer os seus representantes.
- Coñecer a traxectoria de Álvaro Cunqueiro.
- Explicar e comentar as características temático-estilísticas da narrativa de Álvaro Cunqueiro.
- Coñecer e analizar os trazos definitorios da triloxía de «relatos galegos» de Álvaro Cunqueiro.
- Coñecer a traxectoria de Eduardo Blanco Amor.
- Explicar as características comúns entre as dúas novelas en galego de Eduardo Blanco Amor.
- Identificar e comentar os trazos principais da narrativa breve de Eduardo Blanco Amor.Coñecer os representantes e trazos fundamentais do ensaio galego na etapa da posguerra.
- Relacionar unha serie de enunciados cos autores/as e obras aos que se refiren.
- Razoar a veracidade dunha serie de enunciados relativos aos contidos estudados.

Teatro: o teatro do exilio, a Xeración dos 50 e o Grupo de Ribadavia.

- Resumir as características xerais do teatro galego entre 1943 e 1973, en relación co seu contexto histórico.

B5.4. Ler e comentar textos significativos da literatura galega de 1936 a 1975, identificar as súas características temáticas e formais e poñelas en relación co contexto sociohistórico e sociolingüístico e mais o xénero ao que pertencen.

Contextualizar a composición no conxunto da obra poética á que pertence e comentar a súa temática en relación co contexto sociohistórico en que foi escrita.
Analizar e explicar a estrutura do poema, baixo guía.
Realizar unha análise formal e estilística, seguindo unhas pautas.
Expoñer a súa interpretación do texto e valoralo criticamente, en relación coa obra do autor e o seu contexto. Analizar os elementos propios da Nova Narrativa presentes nun fragmento da obra de Carlos Casares.
Analizar un fragmento dunha novela de Álvaro Cunqueiro desde o punto de vista formal, estrutural e temático, en relación co conxunto da obra do autor. Realizar un comentario literario guiado dun fragmento da obra de Ramón de Valenzuela.
Situar a obra no seu contexto e sinalar no fragmento os elementos propios da tendencia realista. Analizar temática e estruturalmente o fragmento e exemplificar a caracterización dos personaxes.
Valorar o texto no seu conxunto, relacionando os seus trazos formais, estruturais e pragmáticos.
Analizar un fragmento de *A fiestra baldeira,* de Rafael Dieste, de xeito guiado e en relación co seu contexto.
Analizar, de xeito guiado, un fragmento de *O incerto Señor don Hamlet, príncipe de Dinamarca,* de Álvaro Cunqueiro, en relación coa obra de Shakespeare. Realizar un comentario literario guiado dun fragmento de *Os vellos non deben de namorarse,* de Castelao.
Determinar os dous tipos de discurso empregados na obra e sinalar os elementos populares presentes nela. Analizar a estrutura da obra, en relación coa súa temática.
Comentar a caracterización dos personaxes.
Sinalar os elementos tradicionais e innovadores na obra.

B5.5. Identificar, analizar e describir a literatura galega de 1975 ata a actualidade:

Poesía: temas, xéneros e subxéneros, e estéticas dos/das principais autores/as dos 80, os 90 e o novo século.

Explicar o contexto social e político da literatura galega de 1975 ata a actualidade. Describir as características comúns da lírica galega entre 1975 e 1990.
Explicar os trazos propios da poesía galega entre 1976 e 1980 e coñecer a obra dos autores significativos: Xosé Luís Méndez Ferrín, Arcadio López Casanova e Alfonso Pexegueiro. Describir as características comúns da lírica galega da promoción dos 80.
Coñecer os trazos propios da obra dos representantes da estética formalista na promoción dos 80.
Describir os trazos propios da obra dos representantes da poesía da experiencia na promoción dos 80. Coñecer as características obra dos representantes da estética experimentalista na promoción dos 80. Describir as tendencias e trazos característicos da lírica feminista da promoción dos 80.
Describir as características e tendencias da poesía dos 90 e inicios do século XXI. Responder preguntas sobre os contidos estudados.
Adscribir unha serie de tendencias ás súas épocas e características. Relacionar autores e obras cos seus trazos propios.

Prosa: temas, xéneros e subxéneros, e estéticas dos/das principais autores/as dos 80, os 90 e o novo século.

Sinalar os trazos xerais da narrativa do século XX e comezos do XXI.
Explicar as características e principais tendencias da narrativa durante a chamada Transición (1975-1982). Recoñecer as características e principais tendencias da narrativa galega durante a década de 1980. Describir os trazos característicos e as principais direccións da narrativa galega a partir dos anos 90.
Coñecer as principais liñas exploradas no ensaio das últimas décadas do século XX, así como os seus representantes. Responder preguntas relativas aos contidos estudados.
Relacionar unha serie de obras cos seus autores e autoras.

Teatro: temas, xéneros e subxéneros, e estéticas dos/das principais autores/as dos 80, os 90 e o novo século.

Sinalar as características e tendencias principais do teatro galego posterior a 1975.
Explicar os trazos propios do teatro na fin do século XX e coñece as liñas temáticas destacadas. Describir os trazos xerais da obra dos/as dramaturgos/as da promoción dos 80.
Explicar as características da obra dos autores e autoras teatrais da xeración dos 90.

B5.6. Ler e comentar textos significativos da literatura galega de 1975 á actualidade identificar as súas características temáticas e formais e poñelas en relación co contexto sociohistórico e sociolingüístico e mais o xénero ao que pertencen. Analizar, de xeito guiado, un poema de Méndez Ferrín, en relación coas súas referencias intertextuais.. Contextualizar o texto, achegando exemplos. Analizar o plano enunciativo do poema. Realizar unha análise estrutural e formal do texto. Analizar, baixo guía, un fragmento da obra de Xosé Miranda, en relación cos trazos propios do seu xénero. Analizar, de xeito guiado, un fragmento da obra de Miguel Anxo Murado. Analizar, baixo guía, un fragmento da obra de Diego Ameixeiras, en relación cos trazos propios do seu xénero. Realizar un comentario literario guiado dun fragmento de *Xoguetes para un tempo perdido,* de Carlos Casares. Situar razoadamente a obra no seu contexto. Determinar o tema tratado no texto. Realizar unha análise estrutural do relato. Analizar, baixo guía, a temporalización do fragmento. Caracterizar os personaxes. Comentar o punto de vista empregado e sinalar as técnicas narrativas utilizadas. Analizar os recursos formais, de xeito guiado. Contextualizar a obra, empregando información complementaria. Facer unha análise estrutural do fragmento. Analizar a caracterización dos personaxes. Realizar unha análise da obra desde o punto de vista técnico-formal.
B5.7. Analizar e comentar, a través de probas escritas ou traballos, cando menos unha obra completa de cada un dos períodos literarios referidos.

OBXECTIVOS MÍNIMOS ESIXIBLES 2º BACHARELATO

- Comprender en que consiste a planificación lingüística e diferenciar os procesos de normalización e normativización dunha lingua. Aplicar os coñecementos á lingua galega.
- Comprender o proceso de normativización da lingua galega e de construción da variedade estándar.
- Recoñecer o galego como unha lingua en vías de normalización e coñecer os axentes normalizadores.
- Coñecer os diferentes tipos de interferencias e as desviacións da norma que se producen no galego: hipergaleguismos, vulgarismos, préstamos, lusismos, castelanismos.
- Coñecer a historia da lingua galega durante o primeiro terzo do século XX.
- Recoñecer e valorar o traballo desenvolvido en prol da lingua galega polas Irmandades da Fala, a xeración Nós e o Seminario de Estudos Galegos.
- Coñecer o marco lexislativo e político en que se desenvolveu a lingua galega durante o primeiro terzo do século XX.
- Coñecer a historia da lingua galega durante a época que vai dende a Guerra Civil ata o remate da ditadura: marco sociopolítico e características lingüísticas fundamentais.
- Coñecer as características lingüísticas fundamentais que presentaba o idioma galego da época.
- Coñecer as características do sistema fonético e fonolóxico da lingua galega.
- Saber dar de maneira oral unha opinión crítica sobre as ideas expresadas nun texto.
- Coñecer e valorar a diversidade dialectal da lingua galega.
- Coñecer os bloques e áreas dialectais do galego.
- Escoitar e identificar textos dialectais pertencentes a distintos bloques.
- Reflexionar sobre os estereotipos e prexuízos lingüísticos, a nivel xeral e analizando o caso galego en concreto.
- Coñecer a estrutura que presentan as palabras e os morfemas polos que están constituídas.

- Recoñecer os distintos tipos de morfemas que forman as palabras (lexemas, prefixos e sufixos), así como coñecer que é unha familia léxica.
- Coñecer os distintos tipos de palabras segundo a súa estrutura: simples, derivadas, compostas, parasintéticas.
- Recoñecer a diferenza entre as unidades e as funcións sintácticas que se establecen dentro da cláusula.
- Coñecer os tipos de relacións que se establecen entre as unidades.
- Identificar a frase como unha unidade sintáctica, así como coñecer a diferenza entre frases endocéntricas e exocéntricas.
- Diferenciar as frases simples, complexas e coordinadas.
- Coñecer as unidades que poden desempeñar as funcións na cláusula.
- Identificar determinantes e pronomes demostrativos, coñecer os distintos valores do posesivo, acentuación ortográfica, diferenciar os distintos graos do adxectivo, diferenciar parónimos.
- Identificar o dativo de solidariedade e recoñecer a súa función semántica
- Analizar frases sintacticamente.
- Coñecer e analizar a unidade sintáctica cláusula, así como os seus distintos tipos: simples e complexas, subordinadas substantivas, subordinadas adxectivas e subordinadas adverbiais.
- Coñecer e analizar os distintos tipos de oracións coordinadas: adversativas, copulativas, disxuntivas, distributivas.
- Coñecer e reflexionar sobre as propiedades do texto.
- Coñecer os procedementos de cohesión textual: recorrencia, paráfrase, substitución e elipse.
- Identificar e empregar adecuadamente nas composicións escritas os conectores textuais organizadores do discurso e organizadores de ideas.
- Identificar a estrutura dun texto tendo en conta os seus trazos formais e o seu contido.
- Analizar as principais características lingüísticas e formais dun texto.
- Identificar os diversos tipos de textos, recoñecer a idea principal e reflexionar sobre a estrutura xeral: texto informativo.
- Identificar os diversos tipos de textos. Recoñecer as partes e as ideas principais dun texto e facer un comentario crítico.
- Diferenciar a tese dos argumentos nun texto argumentativo.
- Comprender, producir e valorar textos narrativos.
- Identificar os diversos tipos de textos, recoñecer o argumento ou asunto e reflexionar sobre a estrutura e sobre a organización da información: texto narrativo.

- Compoñer producións escritas planificadas sobre temas de actualidade, adecuadas á situación e á intención comunicativa tendo en conta a súa estrutura e as súas características (texto argumentativo).
- Compoñer textos escritos ofrecendo a opinión persoal sobre un asunto de actualidade.
- Saber determinar o tema dun texto.
- Saber subliñar un texto de modo eficiente.
- Saber elaborar un mapa conceptual para organizar e representar as ideas dun texto.
- Saber como poñer un título a un texto.
- Saber como elaborar un esquema.
- Coñecer a técnica de elaboración de resumos eficientes.
- Coñecer os campos semánticos e a súa relación coa definición semántica das palabras.
- Coñecer os cambios semánticos, así como os conceptos de denotación, connotación, tabú e eufemismo.
- Coñecer as características da lírica galega durante o primeiro terzo do século XX.
- Coñecer o contexto sociopolítico, económico e cultural en que se desenvolveu a literatura galega do primeiro terzo do século XX.
- Recoñecer e valorar a obra lírica de Ramón Cabanillas como unha das producións máis importantes da literatura galega de comezo do século XX.
- Coñecer os distintos movementos de vangarda que se produciron en Galicia e a súa influencia na literatura.
- Recoñecer e valorar a obra poética vangardista de Manuel Antonio, Álvaro Cunqueiro e Federico García Lorca («poemas galegos»).
- Coñecer as características da prosa galega durante a época que vai de 1936 a 1975.
- Coñecer as principais características da narrativa do exilio.
- Coñecer as principais obras e autores da Nova Narrativa Galega: Gonzalo R. Mourullo, X. L. Méndez Ferrín, Carlos Casares, Camilo Gonsar, María Xosé Queizán, Lois Diéguez, Xohán Casal.
- Recoñecer e valorar a obra narrativa de Álvaro Cunqueiro (novelas e relatos) coma unha das máis importantes da súa época.
- Recoñecer e valorar a obra narrativa de Eduardo Blanco Amor (novelas e relatos) como unha das máis importantes da súa época.
- Coñecer as características da prosa galega durante o primeiro terzo do século XX.

- Coñecer a importancia do labor desenvolvido polas Irmandades da Fala e polo grupo Nós para configurar a prosa galega de comezos de século.
- Coñecer as características da poesía galega durante a época que vai de 1936 a 1975.
- Coñecer o contexto sociopolítico, económico e cultural en que se desenvolveu a literatura galega de 1936 a 1975.
- Coñecer as principais obras e autores da xeración de 1936: voces do exilio.
- Coñecer os principais autores da corrente do socialrealismo: Celso Emilio Ferreiro e Manuel María.
- Recoñecer e valorar a obra lírica de Celso Emilio Ferreiro como unha das máis importantes da súa época.
- Coñecer as características do teatro galego durante a época que vai de 1900 a 1975.
- Coñecer as principais características do teatro rexionalista: Escola Rexional de Declamación, os coros.
- Coñecer as principais características do teatro das Irmandades da Fala: obras e autores (Cabanillas e A. Villar Ponte).
- Coñecer as principais características do teatro do grupo Nós: obras e autores (V. Risco, Otero Pedrayo e Castelao).
- Coñecer as principais características do teatro dos «novos»: obras e autores (Rafael Dieste).
- Coñecer as principais características do teatro da posguerra ou do exilio: obras e autores (Manuel Varela Buxán, Eduardo Blanco Amor e Luís Seoane).
- Coñecer as principais características do teatro dos anos 50: obras e autores (Ricardo Carballo Calero, Jenaro Marinhas del Valle e Álvaro Cunqueiro).
- Coñecer as principais características do teatro dos anos 60 ou teatro independente: obras e autores (Daniel Cortezón e Manuel María).
- Coñecer as principais características do teatro das mostras de Ribadavia e do grupo Abrente: obras e autores (Manuel Lourenzo, Euloxio Rodríguez Ruibal e Roberto Vidal Bolaño).
- Coñecer as características da poesía galega de fins do século XX e comezos do XXI.
- Coñecer o contexto sociopolítico, económico e cultural en que se desenvolveu a literatura galega de fins do século XX e comezos do XXI.
- Coñecer as principais obras e autores líricos de 1976-1980.
- Coñecer as principais características das obras poéticas da promoción dos 80.
- Estética formalista ou culturalista, a poesía da experiencia, o experimentalismo, a recuperación da voz feminina.
- Coñecer as principais características das obras poéticas dos 90 e os inicios do século XXI, así como dos seus autores e autoras: poesía de transición, poesía provocadora e contestataria, poesía do íntimo e o cotián, outras liñas.
- Coñecer as características da prosa galega de fins do século XX e comezos do XXI.

- Coñecer as características do teatro posterior a 1975.
- Coñecer as principais características, obras e autores do teatro da promoción de 1980.
- Coñecer as principais características, obras e autores do teatro da xeración dos 90.
- Coñecer as principais características, obras e autores do ensaio dende a posguerra á actualidade.

e) Concrecións metodolóxicas que require a materia.

MODELOS METODOLÓXICOS Modelo discursivo / expositivo. Modelo experiencial. Obradoiros. Aprendizaxe cooperativa. Traballo por tarefas. Traballo por proxectos.

PRINCIPIOS METODOLÓXICOS. Actividade e experimentación. Participación. Motivación. Personalización. Inclusión. Interacción. Relevancia. Funcionalidade.

Avaliación formativa: Será necesario repasar os contidos xa estudados no curso anterior.

- A metodoloxía será activa e participativa, de maneira que facilite a aprendizaxe, individual e colectiva, e favoreza a adquisición das competencias básicas, en concreto da lingüística.
- A lectura inicial servirá como motivación para introducir o alumnado nos coñecementos e aprendizaxes que se irán traballando ao longo da unidade.
- Pódese escoitar a lectura no CD-Audio antes de iniciar as actividades de comprensión lectora.
- Fomentarase no alumnado o interese polo aspecto lúdico e creativo da linguaxe.
- Fixar hábitos de traballo: responder as actividades do libro, comprender a finalidade dos seus apartados, utilizar o dicionario, facer cadros e clasificacións, redactar textos propios de forma ordenada, asegurar a correcta asimilación de conceptos a través dunha práctica reiterada, etc.
- Fixar hábitos de traballo: utilizar o dicionario e reparar no feito de que a maioría das palabras son polisémicas, manexar unha gramática de apoio que axude a asimilar a colocación dos pronomes átonos, facer cadros e esquemas, afianzar os conceptos mediante a práctica continuada, etc.
- Insistir na utilidade e importancia de facer esquemas para estudar, para recoñecer a estrutura dun texto dado, para estruturar un texto propio, etc.
- Habituar os alumnos e as alumnas a facer cadros e táboas para organizar os contidos teóricos susceptibles de clasificación.

- Estimular no alumnado o interese pola literatura e pola cultura do seu pobo.
- Fomentar a lectura a través de diferentes propostas e recursos que poidan motivar o seu interese cara a determinados temas.
- Motivar os alumnos e alumnas para que escriban as súas propias experiencias e sentimentos.
- Habituar os alumnos e as alumnas a fixarse nas palabras, para intentar comprender que significan, de onde proceden, cal pode ser a súa etimoloxía, etc.
- Facerlles ver aos alumnos e ás alumnas mediante exemplos a importancia de utilizar correctamente (e evitando interferencias) as dúas linguas que comparten a oficialidade na nosa comunidade e que nos enriquecen como persoas e como parte dun colectivo.
- Insistir na importancia de utilizar coa máxima corrección as dúas linguas cooficiais na nosa comunidade, evitando castelanismos e asimilándoas como parte da nosa identidade persoal e colectiva.
- Facerlles ver aos alumnos e ás alumnas as moitas posibilidades e vantaxes que ofrecen os novos medios tecnolóxicos na busca de información, elaboración de traballos e presentacións, etc.
- Fomentar o interese por utilizar as TIC para buscar información de temas que lles resulten atractivos e non aproveitar unicamente as súas vantaxes para o xogo.
- Estimular no alumnado o interese por coñecer algúns autores clásicos da nosa literatura.
- Fomentar a curiosidade cara á investigación de temas concretos e o esforzo por presentar os traballos con corrección e limpeza.
- Estimular no alumnado o interese polo noso contorno natural.
- Crear na aula un clima de confianza de maneira que os alumnos poidan sentirse desinhibidos á hora de intervir oralmente e de participar nas actividades de dramatización.
- Estimular no alumnado o interese por coñecer algúns autores clásicos da nosa literatura.
- Espertar nos alumnos e alumnas o interese pola análise lingüística e pola interpretación gráfica dos elementos dos cómics, de maneira que poidan ser interpretados como unha expresión literaria e artística que vai máis alá dun mero entretemento.

f) Materiais e recursos didácticos que se van utilizar.

Libros de texto :

1º ESO: Anaya

2º ESO: Saber Facer Obradoiro Santillana

3º ESO: Anaya

4º ESO: Lingua Galega e Literatura, Consorcio Editorial Galego

1º BACHARELATO: Lingua e Literatura I, Xerais

2º BACHARELATO. Lingua e Literatura II, Xerais

En bacharelato traballaranse na aula modelos de probas de ABAU de convocatorias pasadas para que o alumnado se vaia familiarizando coas mesmas.

Outros recursos:

- Lecturas axeitadas ao nivel do alumnado para traballar a transversalidade.
- Películas, vídeos....
- Atlas.
- Dicionarios.
- Gravacións de debates, enquisas ...
- Xornais, láminas, fotografías ...
- Obras de teatro, cómics...
- Contos elaborados polo propio alumnado.

- Modelos de fichas, telegramas, cartas, ...
- Música
- Libros de lectura obrigatorios. Terán que facer a lectura dun libro por trimestre.
- Lecturas comprensivas para traballar CONTIDOS TRANSVERSAIS (adaptadas ao nivel).
- Apuntamentos, fichas, esquemas...

g) Criterios sobre a avaliación, cualificación e promoción do alumnado.

A avaliación do proceso de aprendizaxe do alumnado de educación secundaria obrigatoria será continua, formativa e integradora.

SISTEMA DE CUALIFICACIÓN

Cualificación cuantitativa:

1. Probas de avaliación de contidos.

Terá como clave para o diagnóstico a rúbrica correspondente á unidade.

2. Proba trimestral de avaliación por competencias, que permiten verificar o nivel de competencias a través dos estándares de aprendizaxe avaliados en cada. unidade.

3. Probas dos libros de lectura. Obrigatoriamente un por trimestre.

4. Observación directa:

-Revisión do material do alumnado que supervise contidos (caderno de aula, entregas de traballos), actividades e tarefas que aseguren o cumprimento dos estándares de aprendizaxe avaliables.

-Observación do traballo na aula e revisión das actividades diarias: uso oral e escrito da lingua galega durante a clase, participación positiva e traballo dentro da aula. Asemade ser responsable co material, traendo sempre o necesario para o traballo.

-Participación activa en proposta de actividades de clase e extraescolares.

-Uso oral da lingua galega.

Na **ESO**, a nota final de cada avaliación obterase a partir das seguintes porcentaxes:

- 70% da nota será o resultado das probas obxectivas, sexan estas escritas ou orais.
- 10% dependerá da realización da lectura obrigatoria de cada avaliación.

- 10% destinarase ao uso oral da lingua galega nas clases, exposicións orais e demais.
- 10% avaliará o traballo realizado na clase, deberes...

Para superar a materia de Lingua e Literatura Galega terá que acadar unha nota de **5.**

- A nota resultante da suma das puntuacións anteriores (probas escritas, libros obrigatorios, lingua oral e traballo tanto individual coma en grupo) poderá ser modificada en sentido positivo coa lectura de libros voluntarios (como máximo tres por avaliación), de tal xeito que pola lectura de cada libro voluntario, acreditada a través dun traballo, unha proba oral ou unha proba escrita (segundo o decida o/a profesor/-a), poderán sumárselle por norma xeral 0,25 ou 0,5 puntos máis (podendo chegar ata un máximo de 1 punto), dependendo da comprensión que amose da lectura e da reflexión e análise que o alumnado faga da obra escollida, así como da expresión escrita (presentación, ortografía, exposición das ideas propias con coherencia e cohesión, uso correcto da puntuación e dos parágrafos...).
- A nota da avaliación final do curso obterase da media aritmética das notas das tres avaliacións trimestrais.

En **2º de bacharelato,** a nota final de cada avaliación obterase a partir das seguintes porcentaxes:

- 80% da nota será o resultado das probas obxectivas.
- 10% dependerá da realización da lectura obrigatoria de cada avaliación. Dependendo da comprensión que amose da lectura e da reflexión e análise que o alumnado faga da obra escollida, así como da expresión escrita (presentación, ortografía, exposición das ideas propias con coherencia e cohesión, uso correcto da puntuación e dos parágrafos...) a cualificación será de 0,25; 0,5; 0,75 ou 1 punto.
- 10% destinarase ao uso oral da lingua galega nas clases, exposicións orais e traballo realizado.

- Para superar a materia de Lingua e Literatura Galega terá que acadar unha nota de **5.**
- A nota da avaliación final do curso obterase da media aritmética das notas das tres avaliacións trimestrais.

h) Indicadores de logro para avaliar o proceso do ensino e a práctica docente.

Á hora de avaliarmos o cumprimento da programación debemos considerar unha serie de indicadores de logro que tomen en consideración, como

mínimo, os seguintes elementos: obxectivos, contidos, consecución dos estándares de aprendizaxe, contribución aos obxectivos xerais da etapa, contribución ao desenvolvemento das competencias clave, procedementos e instrumentos de avaliación, factores que favoreceron o cumprimento da programación ou as causas de non cumprimento, reflexión sobre as posíbeis situacións imprevistas acontecidas ao longo do curso e propostas de mellora.

Propoñemos o seguinte modelo

Modelo de avaliación da programación didáctica

Docente: Curso e grupo:

	Puntos fortes da programación	**Puntos fracos da programación**	**Aspectos que convén manter no próximo curso**	**Aspectos que cómpre mellorar**
Cumprimento dos obxectivos xerais da programación				
Desenvolvemento das unidades didácticas				
Desenvolvemento das actividades				
Funcionamento das metodoloxías aplicadas				
Utilización de recursos e materiais didácticos				
Consecución dos estándares de aprendizaxe				

Funcionamento dos procedementos de				
Pertinencia dos instrumentos de avaliación				
Eficacia das medidas de recuperación				

Contribución ao desenvolvemento das competencias				
Contribución ao desenvolvemento dos obxectivos xerais de				
Dinámica do grupo				
Participación en actividades extraescolares e				
Medidas de atención á diversidade				
Favorecemento da multidisciplinariedade				
Favorecemento do tratamento integrado de				
Factores que favoreceron o cumprimento da				
Causas de non cumprimento da programación				

i) Organización das actividades de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes.

O Alumnado de 1º, 2º e 3º da ESO que non teña superada a materia de Lingua e Literatura Galega, deberá presentar traballos, expedidos polo Departamento, correctamente resoltos, nos prazos establecidos. Poderá acadar o aprobado na materia pendente, se a mellora da materia en curso vén confirmada polas notas favorables da 1ª Avaliación do curso no que se atope e polos traballos entregados.

De non ser así, deberá presentarse a unha **Proba Extraordinaria de Materias Pendentes** a celebrar no mes de maio.

j) Organización dos procedementos que lle permitan ao alumnado acreditar os coñecementos necesarios en determinadas materias, no caso do bacharelato.

O Alumnado de 2º de Bacharelato que non teña superada a materia de Lingua e Literatura Galega 1 deberá presentarse aos exames da materia pendente, tanto dos contidos de literatura coma de lingua. Realizaranse dous exames.

De non aprobar estes exames, deberá presentarse a unha **Proba Extraordinaria da Materia Pendente** a celebrar no mes de maio.

k.-Deseño da avaliación inicial e medidas individuais ou colectivas que se poidan adoptar como consecuencia dos seus resultados.

Descrición do grupo despois da avaliación inicial.

Á hora de establecer as medidas de atención á diversidade e inclusión habemos de recompilar, en primeiro lugar, diversa información sobre cada grupo de alumnos e alumnas; como mínimo, debe coñecerse a relativa a:

- O número de alumnos e alumnas.
- O funcionamento do grupo (clima da aula, nivel de disciplina, atención...).
- As fortalezas que se identifican no grupo en canto ao desenvolvemento de contidos curriculares e en canto aos aspectos competenciais.
- As necesidades que se puidesen identificar; cómpre pensar nesta fase en como se poden abordar (planificación de estratexias metodolóxicas, xestión da aula, estratexias de seguimento da eficacia de medidas, etc.).
- Os desempeños competenciais prioritarios que hai que practicar no grupo nesta materia.

Necesidades individuais

A avaliación inicial facilítanos non só coñecemento acerca do grupo como conxunto, senón que tamén nos proporciona información acerca de diversos aspectos individuais dos nosos estudantes. A partir dela poderemos:

- Identificar os alumnos ou as alumnas que necesitan un maior seguimento ou personalización de estratexias no seu proceso de aprendizaxe. *(Débese ter en conta aquel alumnado con necesidades educativas, con altas capacidades e con necesidades non diagnosticadas, pero que requiran atención específica por estar en risco, pola súa historia familiar, etc.).*
- Saber as medidas organizativas a adoptar. *(Planificación de reforzos, situación de espazos, xestión de tempos grupais para favorecer a intervención individual)*.
- Establecer conclusións sobre as medidas curriculares a adoptar, así como sobre os recursos que se van empregar.
- Analizar o modelo de seguimento que se vai utilizar con cada un deles.
- Acoutar o intervalo de tempo e o modo en que se van avaliar os progresos destes estudantes.
- Fixar o modo en que se vai compartir a información sobre cada alumno ou alumna co resto de docentes que interveñen no seu itinerario de aprendizaxe; especialmente, co titor ou titora.

l) Medidas de atención á diversidade.

A avaliación do proceso de aprendizaxe do alumnado de educación secundaria obrigatoria será continua, formativa e integradora. No proceso de avaliación continua, cando o progreso dun alumno ou unha alumna non sexa o adecuado, estableceranse medidas de reforzo educativo. Estas medidas adoptaranse en calquera momento do curso, tan pronto como se detecten as dificultades, e estarán dirixidas a garantir a adquisición das competencias imprescindibles para continuar o proceso educativo.

Segundo o calendario escolar para o curso 2022-23 realizaranse tarefas de reforzo (para o alumnado que non superase a convocatoria ordinaria) ou ampliación (para o alumnado que superou a proba ordinaria).

É importante mencionar neste apartado o difícil que é aplicar en aulas con moito alumnado o reforzo cara arriba, para alumnado con altas

capacidades. Pensamos que é un sector moi importante do alumnado que non recibe a atención precisa por falta de tempo e para o que é fundamental a redución de alumnos/as por aula. Desde o departamento tratamos de atendelo co estímulo para a realización de lecturas, participación no Club de Lectura ou actividades complementarias, en colaboración co departamento de Orientación e seguindo os protocolos existentes para este tipo de alumnado. Igualmente, en colaboración co departamento de Orientación, adoptaranse as medidas axeitadas para dar resposta ao alumnado con necesidades educativas especiais e atender á diversidade das aulas.

É importante facer constar que este curso contamos no centro cun grupo de PMAR en 2ºESO, no que imparte clase no ámbito sociolingüístico unha profesora do noso departamento.

Tamén impartimos clase no programa de reforzo do ámbito lingüístico (exención de francés) en 1º ESO, que constitúe unha medida de atención á diversidade.

m) Concreción dos elementos transversais que se traballarán no curso que corresponda.

Educación cívica e constitucional. Reflexionar e avaliar comportamentos reflectidos nun texto e axuizar as vantaxes e os perigos de medios de comunicación como Internet. Aprender a traballar en grupo e ofrecer suxestións para contribuír entre todos a mellorar

os procesos de aprendizaxe. Identificar a mensaxe social e cívica que transmiten algúns textos. Identificar e desmontar de forma argumentada certos prexuízos relacionados coas linguas, como a percepción de que existen idiomas fáciles e difíciles.

Reflexionar sobre os mecanismos axeitados para resolver os conflitos. Aprender a traballar en grupo e ofrecer suxestións para contribuír entre todos a mellorar os procesos de aprendizaxe . Reflexionar sobre o papel da prensa na configuración da nosa visión do mundo . Reflexionar e avaliar comportamentos reflectidos nun texto de carácter popular, como as adiviñas ou os refráns, para coñecer cal é o imaxinario colectivo do noso pobo; Reflexionar sobre o papel da política na nosa sociedade. Identificar a mensaxe social e cívica que transmiten algúns textos .

Debate sobre a igualdade de homes e mulleres e sobre o acceso das mulleres á educación universitaria . Aprender a traballar en grupo e ofrecer

suxestións para contribuír entre todos a mellorar os procesos de aprendizaxe. Avaliar cos coñecementos para mellorar o seu proceso de aprendizaxe . Reflexionar sobre os prexuízos ou ideas preconcibidas que recibimos de persoas que forman parte doutras etnias. Reflexionar sobre a importancia das linguas no mundo .Reflexionar sobre as causas e os tipos de marxinación que existen na nosa sociedade

Reflexionar sobre o papel do diñeiro, da especulación, do contrabando e da corrupción na nosa sociedade. Aprender a traballar en grupo e ofrecer suxestións para contribuír entre todos a mellorar os procesos de aprendizaxe . Reflexionar sobre as vantaxes e as desvantaxes das enerxías renovables e non renovables .

Reflexionar sobre a diversidade cultural e lingüística no mundo e as conflitivas relacións internacionais actuais Aprender a traballar en grupo e ofrecer suxestións para contribuír entre todos a mellorar os procesos de aprendizaxe). Reflexionar sobre as ensinanzas morais e o contido humorístico recollido nos contos populares.

Promover a realización dun debate na aula sobre o xusto e o legal, en relación cun conflito relacionado coa conservación da natureza

. Promover a constitución dunha plataforma que organice aos compañeiros da clase fronte algún xeito negativo ou inxusto. Tomar a iniciativa de relatar unha noticia ante os compañeiros de clase 07).

Reflexionar sobre a conservación do noso patrimonio natural . Reflexionar sobre a diferenza que existe entre a legalidade e a xustiza . Aprender a traballar en grupo e ofrecer suxestións para contribuír entre todos a mellorar os procesos de aprendizaxe.

Reflexionar sobre a función social do cine , o papel da educación en relación ao mundo laboral e os prexuízos lingüísticos . Aprender a traballar en grupo e ofrecer suxestións para contribuír entre todos a mellorar os procesos de aprendizaxe .

Reflexionar sobre a desigualdade de xénero, a relación entre as clases sociais e a saúde e a incidencia da poesía nas sociedades modernas . Aprender a traballar en grupo e ofrecer suxestións para contribuír entre todos a mellorar os procesos de aprendizaxe . Valorar dun xeito positivo as tradicións populares, sinaladamente as relacionadas coa música e a danza .

Reflexionar sobre a conservación da natureza e as medidas de protección dos espazos naturais , os prexuízos arredor dos usos do idioma galego e a diversidade racial . Aprender a traballar en grupo e ofrecer suxestións para contribuír entre todos a mellorar os procesos de aprendizaxe . Aprende a valorar dun xeito positivo o patrimonio natural e cultural dos pobos e o mundo marítimo-

Reflexionar sobre a relación entre a lei e a xustiza, o legal e o xusto e a ética das persoas , a manipulación informativa e o dereito a recibir unha información veraz e o sensacionalismo informativo e a corrupción profesional. Aprender a traballar en grupo e ofrecer suxestións para contribuír entre todos a mellorar os procesos de aprendizaxe Aprende a valorar dun xeito positivo o patrimonio cultural dun pobo, principalmente as súas manifestacións artesanais

Reflexionar sobre os perigos da rede, sobre todo en relación co establecemento de relacións interpersoais de carácter anónimo Aprender a traballar en grupo e ofrecer suxestións para contribuír entre todos a mellorar os procesos de aprendizaxe.

Reflexionar sobre o papel das familias na transmisión xeracional do galego como un elemento fundamental para garantir a supervivencia da nosa lingua os usos e a presenza do galego na sociedade actual, o futuro da lingua en relación co noso compromiso en defensa do galego e os prexuízos novos e vellos sobre os usos do galego . Aprender a traballar en grupo e ofrecer suxestións para contribuír entre todos a mellorar os procesos de aprendizaxe.

n) Actividades complementarias e extraescolares programadas.

Salientar que colaboraremos en actividades do Club de lectura, Equipo de Dinamización Lingüística, Club de Ciencias , Día do Libro, Día da Paz, Día contra a Violencia exercida contra as mulleres, Día das Letras e todas aquelas que se propoñan no centro.

Ñ) Mecanismos de revisión, avaliación e modificación das programacións didácticas en relación cos resultados académicos en proceso de mellora.

Neste apartado pretendemos promover a reflexión docente e a autoavaliación da realización e do desenvolvemento de programacións didácticas.

Analizaremos nas reunións de Departamento o cumprimento da Programación. Para iso, ao finalizar cada unidade didáctica terase en conta a adecuación da temporalización, da metodoloxía e recursos empregados, o desenvolvemento dos obxectivos didácticos e a claridade dos criterios de avaliación. A finalidade último de todo isto é establecer estratexias de mellora.

-Efectuaremos os cambios e axustes necesarios para o cumprimento dos obxectivos.

-Faremos constar todas as modificacións na Memoria final de curso.

-Atenderemos e subsanaremos as modificacións na Programación Didáctica así como toda suxestión que nos leve a mellorar a consecución dos obxectivos

o) Tratamento de FOMENTO DA LECTURA.

Ademais das lecturas obrigatorias de cada curso, unha mínimo por avaliación, e das lecturas voluntarias propostas por cada curso e avaliación, o departamento participa de maneira activa no desenvolmento e organización das actividades do Club de Lecturas Lerias. As profesoras de galego, igual cós/cás doutros departamentos, encárganse de animar á lectura dos libros propostos, controlan a súa lectura e participan xunto co alumnado nas reunións mensuais deste club de Lectura, que ten un funcionamento exitoso. Unha das actividades do club é introducir os comentarios dos libros propostos, previamente, no blog do Club de Lecturas Lerias.

Tamén se participa na lectura de libros puntuais relacionados cos temas transversais.

O fomento da lectura comprensiva e da lectura, non só como unha obriga , senón tamén como unha actividade máis do tempo de lecer, é un dos obxectivos básicos da nosa área.

O Departamento colabora no plan anual de lectura elaborado pola coordinadora da Biblioteca, propoñendo e aconsellando lecturas axeitadas a cada nivel educativo.

p) Plan anual.

Reunións de Departamento. Realizarase polo menos unha por mes.

Actividades:

Manteremos a actividade do Club de Lectura coa colaboración do alumnado que xa formaba parte del e novas incorporacións.

Salientar que colaboraremos en actividades do Equipo de Dinamización Lingüística, Club de Ciencias, Día do Libro, Día da Paz, Día contra a Violencia exercida contra as mulleres, Día das Letras e todas aquelas que se propoñan no centro.